

Opština koja privlači i zadržava – gde i mladi imaju sigurnu budućnost

(Strategija razvoja Opštine Kanjiža 2011-2020)

Kanjiža, 2011

This study is financed by the Hungary-Serbia IPA Cross-border Co-operation Programme
Ref.no.:HUSRB/0901/213/013/001-4.2-KANJIZA

Sadržaj

I. Uvod

1. Uvodna reč

2. Srbija i EU

2.1 Doprinos Srbije procesu ućlanjenja

2.2 Ćinioci koji utiću na privredni potencijal Srbije u odnosu na Evropsku uniju

2.3 Politika Evropske unije za regionalni razvoj Srbije

3. Strategija EU 2020

4. Metodologija rada

5. Situaciona analiza

5.1 Ekonomija

5.2 Poljoprivreda

5.3 Zaštita životne sredine

5.4 Turizam

5.5 Infrastruktura

5.6 Vodosnabdevanje

5.7 Obrazovanje

5.8 Kultúra

5.9 Zdravstvene usluge

5.10 Socijalna zaštita

5.11 Sport

5.12 Omladina

5.13 Informatika

5.14 Opštinska uprava

II. Razvojna strategija Opštine Kanjiža

1. SWOT analiza
2. Strateški ciljevi
 - 2.1 *Tabelarni pregled*
 - 2.2 *Opis strateških ciljeva*
 - 2.2.1. *Razvoj infrastrukture*
 - 2.2.2. *Maksimalizacija energetske efikasnosti*
 - 2.2.3. *Modernizacija poljoprivrede*
 - 2.2.4. *Konkurentni turizam*
 - 2.2.5. *Otvaranje novih radnih mesta*
 - 2.2.6. *Stvaranje doma*
 - 2.2.7. *Modernizacija javnih usluga*

III. Prilozi

1. Finansijski izvori

***Umesto da se unapred brinemo,
bolje je da unapred razmišljamo i planiramo.***
/Vinston Čerčil/

Moderni način poslovnog razmišljanja iziskuje planiranje, kako bi se sagledale sve potrebe, s jedne strane i svi raspoloživi resursi i mogućnosti, s druge strane. Opština Kanjiža je počela proces izrade strateškog plana svog opšteg, društveno-ekonomskog razvoja, za period od 2011-2020 godine u junu 2010. godine. Postupak izrade predloga strategije trajao je duže od devet meseci, a zbog sveobuhvatnosti dokumenta isti će se revidirati u kontinuitetu. Važno je istaći da je dokument sačinjen na bazi opšteg društvenog i političkog konsenzusa. U opštinski tim za izradu strategije su uključeni predstavnici svih interesnih organa i institucija, kako u javnom, tako i u privatnom i nevladinom sektoru. Partnerski Savet za izradu strategije, imenovan od strane predsednika opštine, je sačinjen u širokom konsenzusu, i stručnom i posebno političkom, što potvrđuje činjenica da svaka parlamentarna politička stranka ima svog predstavnika unutar Saveta. Sve je ovo bitan preduslov za sprovođenje strategije razvoja, što je svakako i krajnji cilj i osećaj vlasništva šire društvene zajednice nad ovim dokumentom.

Strateški dokument je sačinjen u skladu sa nacionalnim i regionalnim dokumentima koji se odnose na razvojnu politiku Republike Srbije, kao i sa postojećim lokalnim programima razvoja određenih oblasti.

Krajnji rezultat dokumenta jeste prezentacija specifičnih ciljeva i zadataka, kao i aktivnosti koje će se preduzimati u cilju realizacije definisanih zadataka, po svakoj od određenih oblasti razvoja. Da bismo postigli ovaj cilj važno je da se, shodno inicijativi Skupštine opštine Kanjiža iz 2008. godine i 2010. godine koja je upućena Vladi Republike Srbije vezano za izmenu Uredbe o upravnim okruzima, naša opština svrsta u Severno-bački okrug, gde je njeno geografsko-ekonomsko mesto. Pošto Strateški dokument obuhvata duži vremenski period, dokument ne treba smatrati konačnim, već su u skladu sa potrebama moguće i određene promene, modifikacije dokumenta, a sve sa ciljem njegovog prilagođavanja novonastalom stanju.

Lako je meriti uspešnost jedne strategije. Indikatori u bilo kom trenutku precizno mogu da pokažu u kolikoj meri su se ostvarili naši ciljevi, u kolikoj meri smo poboljšali život građana u 13 naselja naše opštine. Lokalna samouprava Kanjiže će u narednom periodu nastojati da tekst ove strategije ne ostane mrtvo slovo na papiru. Snaga ovog dokumenta je u činjenici da sadrži najvažnije pravce razvoja lokalne zajednice, a snaga aktera koji su zaduženi za realizaciju leži u saradnji, u konsenzusu, u racionalnom raspoređivanju resursa, u uspešnim konkursnim predlozima i u uspešnom lobiranju, što je slično mehanizmu časovnika – svaki, i najmanji deo ima svoj zadatak i bez jednog se kazaljke ne pomeraju. Iz tih razloga realizacija zacrtanih ciljeva je naš zajednički zadatak, a na putu ostvarenja zadataka svi akteri treba da ulože snagu, napor i odlučnost.

Kanjiža, 31. decembar 2010.

Mihalj Njilaš, predsednik opštine

2. Srbija i Evropska Unija

Srbija se nalazi na jugu Centralno-Istočne Evrope, sa 7,4 miliona stanovnika proteže se na 77.000 km², njena državna forma je republika, a valuta srpski dinar. Srbi su došli na Balkan u periodu VI i VII veka, a u periodu nakon toga više puta su bili pod okupacijom drugih nacija. 1918. godine formirana je Kraljevina Srba, Hrvata i Slovenaca, koja se posle nazvala Kraljevinom Jugoslavijom, a posle Drugog svetskog rata Socijalističkom Federativnom Republikom Jugoslavijom. SFRJ se raspala 1992. godine, ali Srbija, zajedno sa Crnom Gorom činile su Saveznu Republiku Jugoslaviju do 2003. kada je došlo do obostranog dogovora između dve države da nastave suživot u savezu zvanom Srbija i Crna Gora. Od osamostaljenja Republike Crne Gore 2006, Srbija ima osam susednih država: Mađarsku, Hrvatsku, Bosnu i Hercegovinu, Crnu Goru, Albaniju, Makedoniju, Bugarsku i Rumuniju.

Srbija nije članica Evropske Unije, ali želju za članstvom je izrazila davno. Od druge polovine devedesetih Evropska Unija je stavila u svoje buduće planove da proširi svoje granice sa državama na Balkanu. Dogovori sa Srbijom su postali ozbiljni 2000. godine, a zatim je 2003. Evropski Savet potvrdio mišljenje izrečeno u Febru 2000. godine, da su države na Balkanu potencijalni subjekti procesa za proširenje. Dogovori o stabilizaciji i uklanjanju deo su zvanične perspektive EU u dokumentima „Proces za stabilizaciju i uklanjanje“ (Stabilisation and Association Process – SAP) i „Evropska susedska politika“ (European Neighbourhood Policy – ENP) koji bivaju izrađeni 1999. i usvojeni 2003. godine. Vlada Republike Srbije od 2004. priprema akcioni plan za svaku godinu u kojem definiše put ka odgovaranju dužnostima po Evropskoj partnerskoj saradnji. Kao deo ovog procesa Srbija je započela harmonizaciju svog zakonodavstva sa odredbama Evropske Unije. U junu 2005. srpska Vlada je usvojila želju za članstvom Crne Gore u EU i svoju Nacionalnu strategiju Srbije u kojoj su dati okvirni planovi Srbije o potrebnim koracima u socijalnom, političkom i pravnom sektoru za pripremu daljeg nastavka pregovora do 2012, i kako bi mogla odgovoriti zahtevima Evropske Unije. U dokumentu su izrađeni prioriteti, uzimajući u obzir i zahtev za promenu srpskog rukovođenja i primene zakona po normama Evropske Unije. Istečeno je da je jedan od preduslova naklonost i podrška društva, povećanje svesti o EU, pristup objektivnim informacijama i otvorena komunikaciju između Vlade i građanstva.

U fokusu SAP-a stoje države Zapadnog Balkana, za koje postoje određeni Dogovori o Stabilizaciju i Učlanjenje. U slučaju Srbije označeni su sledeći ciljevi:

1. podržati napore Srbije u očvršćivanju demokratije i reda i zakona
2. doprineti osnaživanju regionalnog, političkog, ekonomskog i institucionalnog stabiliteta Srbije
3. pružati odgovarajuće okvire za političke dijaloge, uz podršku za razvoj komunikacije između partija
4. pomoći Srbiju u njenim naporima da podigne svoje međunarodne i privredne saradnje, dok svoj red i zakon približava normama Evropske Zajednice
5. podržati Srbiju u završenju tranzicije
6. pomoći Srbiju da nastavi put harmonične ekonomske saradnje sa evropskom Zajednicom, s postepenim razvitkom slobodne trgovine između Srbije i Evropske Zajednice
7. Pokrenuti regionalnu saradnju sa zemljama uključenim u Sporazum.

Pregovori vezani za Sporazum su počeli 10. oktobra 2005, ali se tok prekinuo 3. maja 2006. da bi se pregovori nastavili 13. juna 2007. Srpska Vlada i EU su parafirali Sporazum 7. novembra 2007. (što praktično znači da Srbija približava svoju politiku zakonima Unije). Potpisivanje ovog, i privremenog sporazuma vezanim za trgovinu i o trgovini dogodilo se 29. Aprila 2008. u Luksemburgu. Stupanje na snagu ovih sporazuma u vezi su sa ratifikacijom parlamenata zemalja članica, ali kao uslov za prihvatanje – prvenstveno zbog holandskog i belgijskog pritiska – stavili su punu saradnju Srbije sa Evropskim sudom pravde. Holandija je blokirala trgovinski deo SAA. Shvatajući kruti otpor, srpska vlada je u oktobru 2008. godine usvojio Nacionalni program za pomoć u integraciji u Evropsku uniju (National Programme for Integration of Serbia with the European Union – NPI) i od 1. Januara 2009, u okviru jednostranih dogovora započeo je izvršenje trgovinskog dela sporazuma sa EU. 7. decembra 2009, Savet Evropske Unije je odlučio o pokretanju trgovinskog sporazuma i oslobodio je Srbiju od viznih zahteva, tako da su od 19. decembra srpski državljani su već mogli da putuju zemljama šengena bez vize. Ovo nije značilo samo pad Šengenskog zida za zemlju, nego i znak političkog prihvatanja i pokazatelj da ispunjavanje uslova zaista vodi do evropske integracije. Srpska vlada je formirala i **Savet za evropske integracije** već u 2002, u nadi da će među građanima podstaći razumevanje o neophodnosti učlanjenja. U ovom savetodavnom telu zastupljeni su svi sektori srpskog društva. Ovaj organ, pored ministara, sastoji se od predstavnika stručnih organizacija, osoba predstavnika interesa, članova Privredne komore i članova Srpske akademije nauka i umetnosti, poslanika za zastupanje nacionalnih manjina i religija, zatim zastupnika civilnog sektora i fakulteta. Savet je u junu 2009. pohvalio napore srpske vlade i zamolio za preduzimanje koraka za nastavak evropskih integracija.

Zahtev za članstvo u EU je Srbija predala 22. Decembra 2009. godine, i nastavlja povremene pregovore u okviru zemlje i u EU, da bi što pre odgovorio na zahteve Kriterijuma iz Kopenhagena, koje je zajednica postavila kao uslov za sve nove zemlje kandidate, i da se preuzmu svi propisi i norme, koje zahtevaju odgovornost po propisima. Zahtev Srbije za kandidaturu do sada još nije stigao pred Evropsku komisiju radi formiranja mišljenja, Holandija je 14. Juna 2010. Pristala na započinjanje procesa ratifikacije SAA¹. Ministri za spoljne poslove EU napravili su simboličan korak ka prihvatanju srpskih napora za članstvo u EU 25. oktobra 2010; u Luksemburgu su odličili da će poslati zahtev Srbije za kandidaturu briselskoj komisiji, ovim korakom ceneći da je Beograd pokazao zreo stav pri donošenju odluke o započinjanju dijaloga. Po planovima srpske vlade, u periodu od 2012-2015. bi počele pripreme zemlje za članstvo u Uniji. Deo ovoga bi trebao da bude (pored statusa kandidata) i adaptacija već pomenutog Nacionalnog programa (NPI) u Nacionalni program za preuzimanje pravnih tekovina (National Programme for the Adoption of the Acquis – NPAA).

Sve u svemu, Srbija je morala da se suoči sa mnogim izazovima tokom poslednjih nekoliko godina, ali je i dalje pokušala da zadrži teritorijalni integritet i odlučno ide putem koji vodi do članstva u Uniji. U periodu koji je prošao od izbora koji su se održali u januaru 2008, Srbija je bila najproduktivnija što se tiče zadovoljavanja zahteva za članstvo, što je objavljeno i u publikaciji Komisije 2009. zvanom Dopis o dostignućima, a najviše se pozdravlja napredak na polju trgovinske liberalizacije.

Doprinos Srbije procesu učlanjenja

Kao rezultat ankete izvršene u novembru 2009, 71% stanovništva podržava ulazak u EU. Vlada Srbije pozdravlja posvećenost stanovništva i prilično ozbiljno shvata želju da se u ovom stadijumu integracija pokuša da se prilagodi normama Unije i propisima i da se pripremi za implementaciju Acquisa. U skladu sa tim, u strategijama koje su primpremljene od 2000. prisutni su elementi koji projektuju prilagođavanje uslovima članstva u EU. Pored ovoga, planiraju se različiti programi za olakšavanje preuzimanja normi zajednice.

¹SAA – pored Srbije – do danas je ratifikovalo 8 parlamenata zemalja članica, potpuni proces ratifikacije bi mogao da se završi do kraja 2010.

U političkim odlukama su prisutne namere da se odgovori onim sporazumima i ugovorima, koji se tiču budućnosti srpske zajednice, ili koji potpisuje sama zemlja. Takođe su se formirali organi, agencije i komisije koji vrše obiman posao pri procesu pripreme i kasnije i procesu učlanjenja.

U procesu učlanjenja u Uniju, veliku ulogu igra i **Komisija za evropske integracije** koja se sastoji od 15 članova i spada pod nadležnost Nacionalnog Saveta. Njihova delatnost spada pod tri grupe, članovi se prvenstveno bave izradom predloga zakona i drugih predloga pri čijoj izradi se uzimaju u obzir norme Evropskog Saveta i regulative EU. Kao druga grupa, razmatraju se planovi, programi i analiziraju se dopisi tokom procesa stabilizacije učlanjenja, razmatraju se strategije i odluke, predlažu se inicijative, da bi se ubrzao proces. I kao treće, pomažu nacionalnu saradnju sa Evropskim parlamentom i sa komisijama drugih zemalja, u cilju razmene iskustva i jačanja partnerskih odnosa, da bi zemlja imala pregledniju sliku o koracima procesa učlanjenja.

Saradnja sa Evropskim parlamentom uređuje Nacionalni Savet, u okviru redovnih, godišnjih sastanaka. Na ovim sastancima, sastaju se delegacije jugoistočnog EP i predstavnika Nacionalnog Saveta (koji su većinom članovi Komisije za evropske integracije), i ovde se otvaraju mogućnosti za prikazivanje napretka Srbije na poljima politike, privrede i ljudskih prava pri pridržavanju i poštovanju propisa tokom procesa stabilizacije i učlanjenja, a sa druge strane je moguće proceniti i pokazati dalji put Srbiji, ovde je moguće sastaviti nova međusobno prihvaćena saopštenja u vezi sa procesom učlanjenja. Predstavnici Nacionalnog Saveta osim ovoga učestvuju i na interparlamentarnim konferencijama koje se organizuju za predstavnike nacionalnih parlamenata južno balkanskih zemalja i komisijama zemalja članica.

Članovi Komisije za evropske integracije i ostali izvršni organi Nacionalnog saveta su aktivni na nivou regionalne saradnje, ovo je jedan od najvažnijih prioriteta ministarstva za spoljnu politiku tokom procesa učlanjenja. U procesu integracije u Evropsku uniju, parlament je u čvrstoj vezi sa civilnim organizacijama i ostalim predstavnicima srpskih međunarodnih organa pri izradi zajedničkih projekata, kako bi se organizovale javne debate na sastancima Komisije za evropske integracije koje se odnose na planiranje zakona, ugrađujući u njih ideje i vrednosti unije tokom procesa izrade, približavajući ih na takav način srpskom stanovništvu. Odsek za evropske integracije je osnovan 2005. u okviru Ministarstva za međunarodnu privrednu saradnju, sa ciljem pružanja stručne pomoći članovima Komisije za evropske integracije i ostalim predstavnicima po pitanju procesa integracije u EU. Odsek je prvenstveno zadužen za nadgledanje približavanja zakona EU našim zakonima i predloženim dopunama i izmenama zakona. Glavni zadatak im je stručna podrška parlamentarnog nadgledanja izvršne vlasti.

Markantni element integracione procedure predstavlja **Komisija Inostranih Poslova**, gde se vodi rasprava o zakonskim nacrtima, o podnošenim zahtevima, o osnovnim merama i o najznačajnijim pitanjima inostranih poslova. Pored toga Komisija predlaže Skupštini odgovarajuće zakonske mere. Za proces učlanjenja u Evropsku Uniju i za implementaciju prihvaćenih obaveza koja su vezana za proces, Vlada Srbije je izradila novi koordinacioni mehanizam na osnovu zaključka i dva odobrenog zakona. Ovi zakoni formiraju i redefinišu navedene komisije da bi osiguravali koordinaciju i kontrolu procesa:

- Komisija za koordinaciju procesa učlanjenja u EU (Koordinaciona Agencija) – državni organ, koji ispituje svaki postupak u vezi sa učlanjenjem, kontroliše postupke državnih organa (članovi su podpredsednik Vlade, ministar spoljnih poslova, ministar unutrašnjih poslova, ministar finansije, ministar privrednog i regionalnog razvoja, ministar pravde, ministar poljoprivrede, šumarstva i vodoprivrede, ministar trgovine i uslužnih delatnosti i direktor Evropske komisije za integraciju). Koordinacioni organ izveštava Vladu svakih 90 dana o vođenju poslova

- Načelnik Tima stručnjaka koordinacionog organa (**Tim stručnjaka**) je direktor Evropske komisije za integraciju. Tim stručnjaka se sastoji od načelnicima radnih grupa koja su sazvana na pregovore, i najznačajniji je organ horizontalne koordinacije procesa učlanjavanja.

- Podgrupe stručnjaka – koja će postati radne grupe sastavljene za pregovore procesa učlanjivanja, predstavljajući ključnu ulogu u procesu harmonizacije sa oblastima EU *acquis*-a. Svaka radna grupa će biti odgovorna za harmonizaciju pojedinih oblasti pregovora sa *acquis*-om.

- Integracione/Kontaktne jedinice nadležnih ministarija i državnih organa, koja se sastoje od koordinatora i kontaktnih osoba.

- Podkomisije – koja su osnovana za implementaciju SAA. Članovi će postati Vlada Srbije i ovlašćena lica Evropske Unije na osnovu pariteta. Predsednik srpske delegacije je odgovoran za koordinaciju delatnosti srpskog delegata. Predsednika imenuje Vlada posle sastavljanja podkomisija i delatnosti, imenovana osoba obavezno mora biti u poziciji ministra, koja poseduje glavne kompetencije potrebne za pojedine podkomisije.

Pri formiranju novog mehanizma Srbija uzima u obzir i eksploatiše najboljih primenjenih elemenata u Sloveniji i Francuskoj, stručnjaci ovih država u velikoj meri doprinose formiranju novog koordinacionog mehanizma svojim stručnim savetima u okviru **TWINNING programa** koja je finansirana od strane CARDS-a.

U centru novog koordinacionog mehanizma, kao glavni koordinacioni organ stoji **Komisija za Evropsku Integraciju**, koja pruža za Vladu jednu vrstu usluge.

Načelnik Komisije je direktor, imenovan je od strane Vlade na pet godina; njegov status je činovnik sa adekvatnim stručnim veštinama i političkim nezavisnosti. Pri upravljanju uslugama direktor ima ravnopravnu moć sa ministrima na čelu određenih ministarstava, izveštaje šalje Vladi i predsedniku Vlade. Komisija se bavi stručnim, administrativnim i operativnim zadacima:

- koordinacija, monitoring i izrada izveštaja procesa približavanja i učlanjivanja
- koordinacija pregovora sa EU
- implementacija SAA i koordinacija zajedničkih komisija formirana od strane SAA
- koordinacija pripreme strateških dokumenata nastala u procesu učlanjivanja u EU
- koordinacija tehničke i stručne saradnje između državnih organa, Evropskog Saveta i drugih organa stručnjaka Evropske Unije, odnosno između članova Evropske Unije, kandidata za članstvo i potencijalnih kandidata u saradnji sa Ministarstvom spoljnih poslova.
- podsticanje i monitoring harmonizacije srpskih mera sa normama i merama Unije, informisanje javnosti i Evropske Unije
- podržavanje ministarija i specijalnih organizacija u procesu harmonizacije normi sa EU
- monitoring rada ministarija i specijalnih organizacija pri procesu učlanjivanja
- koordinacija prevođenja i izrade nacionalnih mera u saglasnosti sa merama Evropske Unije, odnosno prevođenje srpskog pravosuđa na jedan od zvaničnih jezika Evropske Unije
- informisanje javnosti i promocija aktivnosti procesa učlanjivanja
- saradnja sa delegacijom akreditovanim od strane EU u procesu učlanjivanja preko Ministarstva spoljašnjih poslova
- organizovanje obuka sa temama Evropske Unije u saradnji sa državnim organima i organima Vlade

Komisija se bavi i drugim aktivnostima u oblastima ućlanjivanja, koja su determinovana od strane Vlade. Među ostalima sarađuje sa Ministarstvom spoljnih poslova i drugim značajnim organima državne uprave. U saglasnosti sa principima otvorenosti i providnosti omogućuje dostupnost širokom sloju javnosti. Komisija je u saradnji sa brojnim NVO, akademskim institucijama, delegatima szakszervezet, stručnim organizacijama, kooperira sa Komisijom Evropskih poslova Izvršnog veća Vojvodine u vezi sa integracionim zadacima. Komisija u velikoj meri doprinosi rastu kapaciteta ruralne administracije, implementaciji projekata sa Evropskim i internacionalnim institucijama i saradnji sa Evropskim i internacionalnim institucijama. Najznačajniji rezultat Biroa za Evropsku Integraciju je da je formiran Komisija za Evropske Integracije, koja ima među članovima ministre, političke vođe, sindikate, univerziteta, naučne institucije, verske i nacionalne zajednice, ali i predsednik komisije.

Činioci koji utiču na privredni potencijal Srbije u odnosu na Evropsku uniju

Evropska povelja o malim i srednjim preduzećima je dokument sastavljen u okviru Lisabonske strategije i koji se zasniva na principima popularizacije preduzetničkog duha, kao i politike finansiranja razvoja malih i srednjih preduzeća. Ovi principi pripadaju grupi od sledećih 10 ključnih oblasti: obrazovanje i obučavanje preduzetnika, jeftinije i brže osnivanje firmi, bolji propisi i efikasnije pravosuđe, dostupnost profesionalnog usavršavanja, razvoj online dostupnosti, efikasnije iskorišćavanje mogućnosti koje jedinstveno tržište podrazumeva, oporezivanje i finansijska pitanja, jačanje tehnološkog učinka malih preduzeća, uspešni e-privredni modeli i finansiranje malih preduzeća najvišeg nivoa, odnosno formiranje jačeg i efikasnijeg predstavljanja interesa malih preduzeća na nacionalnom planu i na nivou Evropske unije. Države Zapadnog Balkana, među njima i Srbija, su prihvatili ovaj dokument na samitu u Solunu. Na ovaj način je Evropska povelja o malim i srednjim preduzećima postala referentni okvir politike razvoja malih i srednjih preduzeća, dok je proces implementacije postala sredstvo za praćenje integracionog procesa država kandidata i potencijalnih kandidata za pristupanje EU. Kako bi se revizija procesa napretna Zapadnog Balkana u skladu sa implementacijom Evropske povelje o malim i srednjim preduzećima odvijala na objektivan način, određen je sistem kriterijuma (index politike malih i srednjih preduzeća), koji doprinosi tačnosti zapisnika. Na osnovu sažetka iz 2008. Srbija je u prethodećem periodu od dve godine postigla značajan napredak na nekoliko polja, dok je među državama Zapadnog Balkana postigla najveći stepen implementacije povelje. Srbija je brzo pristupila realizaciji, a to se posebno odnosi na oblasti kao što su finansiranje inovativnih i novih preduzeća, pružanje privrednih usluga, širenje informacija preko onlajn baza podataka, promovisanje dijaloga vezanog za politiku malih i srednjih preduzeća (u daljem tekstu MSP) na relaciji između javnog i civilnog sektora. U ovom periodu je država konstantno postizala rastuće uspehe čak i u sektorima u kojima je balans već bio pozitivan: registracija preduzeća i promocija izvoza. Predstavnicima Zapadnog Balkana i Evropskog komiteta su na skupu ministara održanog 2009. doneli odluku da će Evropsku povelju o malim i srednjim preduzećima zameniti skup zakona o malim preduzećima zvani Small Business Act (SBA), u slobodnom prevodu "Razmišljaj u malom" i na taj način postati referentni okvir za privrednike Zapadnog Balkana. Centralna ideja je da stvaranje najboljih uslova za MSP zavisi od društva i koliko ono priznaje preduzetnike. Dominantno javno mnjenje treba da motiviše pojedince da pokretanje svojih preduzeća smatraju privlačnom mogućnošću, dok društvo mora da uvažava činjenicu da MSP doprinose povećanju zaposlenosti i poboljšanju privrednog standarda. Od presudne je važnosti da se u interesu stvaranja atmosfere povoljne za MSP promeni mišljenje o ulozi privrednika i o prihvatanju rizika, međutim za ovo je potrebna podrška medija i državne uprave. Small Business Act ima u cilju poboljšanje opšteg političkog pristupa vezanog za MSP i trudi se da usadi princip "Razmišljaj u malom" u formiranje te politike, od propisa do javnih službi. SBA stvara nove političke okvire koji integrišu već postojeća sredstva privredne politike i oslanja se na modernu politiku MSP. Simbolički naziv dat ovoj inicijativi (Small Business Act) izražava političku nameru da važna uloga MSP u privredi EU dobije priznanje kao i da se stvore sveobuhvatni politički okviri za zemlje članice EU. U toj nameri Evropska unija određuje 10 principa:

- I Stvaranje atmosfere u kojoj se preduzetnici i porodična preduzeća mogu snalaziti i koja nagrađuje preduzetnički duh i napor.
- II Garantovanje mogućnosti da poštteni preduzetnici koji su doživeli stečaj brzo dobiju mogućnost za ponovni početak.
- III Stvaranje propisa koji odgovaraju principu "Razmišljaj u malom".
- IV Sistem državne uprave mora da odgovara potrebama MSP.
- V Sredstva stručne politike moraju biti prilagođena potrebama MSP; mora da im se olakša učešće u procesu nabavke i mogućnosti finansiranja MSP moraju biti efikasnije iskorišćeni.
- VI MSP mora da bude olakšan pristup finansiranju. Takođe je neophodno stvoriti pravnu i poslovnu atmosferu koja podržava princip da se isplate koje se odnose na prodajne tranzicije budu realizovane na vreme.
- VII Potrebno je pružiti pomoć MSP da u većoj meri uživaju u prednostima koje pruža jedinstveno tržište.
- VIII Potrebno je potpješivati razvoj stručnog usavršavanja kao više oblika inovacije.
- IX MSP treba dati mogućnost da izazove koji su deo zaštite životne sredine pretvore u poslovne mogućnosti.
- X Neophodno je motivisati i podržavati MSP u sticanju udela u prednosti rastućeg tržišta.

Politika Evropske unije za regionalni razvoj Srbije

Prioritet odnosa između EU i Zapadnog Balkana predstavlja postizanje stabilnosti i mira; zajednica privrženo pomaže region kroz različite programe od 1991. (približno 6.8 milijarde eura). Kroz program CARDS (Community Assistance for Reconstruction, Development and Stabilisation) je u region pristigla novčana pomoć u vrednosti od 4.65 milijardi eura tokom perioda između 2000. i 2006. namenjena za ulaganja, konstruisanje institucija i za finansiranje drugih koraka kao i za ostvarivanje sledećih ciljeva:

1. Rekonstrukcija (obnova regiona pogođenog ratom na teritoriji bivše Jugoslavije), demokratska stabilizacija, pomirenje, podržavanje povratka izbeglica i raseljenih lica.
2. Formiranje demokratskih institucija i pravosuđa (podrazumevajući usklađivanje sa normama i principima Evropske unije) koji bi ojačali demokratiju, pravnu državu, garantovali ljudska i manjinska prava, omogućili pomirenje civilnih društava, stvoriti nezavisnost medija i slobodan rad tržišne ekonomije, kao i jačanje borbe protiv organizovanog kriminala.
3. Održivi privredni i društveni razvoj zajedno sa strukturalnom reformom.
4. Finansijska podrška socijalnom i humanom razvoju („social and human development”) sa posebnim akcentom na smanjenje siromaštva, ravnopravnosti među polovima, obrazovanje i rehabilitacije prirodne sredine.
5. Razvoj odnosa među zemljama regiona kao i poboljšanje saradnje između zemalja regiona i EU.
6. Podpješivanje regionalne, međudržavne saradnje.

Glavni cilj EU CARDS-a je da pruži finansijsku pomoć zemljama regiona tokom procesa stabilizacije i pridruživanja. Prvi korak ciklusa upravljanja projektom (ili PCM-a) je bio priprema Regionalne strategije za istraživanja (Regional Strategic Paper) koji je Evropski komitet preuzeo na sebe i koji je obuhvatio period od 2000. do 2006. godine. Ovaj dokument je sadržavao interese i ciljeve EU vezane za zapadni Balkan; takođe je dao strateški okvir za izradu CARDS programa za finansijsku pomoć. Regionalna strategija je obuhvatila i oblasti saradnje koje je moguće realizovati na mnogo efikasniji način na regionalnom i državnom nivou kao i u vidu saradnje među susednim državama. Drugi korak PCM-a je višegodišnji indikativni plan CARDS-a za region (Multi-Annual Indicative Programme) koji se takođe odnosio na period 2002-2006. Treći korak PCM-a je bio akcijski program koji se odnosio na region i koji je bio predviđen za period od godinu dana (Annual Action Programme). Akcijski programi su se u svim slučajevima osnivali na višegodišnjim indikativnim programima i realizovali su se kroz konkretne projekte, a odvijali su se uz novčana sredstva određena za tu svrhu. Projektni menadžment nije funkcionisao samo u odnosu na sam region u celini već i u odnosu na pojedinačne države regiona. Komitet je pored regionalne strategije pripremio i državne strategije (Country Strategy Papers) koje su kao i regionalna, obuhvatale period od 2000. do 2006. godine. Državne strategije su definisale razvojnu strategiju EU za određene države. Finansijska pomoć EU je bila jednostrana, nepovratna pomoć. Novčani fond CARDS-a je bio otvoren i za ostvarivanje programa u okviru sufinansiranja. Komitet je o postignutim rezultatima CARDS finansiranja svake godine podnosio izveštaj Savetu i Evropskom parlamentu. Odredba Saveta je bila na snazi do 31. 12. 2006. kada je programe pomoći zamenila kasnija IPA.

U odnosu na Srbiju i Crnu Goru, prvobitni cilj CARDS pomoći je bilo pružanje pomoći u realizaciji SAP-a, stoga se EU sa CARDS-om fokusirala na tri oblasti: na dobru upravu (good governance) i izgradnju sistema ustanova, na privrednu obnovu i reformu, kao i na potpešivanje društvenog razvoja (social development) i jačanje civilnog društva.

Pored CARDS programa, EU je Srbiji i Crnoj Gori pružila značajnu finansijsku podršku. 2002. je Evropska unija predvidela makrofinansijsku pomoć od 130 miliona eura koja je za cilj imala poboljšanje makroekonomskog balansa države u periodu između 2002. i 2005. godine u okviru IMF programa, i to sa posebnom pažnjom na bilans. Uz to je EU zemlji partneru ustupila značajna sredstva kao humanitarnu pomoć kroz ECHO. Srbija i Crna Gora je 2003. u okviru programa Evropske inicijative za demokratiju i ljudska prava (European Initiative for Democracy and Human Rights) dodatno primila pomoć od 2.2 miliona eura. Evropski komitet je u saradnji sa Svetskom bankom u novembru 2003. organizovala donatorsko-kordinacioni susret za pružanje pomoći Srbiji i Crnoj Gori koja je do 2004. dostigla vrednost od 1.1 milijardi eura.

EU obraća posebnu pažnju na proširenje saradnji koje se protežu van granica država i u slučaju zemalja koje su kandidati za pridruživanje i to ostvaruje putem različitih načina pružanja finansijske pomoći. U slučaju Srbije ovo se prvi put ostvarilo u okviru programa PHARE CBC. Potpisani su sporazumi o saradnji sa Mađarskom, Rumunijom i Bugarskom koji sa namerom da se ojačaju međudržavni odnosi duž ovih granica kao i da se potpeši privredni razvoj ovog regiona.

Od 2007. godine Srbija dobija finansijsku pomoć od Evropske unije i u okviru IPA (Instrument for Pre-Accession Assistance) tj. Instrumenta za pretpriputnu pomoć koja za period između 2007. i 2013. godine znači prosečni priliv sredstava od 200 miliona eura godišnje. Od januara 2007. ta sredstva zamenjuju niz programa zajednica i novčanih sredstava za projekte koji se usmeruju ka zemljama kandidatima ili zemljama koje su potencijalni kandidati za članstvo. Programi takve prirode su bili PHARE, PHARE CBC, ISPA, SAPARD ili CARDS. Novčana pomoć koju pruža IPA može da se iskoristi u pet oblasti: za preuređenje i jačanje institucija, za saradnju među susednim državama (zemlje koje su članice EU ili zemlje koje su takođe korisnici IPA programa), za regionalni razvoj, za finansiranje ljudskih resursa i za razvoj područja.

Zemlje kandidati (Hrvatska, Turska, Makedonija) su sredstva koja su dobile od IPA iskoristile za svih pet oblasti ali su potencijalni kandidati koji pripadaju Istočnom balkanu (Albanija, Bosna i Hercegovina, Crna Gora, Srbija i Kosovo po rezoluciji Saveta bezbednosti Ujedinjenih nacija 1244/99) sredstva koriste samo za prve dve oblasti.

IPA komponent	2007.	2008.	2009.	2010.	2011.	2012.	2013.
Pomoć pri preuređivanju i jačanju institucija	181,4	179,4	182,5	186,2	189,9	193,8	203,1
Saradnja među susednim državama	8,2	11,4	12,2	12,4	12,7	12,9	11,6
<i>Ukupno</i>	189,6	190,8	194,8	198,6	202,6	206,7	214,7

Godišnji finansijski doprinos Srbiji (u milionima eura)

Od razvoja planiranog za 2010. godinu vredno je istaći četiri oblasti:

1. U oblasti saobraćaja će se ostvariti projekat u vrednosti od 10 miliona eura kroz radove na koridoru 10.
2. U oblasti energetike će se ostvariti projekat u vrednosti od 15,5 miliona eura kroz izgradnju podstanica od 400/110 Kv u Vranju i Leskovcu.
3. Za finansiranje visokoobrazovnog sistema je namenjeno 25 miliona eura.
4. 5.5 miliona eura je predodređeno za pomoć pravosudnom sistemu u daljem prilagođavanju normama Evropske unije.

Tokom razvojnog ciklusa 2007-2013. u okviru IPA-e je u toku šest programa o saradnji između susednih zemalja (IPA CBC) u kojima učestvuje i Srbija. Za jačanje saradnje sa Bugarskom, Mađarskom i Rumunijom države po tim redosledom dobijaju pomoć u vrednosti od 13,6 miliona, 21,7 miliona i 22,3 miliona eura koja će rezultirati značajnim društveno-privrednim napretkom regiona. Srbija je takođe u partnerskim odnosima sa još tri susedne države: Hrvatskom, Bosnom i Hercegovinom i Crnom Gorom.

Srbija je u periodu između 2000. i 2006. bila deo IPA Jadranskog Programa prekogranične saradnje kao Srbija i Crna Gora, međutim u periodu 2007-2013. ima samo ograničeno pravo učešća jer je nakon nastanka dve nove države Srbija ostala bez primorskog regiona. Ovo pravo državi pruža suženi delokrug rada u okviru saradnje sa univerzitetima, kulturnim ustanovama, istraživačkim centrima i ostalim ustanovama država koje su deo IPA Jadranskog programa. U okviru programa su određena tri prioriteta: privredna, društvena i institucionalna saradnja, zaštita prirodnih i kulturnih interesa kao i razvoj infrastrukture i saobraćaja zajedno sa poboljšanjem dostupnosti. Srbija može da učestvuje samo u okviru prvog prioriteta i stoga novčana pomoć koja je njoj namenjena ne prevazilazi 500 000 eura.

Prethodni program prekogranične saradnje CADSES 2000-2006. (Central, Adriatic, Danubian and South-Eastern European Space) su za period 2007-2013. razvijali na dva dela i tako je nastao Central Europe Programme tj. CENTRAL sa osam EU članica (Češka, Nemačka, određeni regioni Italije, Mađarska, Austrija, Poljska, Slovenija i Slovačka) i sa jednim partnerom (Ukrajina) kao i South East Europe Programme tj. SEE koji obuhvata Albaniju, Austriju, Bosnu i Hercegovinu, Bugarsku, Rumuniju, Hrvatsku, Makedoniju, Grčku, Mađarsku, određene regione Italije, Srbiju, Crnu Goru, Slovačku,

Sloveniju, Moldaviju i određene regione Ukrajine. Sekretarijat SEE se nalazi u Budimpešti. Ovaj program sem država članica okuplja i države koje nisu članice EU; 200 miliona stanovnika 16 zemalja. Ovo jedna od saradnji u Evropi koja se realizuje u najraznovrsnijim, najkompleksnijim oblastima. Osnovni cilj ovog programa je razvoj partnerskih odnosa među državama koje okuplja i to oko strateških pitanja kao što su jačanje teritorijalnih, privrednih i društvenih integracija kao i oko doprinosu koheziji, stabilnosti i konkurentnosti regiona.

Srbija se nalazi u samom vrhu kad je reč o saradnji, na regionalnom nivou učestvuje u kooperativnim formacijama kao što su Proces saradnje u Jugoistočnoj Evropi, Regionalni savet za saradnju, Srednjoevropska inicijativa, Jadransko-jonska inicijativa, Inicijativa za saradnju u Jugo-istočnoj Evropi, Regionalna inicijativa za migracije, azil i raseljena lica, Proces saradnje na Dunavu, Privredna saradnja crnomorskih zemalja ili Međunarodna komisija za sliv reke Save.

3. Strategija EU 2020

Strategija EU 2020 se odnosi na ekspanzionu strategiju Evropske Unije na sledećih deset godina, u cilju održivosti, inteligentnosti i inkluzivnosti privrede Evropske Unije. Ovi međusobno povezani prioriteti su osmišljeni u cilju povećanja zaposlenosti, proizvodnje i društvene kohezije Evropske Unije.

Evropska Unija ima pet konkretnih i ambicioznih ciljeva do 2020. godine u oblastima zapošljavanja, inovacije, obrazovanja, receptivnosti društva i u oblasti klimatske/energetske politike. U pojedinim oblastima svaki član Evropske Unije će formirati nacionalne strateške ciljeve. Realizaciju strategije će podržavati konkretne mere Evropske Unije i pojedinih država.

Evropska Unija mora realizovati sledećih ciljeva do 2020. godine:

1. Zapošljavanje

- Da rata zapošljavanja u porastu od 20 do 64 godina dostigne 75%

2. Istraživanje, razvoj i inovacija

- Evropska Unija mora trošiti 3% od BDP-a na investicije za stimulisanje istraživanja, razvoja i inovacije

3. Klimatske promene i energija

- Mora da se smanji emisija gasova sa 20% u odnosu na podatke iz 1990 (ili sa 30%, ako su potrebni okolnosti pristupni)
- Povećanje eksploatacije alternativnih energenata na 20%.
- Poboljšati energetska efikasnost sa 20%

4. Obrazovanje

- Smanjiti procenat otpadanja ispod 10%.
- Povećati procenat visokokvalifikovanih u uzrastu od 30 do 34 godina na 40%.

5. Siromaštvo i socijalna ugroženost

- Smanjiti broj siromašnih i socijalno ugroženih, odnosno onih kojima realno pretilo siromaštvo sa 20 miliona

Evropska Unija je izdala 7 istaknutih inicijativa u cilju stimulisanja rasta privrede i zapošljavanja. U cilju realizacije pojedinih inicijativa Evropska Unija i članovi moraju uskladiti napore da bi inicijative međusobno pojačavali jedan drugog. Savet je većinu inicijativa predstavila 2010. godine.

Inteligentni razvoj

- Evropski digitalni razvojni tok

Evropski digitalni razvojni tok predstavlja strategiju Evropske Unije za postizanje cvetajuće digitalne privrede do 2020. Ona ističe politike i aktivnosti u cilju maksimalizacije prednosti Digitalne Revolucije za svakog građana. Za realizaciju ovih ciljeva Savet sarađuje sa nacionalnim vlastima, organizacijama i firmama. Putem godišnjih sastanaka ocenjuju izazove i postignute rezultate.

- Inovativna Unija

Plan Inovativne Unije predstavlja 3 ciljeva:

- plasirati Evropu u naučnom svetu među prvima
- eliminisanje prepreka inovacije – kao što je skupo patentiranje, fragmentacija tržišta, određivanje nižih standarda i nedostatak stručne spremlje – koja trenutno sprečavaju brzu komercijalizaciju ideja i dostignuća
- revolucija kooperacije javnog i privatnog sektora putem formiranja Inovacionih Partnerstva između Evropskih institucija, nacionalnih i regionalnih organa, odnosno firmi

- Omladina u pokretu

Poslednja socijalna i ekonomska kriza je izrazito teško pogodio omladinu. Omladina u pokretu ima za cilj povećanje mogućnosti zapošljavanja putem povećanja mobilnosti studenata i praktikanata, odnosno povećanjem kvaliteta i atraktivnosti obrazovanja i obuka u celoj Evropi. Omladina u pokretu je sastavni deo Strategije EU 2020, koji je plan Evrope za povratak iz socijalne i ekonomske krize.

Održivi razvoj

- Energetsko efikasna Evropa

U okviru Strategije EU 2020 jedna istaknuta inicijativa podržava efikasnost i smanjivanje korišćenja ugljenika u industriji u cilju održivog razvoja. Energetska efikasnost igra ključnu ulogu u obezbeđivanju održivog razvoja i otvaranju radnih mesta, što donosi značajne mogućnosti ekonomiji, poboljšava produktivnost, smanjuje troškove i povećava konkurentnost.

Istaknuta inicijativa Strategije EU 2020 pruža dugoročnu podršku različitim stručnim aktivnostima podržavajući stručno političkih aktivnosti u oblastima klimatologije, energetike, logistike, industrije, sirovina, poljoprivrede, ribarstva, biodiverziteta i regionalnih razvoja.

- Industrijska politika u dobi globalizacije

Industrija mora da postigne centralnu ulogu ako Evropa ima za cilj održavanje vodeće uloge u globalnoj ekonomiji. Strategija EU 2020 kao istaknuta inicijativa formira strategiju, koja pojačava razvoj i otvara radna mesta održavajući i podržavajući jaku, diverzifikovanu i konkurentnu industrijsku bazu u Evropi, i međuvremeno postaje manje intenzivna u vidu korišćenja ugljenika. Izveštaj koja evaluiira postignutu konkurentnost pojedinih država, odnosno Godišnji Izveštaj Konkurentnosti Evrope je sastavni deo istaknute inicijative industrijske politike.

Inkluzivan porast

- Razvojni tok veština i radnih mesta

Kao sastavni deo Strategije EU 2020 koja se odnosi na inteligentni, održivi i inkluzivni razvoj, Razvojni tok veština i radnih mesta je doprinos Saveta u cilju postizanja 75% zaposlenosti u uzrastu od 20 do 64 godina do 2020. godine. Strategija je povezana sa inicijativama Evropske Unije koja imaju za cilj smanjivanje procenat otpadanja ispod 10%, odnosno povećanje učestvovanja omladine u visokom obrazovanju ili identičnim obukama na minimalno 40%.

Za bolje funkcionisanje tržišta rada Evrope je neophodno:

- Ubrzavati reforme tržišta rada u cilju povećanja bezbednosti i fleksibilnosti tržišta rada ("flexicurity" – fleksibilna bezbednost).
- Adekvatan podsticaj stanovništva i preduzetnika za ulaganje u obrazovanje u cilju razvijanja sposobnosti stanovništva paralelno sa razvojem potražnje tržišta rada.
- Garantovanje radne sredine paralelno sa poboljšanjem kvaliteta zakonskih mera zapošljavanja.
- Obezbeđivanje potrebnih uslova tržišta rada za otvaranje novih radnih mesta, na primer smanjivanje administrativnih tereta i poreza rada ili mobilитета..

"Razvojni tok veština i radnih mesta" dopunjuje inicijativu Saveta "Omladina u pokretu", koja pomaže mladima da usvoje znanje i veštine, odnosno iskustvo potrebno za dobijanje prvog radnog mesta.

- Evropska platforma protiv siromaštva

U Evropskoj Uniji više od 80 miliona ljudi – 8% od sposobnih za rad - žive na granici siromaštva. Od toga su 20 miliona deca. Evropska platforma protiv siromaštva i socijalne segregacije ima za cilj smanjivanje broja siromašnih i socijalno segregisanih sa 20 miliona do 2020. godine u skladu sa strateškim ciljevima Evropske Unije. Inicijativa, pokrenuta 2010. je sastavni deo Strategije EU 2020 za inteligentni, održivi i inkluzivni razvoj.

Mada borba protiv siromaštva i socijalne segregacije je zadatak vlade pojedinih država, Evropska Unija ima koordinacionu ulogu putem sledećih:

- mapiranje dobrih iskustava i promovisanje razmene stručnih iskustava
- formiranje pravila za celu Evropsku Uniju
- omogućavanje nabavljanja resursa
- Poboljšanje dostupnosti tržišta rada, socijalne zaštite, osnovnih usluga (zdravstvena zaštita, stvaranje kućišta) i obrazovanja.
- Bolje iskorišćavanje fondova Evropske Unije u cilju integracije društva i borbe protiv diskriminacije.
- Promovisanje društvene inovacije u postrecesionalnoj Evropi u cilju otkrivanja inteligentnih rešenja putem efikasne i uspešne socijalne podrške.
- Formiranje novih partnerstva između javne i privatne sfere.

4. Metodologija rada

Strategija urbanog razvoja je srednjoročna, ima strateški pristup, ali se ostvaruje orijentisanim planskim dokumentom koji određuje kratke, srednje i dugoročne razvojne ciljeve, uglavnom sa aspekta tematskog gledišta.

Trenutni dokument metodologije razvoja je jedinstven, kod pripreme ovog dokumenta pregledali smo više mogućih metodologija i pokušali smo izabrati elemente koji se mogu koristiti u strategiji razvoja Kanjiže. Kao prvi korak procenili smo našu trenutnu situaciju i "skicirali" smo viziju budućnosti, u kojoj će u harmoniji biti vrednosti, interesi i namere društvenih i ekonomskih aktera, koja će definisati realno razvojno stanje, koje se gradi na jedinstvenim, društvenim, ekonomskim i geografskim ograničavajućim mogućnostima opštine, dok smo na kraju doneli odluku o pokretanju procesa izrade strategije razvoja, pozivajući civilne, lokalne organizacije i stanovništvo na saradnju. Zamolili smo pravno lice Global Project Information & Management Consulting d.o.o., da posredstvom svojih stručnjaka doprinese izradi pomenutog dokumenta. Nadamo se da će dokument doprineti realizaciji savršenstvu imaginarne vizije. Da bi usaglasili strateške korake u Kanjiži morali smo udružiti i sukobiti ciljeve i očekivanja aktera (poslovni sektor, civilni sektor, javni sektor, stanovništvo) da bi izradili složeniji koncept koji pored interesa zajednice, smatra individualne potrebe veoma važnim. Uzeli smo u obzir tendenciju da pod težinom održivosti i mogućnosti opstanka strategije i njene primene, uloga privatnog sektora konstantno raste. Dakle, neophodna je stvarna koncepcija koja se bazira na osnovama zajedničkoj posvećenosti. Kao vodeći princip, odlučili smo da ćemo uglavnom u dokument ugraditi takve organske procese koji se među lokalnim ekonomskim i tržišnim uslovima sami od sebe neće ostvariti. Međutim da bi ispunili ove uslove, prvo smo morali analizirati trenutnu situaciju sa ekonomskog, socijalnog, ekološkog aspekta (radi preglednosti izradili smo SWOT analizu) i izneli smo probleme na videlo. To je naša vizija. Imajući ovo u vidu utvrdili smo geografski, unutar toga i funkcionalno odvojene-strateške ciljeve i prioritete kao zasebne planirane oblasti i pokušali smo razvojne i menadžerske aktivnosti jasno i transparentno dodeliti ovim konceptima. Odnosno pokušali smo, izraditi (konceptualno) dugoročne ciljeve čije će se ostvarivanje realno realizovati na kraćim vremenskim intervalima, kroz razne projekte i programe. Ovaj proces će indirekto pomoći naseljima i njihovim stanovnicima da se prilagode razvoju, u okviru teritorijalnog i funkcionalnog razvoja u praksi. Kao što smo i ranije napisali-jedan razvojni koncept kao što je i ovaj čine jedan fleksibilan okvir koji se dinamično menja i koji se kroz realizaciju projekata neprekidno formira i može da ima novi smisao.

Savet za izradu strategije razvoja opštine Kanjiža je odredio sektorske grupe i imenovao koordinatore sektorskih grupa. Time je opštinski tim za izradu ovog dokumenta postao kompletan. Zadužene osobe su bile sledeće:

1. Piroška Vadas Kavai, situaciona analiza
2. Judit Kasaš,
3. Lajoš Leko,
4. Ester Marković,
5. Eržebet Čabai,
6. Klara Buš Sečei, ekonomija
7. Akoš Ujhelji,
8. Karolj Kermeci,
9. Laslo Mak,
10. Robert Ežiaš,
11. Valeria Salkai Nemeš, poljoprivreda
12. Geza Miškolci,

13. Tibor Nađ,
14. Jožef Bohata,
15. Mihalj Bimbo ml.,
16. Robert Koza, turizam
17. Ljubinka Maksimović Taljai,
18. Vilmoš Tot,
19. Erne P. Varnju,
20. Robert Fejstamer, regionalni razvoj i Evropska integracija
21. Zoltan Takač,
22. Janoš Kevešdi, infrastruktura
23. Vesna Markotić,
24. Arpad Juhas,
25. Rudolf Erdeg,
26. Erika Išteneš,
27. Josip Lepeš, obrazovanje i sport
28. Tatjana Varju Potrebić,
29. Otto Apro,
30. Karolj Šarnjai, kultura
31. Edit Erdelji Tot,
32. Ibolja Virag,
33. Jožef Takač,
34. Zoltan Bičkei,
35. Laslo Kermeci, zdravstvena usluga
36. Piroška Daraban, socijalna zaštita
37. Branislava Čongradac,
38. Eržebet Hodik,
39. Livia Vranić Varadi,
40. Rudolf Čeke, omladina
41. Tivadar Heredi,
42. Robert Krekuška,
43. Jožef David,
44. Kornel Mesaroš, informatika
45. Čaba Buš,
46. Atila Fodor,
47. Peter Bata,
48. Anita Njilaš Leonov, zaštita životne sredine
49. Atila Šafranj,
50. Viktor Dognar,
51. Ana Dukai, opštinska uprava
52. Atila Kasa,
53. Natalija Srdić,
54. Kornelija Fejstamer

Napomena: za pojedinačne oblasti su bili zaduženi koordinatori koji su naznačeni tako da pored njihovih imena stoji njihova oblast.

Stručni saveti i tehnička priprema: Global Project & IT Consulting d.o.o. Subotica

5. Situaciona analiza

Ljudski resursi

Prema poslednjem popisu stanovništva iz 2002. godine u kanjiškoj opštini živi 27.510 ljudi. Gustina naseljenosti je 68 stanovnika po km².

Za postojeću starosnu strukturu opštine igra dominantnu ulogu negativan prirodni priraštaj i migracioni procesi, odseljavanje naročito mladih ljudi, počev od devedesetih godina. Prosečna starost građana je 41,51 godina (2008).

U strukturi stanovništva deca do 14 godine života učestvuju sa 15,74 %, mladi do 29 god. života sa 19,15 %, srednja generacija do 49 godine života sa 28,24 % i starije od 50 godina života sa 36,87%.

U pogledu kulturnog nasleđa Kanjiža je multikulturalna multietnička zajednica. Opštinu naseljavaju uglavnom Mađari (86,5 %) i Srbi (7,4 %) a tu žive i Romi, Rumuni, Hrvati, Crnogorci, Bunjevci, Albanci i pripadnici drugih nacionalnih zajednica. Verske grupe kojima pripadaju ovi narodi su : katolici, pravoslavci, muslimani itd.

U polnoj strukturi stanovništva muškarci učestvuju sa 49 %, a žene sa 51%.

Obrazovna struktura stanovništva je izrazito nepovoljna. Lica sa višom i visokom stručnom spremom učestvuju sa 5 %, završenom srednjom školom sa 35%, Osnovno obrazovanje imaju 31%, a 27% nije završio osnovnu školu, 2% je bez školske spreme.

Socio-ekonomska struktura je nepovoljna, a to je posledica više međusobno povezanih faktora. Učešće radnog kontingenta u ukupnom broju stanovnika iznosi 66,91%, (u apsolutnom broju 17.658).

Broj zaposlenih se kreće na nivou od 5.149 lica čini 28,04% od radno aktivnog stanovništva. U sastavu zaposlenih žene učestvuju sa 48%. U privredi se zapošljava 77 % radnika, od toga najveći broj je zaposlen u prerađivačkoj industriji (29,46%), u preduzetništvu (15,9%) , u trgovini (9,9%), u poljoprivredi (3,5%) itd.

Stopa nezaposlenosti pokazuje blago opadajuću tendenciju. Ukupan broj nezaposlenih je na nivou od oko 2.400 lica , (od toga broj nezaposlenih žena iznosi 1.152) što predstavlja stopu nezaposlenosti od 13,07% u opštini. Prosečno vreme čekanja na posao je 3,7 god. a u slučaju mladih 1,9 godina.

U strukturi nezaposlenih nekvalifikovani radnici učestvuju sa 51%, polukvalifikovani sa 4%, kvalifikovani sa 24%, lica sa stručnom srednjom spremom sa 16 %, visokokvalifikovani sa 1%, sa višom spremom 2% i visokom spremom 2 %. Posmatrajući po godinama starosti u strukturi nezaposlenih oko 25% predstavljaju kategorije od 50 i više godina (od toga 34% žena)

Privredu opštine karakteriše konkurentna cena rada. Visina prosečnih bruto zarada za septembar 2010. je 46.999 dinara (448 evra) što je u upoređenju sa republičkom prosekom slabija za 11% i manja za 8% od proseka Vojvodine. Zarade bez poreza i doprinosa su u proseku 33.755 din. (321 evra).

Podaci popisa od 2002. god. su pokazali opadanje broja stanovništva za 11% u odnosu na rezultate prethodnog popisa. Prirodni priraštaj iznosi -7,8% (na 1000 stanovnika). Broj umrlih lica je godišnje u proseku veći od oko 190-200 od živorođenih. Prema procenama sadašnji broj stanovnika je oko 25.990 lica.

Očekivana starost kod žena je 75,56 god., kod muškaraca 67,69 god., a prosek je 71,22 god.

Broj sklopljenih brakova ima opadajuću tendenciju (u 2008.godini 134, u 2009.god.119 a tekuće godine se dalje nastavlja ovaj trend opadanja).

Broj iseljenih lica se povećava 16 % godišnje , broj doseljenih je manji za 36%.

Prirodni resursi

Klima na ovom području je umereno kontinentalna, srednja godišnja temperatura iznosi 11°C, visoko je učešće sunčanih dana (2000-2010 sati). Naša regija pripada najsušnijom području Republike. Na ovim područjima značajan je biodiverzitet.

Tu su izuzetno kvalitetne vrste zemljišta tipa černoziem (25270 ha tj.63,4% od ukupne površine) za proizvodnju industrijskog bilja, žitarica i povratarskih kultura a i peskovi, i peskovita zemljišta pogodna za voćarstvo i vinogradarstvo. Šumsko zemljište čini svega 919 ha, odnosno 2,3% ukupne površine teritorije opštine.

Građevinsko zemljište osim stambenog i drugog sadržaja karakterišu industrijske zone smeštene u zapadnom i severnom delu Kanjiže , u Horgošu i Martonošu. Najznačajniji vodeni resursi su reka Tisa, jezera, i kanali. Kanali se dele na tri slivna područja: 1) Horgoš-martonoški sliv, 2) kanjiški sliv i 3) sliv Kereša. U opštini postoje više ribnjaka (Velebit, Male Pijace, Mali Pesak, Martonoš).

Nalazišta geotermalne vode su značajna za razvoj banjskih kapaciteta u opštini. Na teritoriji opštine postoje važne energetske sirovine. Eksploataciono polje Velebit je najveće naftno polje u Vojvodini. Lokalni izvori gasa se koriste za energetske potrebe stanovništva. Na području opštine prisutne su i značajne rezerve opekarske gline.

Stanje privrede u opštini

Razvoj proizvodnje građevinskog materijala, crepa, keramike kao i hidroizolacionog materijala je dinamična.

Poljoprivredna proizvodnja obezbeđuje kvalitetnu sirovinsku bazu za poljoprivrednu prerađivačku industriju.

Turizam opštine se oslanja uglavnom na banjske kapacitete, koje koriste lekovitu vodu za lečenje i rehabilitaciju.Specijalna bolnica „Banja-Kanjiža“, i hoteli Lupus i Akvapanon su najznačajniji smeštajni kapaciteti. U 2008.god .broj noćenja je dostigao 97.135.

Uslužni sektor je razvijen (transport, tercijalne delatnosti itd.). U narodnom dohotku opštine saobraćaj učestvuje sa 5,2%.

Broj privrednih subjekata povećan od 2009. godine, broj preduzeća za 9,3%, preduzetništava za 4 %.

Tokovi trgovine su značajno zaostali, izvoz je daleko ispod kapaciteta i mogućnosti ovdašnje privrede.

Prošle godine je ukupno 40 preduzeća ostvarila **izvozne i uvozne aktivnosti** u opštini, u ukupnoj vrednosti od 33,6 miliona dolara izvoza i 28,9 miliona dolara uvoza, što znači pokrivenost uvoza izvozom od 116.3%.

AD „Potisje-Tondah” Kanjiža sa vrednošću izvoza od 11,7 miliona dolara se nalazi na šestom mestu na spisku prvih deset najvećih izvoznika u Regionu.

Industrijska proizvodnja u severnom delu Bačke je beležila rast od 7,7% u odnosu na isti period prethodne godine , što je veći od rasta industrijske proizvodnje u Srbiji(4,8%). u istom periodu.

Stanje vanprivrednih delatnosti

Institucije zdravstvene zaštite su razvijene, pokrivaju celu teritoriju opštine. Najznačajnija je Dom zdravlja, a postoje i deset privatnih ordinacija. Za rehabilitaciju Specijalna bolnica Banja Kanjiža prima pacijente iz celog regiona.

Mreža institucija obrazovanja obuhvata predškolsku ustanovu, osnovne škole i srednju školu PTŠC „Beszédes József“, vrši obrazovanje: poljoprivrednih tehničara, mašinskih i veterinarskih tehničara, tehničara za hortikulturu u okviru četvorogodišnjeg programa kao i obrazovanje kvalifikovanih radnika.

Postoji dobro opremljeno pozorište, biblioteka, izgrađeni objekat Regionalnog kreativnog ateljea „Jožef Nad“ u Kanjiži, a u najvećem broju naselja domovi kulture.

Obrazovno kulturna ustanova „Cnesa“ uzima veliko učešće u organizovanju kulturnog života opštine.

Na teritoriji opštine posluju lokalne medije Info TV, «Új Kanizsai Újság» (Nove kanjiške novine) i „Horgosi Kisújság“.

Ekonomija

Industrija – vodeća privredna grana opštine

Industrijske zone zauzimaju teritoriju od 245,83, što je 22% teritorije naselja. U nacionalno-bruto produktu opštine Kanjiže prehrambena industrija učestvuje sa više od 30 % i ona pokazuje neprestani uspon. Druga značajna grana u opštini je poljoprivreda koja stvara isto tako više od 30% nacionalno-bruto produkta.

U industrijskoj proizvodnji ključnu ulogu igra proizvodnja građevinskog materijala.

Mala i srednja preduzeća

U našoj opštini više nego 85% nacionalnog bruto produkta stvaraju firme koje su u privatnom vlasništvu, a ionako ovaj broj pokazuje tendenciju povećavanja.

Broj registrovanih firmi je 670, od toga oko 400 beležimo kao male preduzetnike a oko 270 beležimo kao mala i srednja preduzeća.

Analiza razvijenosti sektora malih i srednjih preduzeća u opštini Kanjiža

Na osnovu tipiziranja poslovnih aktivnosti najveći broj registrovanih preduzeća se bavi se trgovinom, a broj onih koji se bave sa proizvodnjom je daleko manji.

2005 je u našoj opštini u cilju pospešivanja razvoja malih i srednjih preduzeća došlo do stvaranja dve institucije: Fond za razvoj privrede opštine Kanjiža, Informacioni centar za razvoj opštine Kanjiža koji je 2009 proširio krug kompetencija te je potpisao ugovor o saradnju sa 6 opština u Pottisju (Novi Kneževac, Čoka, Senta, Ada, Bečej, Novi Bečej), i tako je nastao Razvojno-informacioni centar Pottisja.

Informacijski centar je nastao da bi u svojstvu savetodavca prati konkurse i pomogne preduzetnicima, poljoprivrednim proizvođačima i civilnim organizacijama u pisanju projekata.

Analiza situacije male industrije

Broj registrovanih malih preduzeća je oko 400. Kod različitih preduzetnika nalazimo 819 zaposlenih osoba, a to je 16% svih zaposlenih.

Najveći broj privatnih preduzetnika radi u trgovini (više od 31 %), zatim u prerađivačkoj industriji (26,0%), turizmu (11%), građevinarstvu (10%), transportu (4%) domenu ličnih usluga (18%).

Zanatlijsko udruženje Kanjiže je civilna organizacija sa tradicijama. Od vremena osnivanja ona spaja preduzetnike i reprezentuje njihove interese..

Poljoprivreda

Na reljefnoj karti opštine Kanjiže koji je inače izrazito nizijskog/nizinskog karaktera mogu se razlikovati četiri morfološke jedinice: *Bačvanska lesna poledina* – žuta, ili ormsko pribrežje koje je puna talasima, dinama, depresijama, i dolinama i zauzima oko 45% od ukupne površine opštine, a nadmorska visina poledine je između 84 i 108 metara. Prosečna debljina lesa je 10-15 metara. Sledeća morfološka jedinica je *Horgoško pešćano područje*. Najučestalije morfološke formacije su dine, produvi, depresije i doline između dina. Treće morfološko obličje predstavljaju *lesne terase*. Terasa pokriva les i fluvialna glina, a primetna je i površinska erozija i denudacija. Debljina lesa se kreće između 2 i 6 metara. Četvrta forma jeste *ravnica pored Tise*, koji se sastoji od peska, pešćanog mulja i gline, izrazito aluvijalna ravnica (kod Adorjana) i naglo previjanje korita (kod Martonoša i Kanjiže) sa rečnim ostrvima (martonoško ostrvo, kanjiško veliko ostrvo kao i ostrvo između Kanjiže i Adorjana). Nadmorska visina je od 78 metara (ritski deo) do 108 metara (lesna terasa).

Pedološka karta Kanjiže je pravi mozaik, koji se sastoji od izuzetno kvalitetne crne zemlje tipa „černozem“, od glinastih-vodonepropuštajućih područja, peska, peskovitih zemljišta, slatinastih delova, jezera, jezerca i močvarnih delova.

Agroklima – Opština Kanjiža pripada u umerenu pojasnu zonu sa izrazito kontinentalnim karakternim oznakama,

- velike godišnje temperaturne fluktuacije (oscilacije) – prosečna temperatura 11,0 C stepeni
- srednja vrednost temperaturnih razlika 22,9 C stepeni
- apsolutna temperaturna fluktuacija 67,3 C stepeni
- velika razmera suvih dana – sunčani periodi prosečno iznose 2000-2010 sati,
- 72% sunčanih sati pada na period vegetacije
- izuzetno mala količina padavina: ovo područje je najsuvlje područje Republike:

Prirodni resursi

Poljoprivredna zemljišta u površini od 29.927 hektara obuhvataju 74,9% ukupne površine opštine, i predstavljaju najznačajniji i najbogatiji prirodni resurs. Nastalo je četiri poljoprivredna oblasti:

-pešćano područje – severozapadni deo, mogućnosti za proizvodnju grožđa, voća, krompira i ostalih povrća

-lesna poledina – između reke Tise i pešćanog područja gde preovladava černozem tip zemljišta. Ovo područje pogoduje proizvodnji industrijskih biljaka (pšenica, kukuruz, lucerka, šećerna repa, suncokret, sirak, industrijska paprika).

-lesna terasa – južni i južnozapadni deo opštine. U sastavu ovog zemljanog područja pretežno sudeluju crni rit i černozom koji ga čini podobnim za proizvodnju svih poljoprivrednih kultura.

-poplavno područje je pored Tise i predstavlja najvlažniji deo područja opštine. Podoban je za proizvodnju kukuruza, industrijskih biljaka i povrća.

Struktura proizvodnje bilja:

Poljoprivredna proizvodnja, obuhvata pretežni deo poljoprivrednog zemljišta odnosno ukupno 28550 hektara. Unutar toga na najvećem području, tj. na oko 13.698 hektara proizvodi se kukuruz koji čini 52,6% poljoprivredne proizvodnje. Jesenja i prolećna zrnasta strna žita se proizvode na površini od 6816 hektara od čega najveću površinu zauzima pšenica na površini od 4831 hektara. Industrijske biljke se proizvode na površini od 3953 hektara, znači na 13,84% od ukupne površine korišćene za proizvodnju biljaka. U proizvodnji industrijskog bilja uljarice učestvuju sa 7%. Proizvodnja industrijske paprike u opštini ima staru tradiciju, i po tome je opštepoznat i van državnih granica. Tip zemljišta černozem sa izuzetno dobrim fizičkim, hemijskim i mikrobiološkim karakteristikama raspolaže sa odličnim mogućnostima za proizvodnju industrijske paprike.

- Sa proizvodnjom povrća prosečno se bavi na površini od 1248 hektara. Unutar toga vrši se proizvodnja povrća pod folijama na oko 40000m². Sorte proizvedenih povrća je razgranat ali najdominantnija je proizvodnja paprike, paradajza, krastavca, zelene salate, rotkvice, šargarepe, krompira. Oprema folijskih šatrova je dosta skromna, ne postoje automatizovani sistemi. Proizvodi se prodavaju skoro isključivo na domaćem tržištu. Sa prerađivačima povrća opština je zaključila ugovor na 35% od ukupne proizvodnje povrća.
- Vinogradarstvo i voćarstvo se takođe smatraju tradicionalnim poljoprivrednim granama koji imaju izuzetan značaj iz aspekta poljoprivredne proizvodnje. Voćnjaci se prostiru na 640 hektara, tj. na 2,24% poljoprivrednog zemljišta. Od proizvedenih voća dominiraju jabuka, breskva, šljiva i kajsija. U proizvodnji jabuke naša opština se ubraja među pet najznačajnijih jabučarkih područja. Vinogradi se nalaze na 305 hektara, tj. na 1.07% poljoprivrednog zemljišta, ali su prinosi niski (1 kg po čokotu u odnosu na vojvođanski prosek od 1,6 kg. po čokotu).
- Proizvodnja cveća ima tradiciju u opštini i vrši se na oko 16.600 m². U 90% folijskih šatrova proizvodi se otprilike trideset vrsta sečenog cveća, a u 10% saksijsko cveće.
- Proizvodnja lekovitih i začinskih bilja se vrši na 330 hektara.

Sa proizvodnjom bilja se pretežno bave privatna gazdinstva, preduzeća i poljoprivredne zadruge se u manjoj meri okreću proizvodnji.

Uzgoj životinja

Na uzgoj životinja nije karakteristična veća oscilacija, štaviše pokazuje stagnaciju. Broj krupne stoke iznosi 7879 komada, što znači da na ukupnu obradivu površinu pada 23. Uzgoj ovaca, sa fondom od 7975 komada ovaca Kanjiža spada u razvijenije opštine u Vojvodini, a na osnovu broja ovaca na jedan hektar obradivog zemljišta skoro da postiže srbijanski prosek. Uzgoj svinja u odnosu na predhodnih 10 godina stagnira. Sa svojih 32729 komada svinja čak i ovako postiže vojvođanski prosek od 100 komada na 10 hektara obradive površine. Fond živine se procenjuje na oko 10000 komada. Fond krupne i sitne stoke u toku 2010.g. se smanjilo za oko 20%.

Ukupan broj izabranih muških priplodnih životinja kod 17 vlasnika iznosi 32 komada.

-UZGOJ SVINJA: Broj od 500 komada krmača u odnosu na prethodne godine pokazuje značajan pad. Takođe pada broj tovljenika i prasadi, 23 komada nerasta sa rodoslovom brojčano zadovoljava priplodni fond.

-UZGOJ KRUPNE STOKA: Stočni fond od 3333 krave muzare i junice, 4546 mladih goveda i 5 priplodnih bikova je takođe u smanjenju, kako brojčano tako i u kvalitetu. U uzgoju krupne stoke akcenat se stavlja na proizvodnju mleka. 5 bikova u odnosu na broj krava može delovati malo, ali veterinarske službe vrše kvalitetnu veštačku oplodnju krava. Problemi se javljaju kod zdravstvenog stanja krava zbog nezadovoljavajućeg držanja, stoga je sterilitet česta pojava.

-UZGOJ KONJA: Ukupan broj konja u opštini iznosi 120 komada, i godinama stagnira. Veliki broj rasa je prisutno: od belgijanera, lipicanera, arabsona, i noniusa do šetlandskog ponija, peršerona, bosanskog brdskog konja i jugoslovenskog kasača, ali najveći deo fonda proizilazi iz krštenja rasa. Broj i kvalitet priplodnih pastuva je zadovoljavajući.

-UZGOJ ŽIVINE: Uzgajivači su organizovali svoje interesne grupe-udruženja i zadruga da bi mogli braniti svoje interese. Uglavnom se proizvodi za sopstvene potrebe.

Pčelarstvo je tradicionalna poljoprivredna grana ove opštine. Pčelarstvom se trenutno bavi 40 porodica, koji raspolažu sa 1200 košnica. Pored povoljnih uslova postoje i brojni finansijski problemi u ovoj oblasti.

Ribogojstvo

Na teritoriji opštine Kanjiža trenutno se nalaz četiri slatkovodna ribnjaka:

- a.) Ribnjak površine od 613 hektara na tromedu mesnih zajednica Velebit, Mali pesak i Male pijace.

Ovde se nalazi 14 proizvodnih objekata, čija površina se prostire od 6 hektara do 230 hektara.

Na ovom mestu godišnje uzgajaju 400 tona slatkovodne ribe, od kojih 80% spada u grupu šarana (šarani - godišnjaci i dvogodišnjaci- predviđeni za dalji uzgoj kao i za konzumaciju), 15% čine vrste biljojeda (beli i sivi tolstolobik i beli amur), a 5% čine grabljivci (som, kečiga). U poređenju sa Vojvođanskim prosekom, gde se nalazi veći deo ribnjaka u Srbiji, gornji podaci predstavljaju 56% prosečne proizvodnje. Za tako nizak nivo proizvodnje u velikoj meri je doprineo zagađena voda. Zbog nekvalitetne vode ovaj ribnjak se svake godine suočava sa ogromnim uništenjem ribljeg fonda koji ponekad dostiže i 80%.

- b.) Pored mesta Velebit na oko 100 hektara površine se nalazi vodoakumulacioni sistem koji služi turističkim ciljevima.

- c.) Treći ribnjak se nalazi na teritoriji mesne zajednice Martonoš, i nalazi se na površini od 10 hektara rita i ima 8 proizvodnih jedinica. Godišnji prinos im je oko 15-17 tona šarana godišnjaka u proseku od 60-150 grama.

- d.) Četvrti ribnjak se takođe nalazi na teritoriji Martonoša na površini od 6 hektara i sastoji se od 4 proizvodne jedinice. Ovo jezero služi isključivo za sportsko ribolovstvo.

Vodoprivreda

Cela dužina kanalske mreže je 200 km. Pretežno služi za odvođivanje padavina (137 km), ali jedan deo kanalske mreže ima dvostruki zadatak: koristi se za zalivanje (63 km). Kanali pripadaju pod trije vodoakumulacionih područja: 1.) horgoško-martonoški vodoakumulaciono područje, 2.) vodoakumulaciono područje Kanjiže i 3.) i vodoakumulaciono područje Kereša. U kanalima se obično nalazi malo vode, i pripadaju sistemu dirigovane vodoprivrede. Iz zalivnog sistema zaliva se svega 160 hektara obradivog poljoprivrednog zemljišta.

Šumarstvo

Na teritoriji opštine ima svega 919 hektara šume, što znači da na teritoriji opštine postoji samo 2,3% teritorije pod šumom. Najvećim delom, tj. sa skoro 783 hektara šume u Kanjiži gazduje JP za šumarstvo Vojvodinašume. Zelena površina van šuma čini oko 300 hektara.

Lov

Područje opštine (šume, močvarne biljke, vegetacija stjeprskog karaktera, biljne kulture) pružaju odgovarajuće životni prostor velikom broju divljači. Od divljači su prisutni srndaći, zečevi, fazani, jarebice, divlje patke, divlje guske, grlice, prepelice, lisice, itd. Lovno područje, koji inače obuhvata teritoriju cele opštine, je bogat srndaćima, zečevima i fazanima.

Lovištem gazduje lovačko udruženje od šest lovačkih društava i bave se i uzgojom, zaštitom i odstrelom divljači. U Kanjiži postoji fazanerija sa kapacitetom od 20000 fazana. Udruženje ima pet lovačkih domova, od kojih jedino horgoški ima mogućnost za smeštaj lovaca.

Zaštita životne sredine

Upravljanje otpadom

Lokalni plan upravljanja otpadom predstavlja bazni dokument koji obezbeđuje uslove za racionalno i održivo upravljanje otpadom na nivou opštine.

Na osnovu člana 13. Zakona o upravljanju otpadom («Službeni glasnik RS » broj 36/09) Skupština jedinice lokalne samouprave je dužna da u roku od godinu dana od dana stupanja na snagu navedenog zakona (23. maj 2010. godine) donese i usvoji Lokalni plan upravljanja otpadom kojim definiše ciljeve upravljanja otpadom na svojoj teritoriji.

Osnovni ciljevi na polju upravljanja otpadom:

Određivanje lokacije i izgradnja regionalne deponije otpada.

Opština Kanjiža je 2006. godine potpisao sporazum o osnivanju regionalnog sistema upravljanja otpadom zajedno sa opštinom Subotica, Senta, Mali Idoš, Bačka Topola i Čoka a 2007. god. prihvaćena je odluka o usvajanju regionalnog plana upravljanja otpadom za opštine Subotica, Senta, Kanjiža, Čoka, Mali Idoš i Bačka Topola. 2010. godine je izrađen projekat izvodljivosti za dve lokacije na teritoriji opštine Subotica. Na osnovu odluke Vlade Republike Srbije za lokaciju je određena parcela top. br. 2635 K. O. Bikovo, na teritoriji opštine Subotica, površine 45 ha 96 a 64 m², oblik svojine je državno zemljište, čiji je korisnik Republika Srbija, Ministarstvo poljoprivrede i vodoprivrede Republike Srbije, Beograd.

Sanacija postojećih deponija na teritoriji opštine

Na teritoriji opštine Kanjiža postoje tri za sada ne-sanirane deponije komunalnog otpada i to u blizini naselja Mali Pesak, Orom i naselja Trešnjevac. Izrada projektne dokumentacije i početak izvođenja radova je zakonska obaveza opštine.

Uvođenje selektivnog sakupljanja sekundarnih sirovina

Na osnovu analize stanja trenutne situacije u upravljanju komunalnim otpadom razrađen je plan održivog upravljanja otpadom za period od 2010. do 2020. godine. Plan uređuje upravljanje čvrstim komunalnim otpadom na teritoriji opštine Kanjiža od njegovog nastanka do konačnog zbrinjavanja.

Prečišćavanje otpadnih voda

Podzemne vode na teritoriji cele opštine su do te mere obuhvaćene eutrofizacijom da bunari iz prvog izdana nisu za ljudsku upotrebu, a na nekim mestima nisu pogodni ni za zalivanje poljoprivrednih kultura.

Na teritoriji opštine Kanjiža izgrađena je kanalizaciona mreža za sakupljanje otpadnih voda iz domaćinstva u Kanjiži i u Horgošu. Na teritoriji naselja Kanjiža stepen izgrađenosti iznosi 90%. Procenat priključivanja domaćinstva na kanalizacionu mrežu u Kanjiži iznosi oko 60% što znači da približno 2700 domaćinstva je priključeno od ukupno 4600 domaćinstva.

Prečištač otpadnih voda u Kanjiži je nedovoljnog prihvatnog kapaciteta.

U naselju Horgoš stepen izgrađenosti iznosi 40%. Procenat priključivanja domaćinstva na kanalizacionu mrežu u Horgošu iznosi oko 40%. Kapacitet prečištača u Horgošu odgovara trenutnom opterećenju ali efikasnost prečišćavanja je slaba. Na ostalim naseljenim mestima u opštini adekvatno nije rešeno odvođenje i prečišćavanje otpadnih voda.

Za poboljšavanje sadašnjeg stanja u pripremi je planiranje globalne kanalizacione mreže i sitem prečištača.

Objekti industrijske proizvodnje su dužni da prečišćavanje industrijskih otpadnih voda reše u krugu fabrike.

Edukacija kao ključ podizanja ekološke svesti

Dobrim instrumentom za povećanje interesovanja mlađeg uzrasta ka sredini i prirodi pokazalo se akcija „drvo za đake prvake“ koji se sprovodi duži niz godina u našoj opštini. Kroz ovu akciju deca uz pomoć prosvetnih radnika steknu odgovornost prema živom biću – drvetu, kroz praćenje vegetacionih perioda jedne određene biljke kroz više godina.

Veliku ulogu u edukaciju građanstva imaju civilne – nevladine organizacije.

Zaštita prirodnih dobara

Sredstva za uređenje i čuvanje specijalnog rezervata prirode se obezbeđuju iz republičkih sredstava, kontrola sprovođenja mere zaštite je kod pokrajinskih organa.

Park prirode „Kamaraš“ je površine od 267,96 ha od toga je u državnoj svojini 211,05 ha a u privatnoj svojini 56,90 ha.

Zaštitna zona parka prirode „Kamaraš“ obuhvata površinu od 338 ha, a zaštita parka prirode „Kamaraš“ se sprovodi po usvojenom programu.

Podizanje vetrozaštitnih pojaseva i održavanje zelenih površina

U 1999. godini Izvršno veće Autonomne Pokrajine Vojvodine započeo je akciju „Za zdravlju budućnost“, sa ciljem da se poveća pošumljenost AP VOJVODINE i to do 2012. god. sa sadašnjih 6,4% na 11%. U opštini Kanjiža šumsko zemljište obuhvata 919 ha, što iznosi svega 2.3% od ukupne površine opštine, što je daleko ispod proseka Vojvodine. Na teritoriji opštine Kanjiža, od svih vidova erozije, najveće štete prouzrokuje eolska erozija – koji godišnje odnosi ogromne količine zemljišnih čestica – i to iz površinskih, najplodnijih slojeva. Dalje, vetar leti isušuje zemljište, što izaziva značajno smanjenje prinosa poljoprivrednih kultura. Zimi izaziva golomrazicu odnošenjem snežnog pokrivača i stvara smetove na saobraćajnicama. U cilju povećanja stepene pošumljenosti opštinska Uprava opštine Kanjiža je naručila izradu projekta podizanja šumskih vetrozaštitnih pojaseva na području opštine Kanjiža. Na osnovu izrađenog projekta površina pod šumskim ekosistemima povećalo bi sa današnjih 919 hektara na 1575 hektara što znači povećanje od 71% - odnosno 656 hektara. Predviđeno je da godišnja realizacija podizanja pojaseva bude između 5 i 10 hektara. Finansiranje aktivnosti se vrši delom iz opštinskih sredstava i delom od sredstava dobijenih na pokrajinskim i republičkim konkursima.

Podizanje i nega urbanog zelenila

Nega i održavanje javnih zelenih površina u naseljenim mestima redovno se obavlja na 25.5 hektara. Finansiranje se vrši iz sredstava mesnih zajednica na osnovu unapred utvrđenih prioriteta. Cilj je uređivanje centara naseljenih mesta i formiranje ujednačenog imidža opštine.

Praćenje stanja životne sredine

Planira se praćenje sledećih parametara.

-kvalitet ambijentalnog vazduha

-nivo komunalne buke

-kvalitet podzemnih i površinskih voda

Turizam

Strategija razvoja turizma opštine Kanjiža 2011-2020 godine zasnovana je na redefinisaniu postojeće Strategije razvoja turizma Opštine Kanjiža. **Ona je u skladu sa Strategijom razvoja turizma Srbije, Strategijom razvoja turizma Vojvodine, i marketing Strategijom turizma Vojvodine.**

Izuzetne prirodne karakteristike Kanjiže i Potisja, očuvana i nezagađena priroda, ambijent malih urbanih sredina pored reke Tise kao kostura. **Prednost** u odnosu na susede je u **cenovnoj diferencijaciji skoro svih proizvoda** iz strategije i akcionog plana što dovodi Kanjižu u poziciju korišćenja **komparativnih prednosti**. Vode Vojvodine nisu resurs samo za nautiku, nego upravo za integralni i raznovrstan proizvod sa kombinacijom – voda, prirodne atrakcije, mali urbani prostori, koridori i aktivnosti u prirodi.

- biološka i kulturološka raznovrsnost i atraktivnost Kanjiže i regiona,
- cvetanje Tise – ekološko – kulturološki fenomen,
- posle Dunava najatraktivniji plovni put međunarodnog značaja – reka Tisa
- Zaštićena područja,
- Živopisni mali grad sa bogatim kulturnim nasleđem,
- Autentično lice ruralne Vojvodine – Sever Bačke

Saobraćaj

Drumski saobraćaj

Opšte karakteristike saobraćajnog položaja opštine

Geosaobraćajni položaj opštine Kanjiža i prolazak putne infrastrukture najvišeg značaja koju čine, državni putevi I reda autoput E□75, M□24 i M□22.1 i državni putevi II reda R□119, R□119.3 i R□111, obezbeđuju ovom prostoru dobru povezanost sa okruženjem.

Teritorija Opštine Kanjiža pokrivena je mrežom puteva čiju strukturu čine delovi: državnih puteva I reda autoput E□75, M□22.1 i M-24, državnih puteva II reda R□119, R□111 i R□119.3, opštinski, nekategorisanih puteva i puteva u ulicama naseljenih mesta.

Državni putevi I reda

Put E□75 kroz opštinu ima dužinu pružanja 9,10 km i pruža se perifernim severnim delom opštinskog prostora. Ovaj saobraćajni pravac je deo sistema interregionalne i međunarodne putne mreže.

Put M□22.1 u prostornom-planskom smislu predstavlja alternativni pravac putu E□75. Put M□24 svojom trasom prolazi kroz Opštinu Kanjiža u dužini od oko 13,30 km, sa neizgrađenim delom od oko 4,80 km. Izgrađene deonice pomenutog puta su u lošem stanju, ne zadovoljavaju zahteve savremenog drumskog saobraćaja. Put M□24 vrlo važan putni pravac koji povezuje teritorije Opštine Senta i deo teritorije Opštine Kanjiža sa Suboticom i sa autoputom E□75.

Državni putevi II reda

Put R□119 ima pravac sever-jug i skreće u pravcu Martonoša odnosno Kanjiže. Istovremeno je paralelan sa putem M□22.1 i pored svog lokalnog karaktera služi kao rasteretni put za pravac sever-jug do Novog Sada. Pomenuti put je glavna saobraćajnica ovog prostora.

Put R□111 služi kao najkraća veza između Opštine Novi Kneževac i Opštine Kanjiža. Ovaj putni pravac je značajan i za šire područje i to kao veza Severnog Banata sa Severnom Bačkom. Postojeća izgrađenost saobraćajnica omogućava odvijanje saobraćaja sa značajnim lomljenjima trase. Za vreme intenzivne prodaje „Potisje” A. d. prevozna sredstva se kreću duž pomenute saobraćajnice narušavajući sve oblike naseljskih kretanja.

Put R□119.3 se pruža od priključka na put R□119 preko naselja Vojvode Zimonjić i Velebit do priključka na put M□24 u dužini od 6,98 km. Služi kao najkraća saobraćajna veza između Severnog Banata i Subotice.

Opštinski putevi

Za razliku od državnih puteva I i II reda koji su u nadležnosti Javnog preduzeća „Putevi Srbije“, opštinski putevi su u nadležnosti Javnog preduzeća za uređenje naselja opštine Kanjiža.

Opštinskom Odlukom o utvrđivanju opštinskih puteva utvrđeno je da opštinsku putnu mrežu čini 9 pravaca koji povezuju naselja na teritoriji opštine i koji se nadovezuju na odgovarajuće puteve susedne opštine i na putnu mrežu višeg ranga. Opštinski putevi u opštini su ukupne dužine 59,60 km.

Izgrađenost savremenih kolovoza na opštinskoj putnoj mreži je zadovoljavajuća, a opšte stanje tih kolovoza i njegove tehničke karakteristike nisu na zavidnom nivou. Rekonstrukcija odnosno rehabilitacija najugroženijeg dela opštinske putne mreže u dužini od 21,50 km je izvršena u periodu od 2002 - 2008.godine.

26,01 % (15,50 km) opštinskih puteva je široko 4 m i nedovoljno je za normalno i bezbedno odvijanje dvosmernog saobraćaja. Veliko saobraćajno opterećenje na ovim putevima, dovelo je do toga da su oni u velikoj meri oštećeni.

Nekategorisani putevi

Na mrežu kategorisanih puteva na teritoriji opštine nadovezuju se razgranata mreža nekategorisanih puteva. Naročiti značaj nekategorisani putevi imaju u poljoprivredi. O ukupnoj dužini nekategorisanih puteva u opštini nemamo tačne podatke, procenjena dužina mreže je više od 300 km. Veoma mali procenat mreže je opremljen savremenim kolovoznim zastorom. Prilikom većih padavina nekategorisani zemljani putevi su u najvećem delu teško prohodni ili neprohodni jer vode nisu kanalisane i odvedene sa površine puta.

Stacionarni saobraćaj

Na teritoriji opštine ne postoji organizovani prostor za čuvanje teretnih vozila u stanju mirovanja. Improvizovani parkinzi za teretna vozila u Kanjiži i u Horgošu ne mogu da zadovolje sadašnje zahteve.

Uređenih parkirališta u Kanjiži ima ali nedovoljno.

Javni saobraćaj

Većina postojećih autobuskih stajališta na teritoriji opštine nisu izgrađena niti obeležena prema standardima. U Kanjiži ne postoji uređen prostor – autobuska stanica za prihvatanje i otpremu korisnika međumnog i prigradskog saobraćaja.

Biciklistički saobraćaj

U Kanjiži nedostaje biciklistička staza, jer biciklisti ometaju bezbedno odvijanje saobraćaja motornih vozila. Bicikle kao prevozno sredstvo su izuzetno značajne u savlađivanju unutar naseljskih relacija.

Železnički saobraćaj

Saobraćajne veze sa okruženjem odvijaju u manjem obimu železničkim saobraćajem. Dosadašnji opadajući trend prevoza roba i putnika železnicom ukazuje na zaostajanje ovog vida transporta a jedan od mnogih razloga je dotrajalost železničkih pruga i oprema, što iziskuje radikalnu rekonstrukciju i modernizaciju. Na prugama u opštini dopuštena je brzina od 40 km/sat, a postojeća izgrađenost pruge omogućuje najveći dopušteni pritisak od 14 t.

Vodni saobraćaj

Obzirom na prisustvo međunarodnog plovnog puta reke Tise koja je uključena u plovnu rečno-kanalsku mrežu Vojvodine, omogućene su eksploatacija sledećih funkcija vodnog saobraćaja: međunarodno putničko pristanište, turizam, restorani, pristanište za šlepove, skladište rasutih tereta itd.

Hidrološki uslovi dozvoljavaju plovidbu tokom cele godine. U postojećem stanju duž plovnog puta reke Tisa ne postoje zadovoljavajući nivoi infrastrukture koji bi omogućio uključivanje vida saobraćaja u preraspodelu transportnog rada pri prevozu masovnih roba uz integralno povezivanje sa drumskim saobraćajem. Od kapaciteta vodnog saobraćaja u postojećem stanju u Kanjiži postoji putničko pristanište sa carinskom službom kao i nekoliko bitvi za privez brodova.

Energija

Elektrika

Opština Kanjiža se **električnom energijom** snabdeva iz pravca opštine Senta i Subotica (preko trafostanice 110/35 kV). Dalekovodna prenosna mreža je dobra a zbog prstenaste mreže i sigurnost napajanja opštine Kanjiža električnom energijom je dobra.

U Kanjiži izgrađenost mreže i distributivnih trafostanica je dobra i može da udovolji rastu potrošnje energije do 5% na godišnjem nivou za sledeći period od 5-10 godina.

Najveći problemi su prisutni u **Horgošu** iz aspekta sigurnosti napajanja. ¼ naselja (Mala Đala i okolina benzinske pumpe) se snabdeva iz pravca Martonoša preko 20 kV izvoda Martonoš a ¾ naselja preko 35 kV izvoda Horgoš i trafostanice 35/10 kV Horgoš. Oba izvoda su radijalnog tipa i u slučaju havarije ova područja ostanu bez električne energije sve do eliminisanja kvara.

U svim naseljima opštine početkom 2006. godine završena je rekonstrukcija javne rasvete u cilju znatne uštede električne energije.

Gas

Snabdevanje potrošača gasa u opštini Kanjiža vrši se pomoću lokalnog kaptažnog i magistralnog uvoznog gasa.

Gasifikacija je sprovedena u Kanjiži, Adorjanu, Martonošu, Trešnjevcu, Totovom Selu, Velebitu, Zimoniću, Horgošu i Malim Pijacama.

Izgradnja razvodne gasne mreže u Kanjiži je sprovedena ugradnjom čeličnih cevi sledećih dimenzija:

Ø 6" 4.150 m

Ø 2" 12.500 m

Ø ¾" 4.000 m

Položeni gasovodi podležu se rekonstrukciji.

Pokrivenost snabdevanja grada Kanjiže zemnim gasom je oko 85-90% što se realizuje preko dve merno-regulacione stanice, u ostalim naseljima opštine pokrivenost snabdevanja gasom je takođe prilično dobra.

Navedene stanice puštaju u distributivnu gasnu mrežu uglavnom lokalni kaptažni gas sa Velebitskog polja, a u slučaju potrebe i magistralni uvozni gas.

Distributivna gasna mreža u naseljima je izvedena polietilenskim PE cevima odgovarajućih promera.

Gubici u distributivnoj mreži sa ranijih 10% odgovarajućim intervencijama smanjeni su za cca 6%.

Snabdevanje kaptažnom gasom u opštini je slabijeg kvaliteta i najviše se troši i visoka cena istog izaziva veliko nezadovoljstvo stanovništva opštine.

Ostali izvori energije

U narednom periodu treba težiti ka što većoj eksploataciji alternativnih izvora energije, kao što su: energija vetra, geotermalna energija i termalne vode.

Vodosnabdevanje

Za vodosnabdevanje svih naselja na teritoriji SO Kanjiža kvalitetnom vodom, koristi se resurs podzemne vode i to iz arterskih i subarterskih izdani. Za snabdevanje industrije vodom kaptira se isti resurs bez obzira na zahtevani kvalitet, direktno iz sopstvenih bunara ili preko distributivne mreže naselja.

Crpljena voda se bez prečišćavanja upušta u javnu vodovodnu mrežu nakon hlorisanja.

Javni sistemi vodosnabdevanja u naseljima Opštine po tehničkim elementima su identični. Svi sistemi imaju sledeće elemente:

*bunarski vodozahvat

- *hidrofor za održavanje potrebnog pritiska u mreži
- *sistem za dezinfekciju i
- *distributivnu mrežu

Bunarski vodozahvat

U bunarima se kaptira vodonosni sloj na dubini između 75 i 146 m i na dubini između 170 i 220 m. Vodonosni sloj na navedenim dubinama sastoji se od raznovrsnih peskova i peskovite gline. Povlatu i podinu sloja čine gline raznih i predstavljaju hidrogeološke izolatore koji uslovljavaju pojavu vode pod pritiskom sa pijezometarskim nivoom ispod površine terena.

Kapaciteti dobijeni iz bunara za potrebe vodosnabdevanja kreću se u širokom opsegu (7 - 20 l/s). U primeni je realizacija pojedinačnih bunarskih vodozahvata kapaciteta od po 15 l/s iz navedenih vodonosnih slojeva sa odgovarajućim tehničkim elementima.

U funkciji javnog vodosnabdevanja je trenutno na celoj teritoriji Opštine Kanjiža do 29 bunara. Bunari su bušeni reversnom ili klasičnom metodom, opremljeni filterskom bunarskom konstrukcijom (prečnika fi 219 mm ili 323 mm), koja se sastoji od taložnika, vodoprijemnog dela filtra i nadfilterskog dela. Bunarski vodozahvat je opremljen građevinskom, hidromašinskom i elektroopremom odgovarajućih karakteristika.

Na izvoristu Kanjiža i Horgoš u funkciji je do 8 bunara, a u svim manjima naseljima jedan do dva radna bunara i po negde jedan rezervni. Svi bunari na jednom izvoristu povezani su na sabirni cevovod do crpne stanice.

Sistem za hlorisanje

Izvršena je rekonstrukcija sisteme za hlorisanje. Gasni hlorinatori zamenjeni su za hlorinatore pomoću natrijum hipohlorita, a regulatori unos hlora vezuju za trenutni protok vode.

Ostale funkcije

Unutar centralnih kompleksa vodosnabdevanja pored već nabrojanih glavnih elemenata, nalaze se i niz drugih nužnih sadržaja neophodnih za funkcionisanje sistema. Između ostalih, najvažniji su :

- *energetska napajanja i uređaji
- *upravljanje, automatika, telemetrija
- *spoljašnja i unutrašnja infrastruktura
- *ceвне instalacije
- *prateći sadržaj i slično

GSM sistemom omogućena su praćenja nekoliko alarmnih stanja, nestanak napajanja električne energije, neovlašćen ulazak u objekat izvorista, visina pritiska, proticaj. Svi crpni agregati uključeni su preko frekventnih regulatora broja obrtaja ili mekih upuštača (soft starter) kako bi se poboljšale hidrauličke karakteristike sistema.

Tokom 2010-e godine izvršeno je uvođenje novog kompjuterskog nadzora nad radom sistema vodosnabdevanja za naselja Kanjiža i Horgoš i dva prečištača otpadnih voda u ovim naseljima.

Iz potrebe za kontinualnim praćenjem, prikazom i akvizicijom određenih veličina sistema automatskog upravljanja razvijen je SCADA sistem i vidu programske aplikacije. Ovim se omogućava vizuelni prikaz stanja sistema na crnim stanicama vode i prečištačima u Horgošu i Kanjiži kao najvećim potrošačkim mestima. Svi podaci se prikupljaju iz daljine, preko interneta.

Naplata utroška vode se vrši na osnovu očitavanja vodomera, oko 90 % korisnika je ugrađen vodomer.

Najranije položena javna vodovodna mreža na teritoriji opštine Kanjiža je starija od 40 godina. Najveći deo mreže izgrađen je sedamdesetih godina, u početku od pocink i azbestcementnih (AC) cevi, a kasnije se glavni vod gradio od PVC i PE materijala.

Kvalitet vode za piće

Generalno uzevši sva naselja u opštini koriste isti resurs podzemnih voda. Shodno ovome problematika kvaliteta zahvaćene vode je približno ista u svim naseljima, ali postoje razlike u kvalitetu po pojedinim parametrima. Kvalitet vode je relativno konstantan, s obzirom na hidrogeološke i hidrohemiske karakteristike vodonosnog sloja. Postoji izvesna razlika u karakteru voda zahvaćenog na plićem horizontu u odnosu na kvalitet vode na dubljem horizontu.

Kritični parametri u sastavu zahvaćene vode sistemom vodosnabdevanja su amonijak, gvožđe, arsen, utrošak KMnO_4 , boja i dr. Stepent prekoračenja graničnih koncentracija je različit od naselja do naselja. U naseljima Kanjiža, Horgoš, Mala Pijaca i Martonoš dešava konstantna pojava većeg sadržaja arsena, gvožđa, mangana i amonijaka od dozvoljenih, dok je u drugim naseljima kvalitet sirove vode zadovoljavajući.

Odvođenje i prečišćavanje otpadnih voda

Od ukupno 13 naselja u Opštini samo u naseljima Kanjiža i Horgoš postoji izgrađena kanalizaciona mreža i to u vrlo skromnom obimu u odnosu na sistem vodosnabdevanja. Sa aspekta prečišćavanja otpadnih voda stanje je identično, sistem prečišćavanja otpadnih voda je realizovan u naselju Kanjiža i na liniji vode i na liniji mulja, dok je u naselju Horgoš izgrađen skromniji uređaj. U ostalim naseljima ne vrši se prikupljanje i odvođenje otpadnih voda fekalnog porekla i upotrebljena voda se upušta u septičke jame.

Osnovni elementi koji čine javnu kanalizaciju naselja su :

- * priključni vodovi koji spajaju kuće, stambene i ostale zgrade, industrijske objekte sa uličnom kanalizacijom,
- * ulična kanalizacija, glavna i sekundarna kanalska mreža
- * glavni kolektori putem kojih se otpadna voda transportuje do uređaja za prečišćavanje, odnosno do vodoprijemnika
- * posebni objekti kanalizacije, kao što su revizioni silazi, kaskade, crpne stanice

U glavnom su kolektori građeni sa gravitacionim tečenjem, po principu ne veće dubine ugradnje od 4 m zbog nepovoljnog geološkog sastava tla i zbog visokog nivoa podzemne vode.

Kanalizacija atmosferskih voda

Realizacija sistema kanalizacije atmosferskih voda se nalazi na samom početku. Tehnička koncepcija kanalisanja je u naselju Kanjiža i Horgoš definisana na nivou izrađenog Idejnog projekta načinjenih pre više decenije. Za ostala naselja potrebno je izraditi projektnu dokumentaciju na nivou Idejnog rešenja.

Obrazovanje

Demografska kretanja

Sa aspekta javnog obrazovanja najvažnija je starosna kategorija stanovništva školskog uzrasta. Broj stanovnika opštine se smanjuje, uz izrazito povećanje starog stanovništva. Kao rezultat ovih demografskih kretanja opada broj stanovnika školskog uzrasta, a to se tokom narednih decenija neće promeniti.

Na osnovu utvrđenih podataka i aktuelnih demografskih kretanja lako možemo proceniti kako će se kretati broj dece u opštini. 1997. godine u prvi razred osnovne škole upisano je 330 đaka, dok je 2009. godine upisano svega 267. To pokazuje da je broj dece opao za 8%..

Predškolske ustanove

Na teritoriji opštine predškolska nastava se odvija u 10 naseljenih mesta. Predškolsko obrazovanje i vaspitanje je organizovano u ukupno 12 objekata. U školskoj 2010/2011. godini 659 dece pohađa predškolsku ustanovu (37 odeljenja). Ukupan broj dece u obdaništima je 35 (3 odeljenja), broj dece uzrasta 3-5 godina: 354 (19 odeljenja), broj dece uzrasta 5-6,5 godina: 63 (5 odeljenja), deca koja pohađaju pripremni predškolski program: 207 (10 odeljenja).

Infrastrukturalni i materijalni uslovi u predškolskim ustanovama

Pojavio se problem u vezi fizičkog vaspitanja, jer nema dovoljno sala za vežbanje. Stanje zgrada nije na istom nivou.

Ishrana u predškolskim ustanovama se sprovodi i obezbeđuje putem kuhinja. Samo neke ustanove imaju trpezariju, dok druge ustanove organizuju ishranu u prostorijama odeljenja.

U pogledu opreme i pribora svaka ustanova raspolaže sa posebnim planom razvoja.

Osnovno obrazovanje odvija se u tri matične osnovne škole, u 2010/2011. školskoj godini upisano je 2153 učenika. Naša opština ima osnovne škole gde se nastava odvija u 8 razreda, a ima i škola gde se nastava odvija samo u 4 razreda. Škole u Velebitu, Adorjanu i Dolinama organizuju nastavu samo u nižim razredima.

U Kanjiži rade dve, a u Martonošu radi jedna osnovna škola sa 8 razreda, sa ukupno 1143 učenika, koji su raspoređeni u 66 odeljenja. Prosečni broj učenika po odeljenju: 17,31.

U Horgošu i Malim Pijacama osnovnu školu pohađa ukupno 661 učenika, koji su raspoređeni u 39 odeljenja. Prosečni broj učenika po odeljenju: 16,94.

U Trešnjevcu, Oromu i Totovom selu osnovnu školu (8 razreda) pohađa 349 učenika, koji su raspoređeni u 25 odeljenja. Prosečni broj učenika po odeljenju: 13,96.

Karakteristike učeničkog sastava

U opštini se povećava broj učenika sa teškoćama u razvoju i broj učenika koji potiču iz marginalizovanih društvenih grupa, i javlja se potreba za inovativne vaspitno-obrazovne metode. Učenika sa teškoćama u razvoju i napredovanju ima najviše na teritoriji Horgoša i Adorjana.

Trenutno, integrisani program sa naglaskom na razvoju sposobnosti učenika sprovodi se u Horgošu.

Karakteristika humanog kapitala u osnovnim školama opštine

Nastavnici kontinuirano učestvuju na seminarima za stručno usavršavanje, koji su na visokom nivou.

U istom trenutku, prisutan je problem nedostatka profesora stručnih predmeta.

Infrastrukturalni i materijalni uslovi u osnovnim školama

U većini škola nastava se odvija u redovnim učionicama. Za fizičko vaspitanje nema svaka škola odgovarajuću salu i opremu, a osnovna škola u Totovom selu uopšte nema prostoriju za fizičko vaspitanje.

Školske biblioteke funkcionišu.

Srednjoškolsko obrazovanje

Srednjoškolsko obrazovanje u našoj opštini odvija se u Kanjiži. U školskoj 2010/2011. godini 549 učenika pohađa Poljoprivredno-tehnički srednjoškolski centar "Besedeš Jožef". Broj učenika koji putuju po naseljenim mestima: Adorjan – 13, Mali Pesak – 4, Male Pijace – 48, Martonoš – 44, Orom – 44, Trešnjevac – 43, Totovo selo – 21, Velebit – 8, Doline – 9, Zimonić – 4, Horgoš – 146, Kanjiža – 125, Novo selo – 3. Ukupno: 512 učenika putuje u Kanjižu ili u srednje škole drugih opština.

Od 512 učenika 189 putuje u Suboticu, 146 u Sentu, 132 u Kanjižu, 36 u Novi Kneževac, 8 u Čoku, 1 u Adu.

Osnovno umetničko obrazovanje

U opštini već 30 godina obavlja delatnost osnovna muzička škola, koja je najbolji primer za podsticaj razvoja talentovanih učenika. Radi se o instituciji koja raspolaže sa kvalifikovanim nastavnicima i kvalitetnim instrumentima. U ovoj školskoj godini osnovnu muzičku školu pohađa 219 učenika, koji su raspoređeni u 8 instrumentalnih odseka.

Većina učenika je školskog, a manji broj je predškolskog uzrasta. Takav učenički sastav se stabilizovao pre više godina. Smerovi: violina, čelo, gitara, klarinet, flauta, frula, klavir, solo pevanje, solfedo.

Umetničke sekcije: duvački orkestar, gudački orkestar, orkestar harmonika. Rezultati učenika škole na okružnim i republičkim takmičenjima poslednjih godina su najbolji dokaz kvalitetnog nastavno-obrazovnog rada u ovoj instituciji. Pored Kanjiže, osnovno muzičko obrazovanje organizovano je u Horgošu, a u Malim Pijacama, Oromu i Trešnjevcu sprovodi se eksperimentalni program.

Škola raspolaže sa dovoljno muzičkih instrumenata, te se zadovoljavaju potrebe svakodnevne nastave.

Kultura

Opština Kanjiža se nalazi u centru kulturnog trougla Segedin – Subotica – Senta.

U skladu sa odlukom Nacionalnog saveta Mađara tri institucije iz naše opštine kvalifikovane su kao institucije od posebnog značaja za mađarsku naciju. To su Cnesa, Biblioteka "Jožef Atila" i Regionalni kreativni atelje "Nađ Jožef". Ove kulturne institucije su kako lokalnog tako i regionalnog značaja. Nevladine organizacije su ostvarile značajne uspehe u oblasti kulture i na izvanredan način dopunjuju delatnost navedenih institucija: KUD "Bartok Bela" iz Horgoša, MKUD "Ozora Arpad" iz Kanjiže, folklorno-plesni ansambl "Tisa", Filmska radionica "Cinema" i SAKUD "Sveti Sava" iz Kanjiže. Skoro svako naseljeno mesto ima udruženje građana. Takođe moramo navesti one manifestacije koje su postale tradicionalne i koje su poznate u celoj regiji: međunarodna kolonija književnika, Međunarodni festival dečijeg modernog i folklornog plesa, "Bogata Grana" u Trešnjevcu, "Dani berbe" u Horgošu, Jazz i Kukuruz festival u Kanjiži.

Zgrade sa statusom spomenika culture i arheološki nalazi su u izuzetno lošem stanju. Radi se o sledećim zgradama: Kanjiža – "Vigadó", Horgoš – Crkvine (arheološko nalazište), silos, železnička stanica Horgoš-Kamaraš, Vila "Kamaraš", dvorac porodice Karas, Martonoš – pravoslavna škola, Orom – vetrenjača.

Situacija je slična i u pogledu zaostavštine umetnika. Nije obrađena i smeštena zaostavština pesnika Konc Istvana, vajara Almaši Gabora i Kovač Antala. Spomenici Konc Istvana i Dobo Tihamera – Cigonje krasi glavni trg, a galerija je dobila ime po Dobo Tihameru.

Cnesu, prema precizno vođenim statističkim podacima, godišnje posećuje više od 20.000,00 ljudi.

Zdravstvena usluga

U opštini Kanjiža zdravstvena zaštita se ostvaruje putem sledećih institucija i organizacionih karakteristika i rešenja:

- Specialna bolnica za rehabilitaciju „Banja Kanjiža“ (osnivač APV, bolničko lečenje),
- Dom zdravlja Kanjiža (1 Zdravstvena stanica, 8 ambulanata, 7 apoteka) (osnivač SO Kanjiža, primarna zdravstvena zaštita),
- pružanje zdravstvenih usluga je obezbeđeno za 27.510 stanovnika opštine Kanjiža, na 13 naseljenih mesta i na ukupnoj površini od 400 km².
- Zdravstvena zaštita na teret sredstava Republičkog zavoda za zdravstveno osiguranje se ostvaruje godišnje u vrednosti od cca. 300.000.000 dinara budžeta za opštinu Kanjiža.
- preko 70 visokokvalifikovanih zdravstvenih radnika obezbeđuje se kvalitet i stručnost izvršenih zdravstvenih usluga.
- U naseljenim mestima van grada Kanjiža organizuje se služba opšte medicine (na 1.600 odraslog stanovništva sledi 1 doktor medicine (Orom, Martonoš, Male Pijace, Trešnjevac i grupa naselja Adorjan, Zimonić, Velebit, Totovo Selo) i 3 doktora medicine i 1 pedijatar u Horgošu).
- Pružanje usluga zdravstvene zaštite u naseljenim mestima opštine se odvija po zakonom predviđenim tehničkim i higijenskim uslovima.
- Dom zdravlja Kanjiža sarađuje sa ustanovama sekundarne i tercijalne zdravstvene zaštite radi obezbeđenja zdravstvene zaštite višeg nivoa građanima opštine Kanjiža.
- Na teritoriji opštine Kanjiža, zdravstvena zaštita stanovništva se vrši i u deset registrovanih privatnih lekarskih ordinacija (5 stomatoloških ordinacija, 1 oftalmološka, 1 ginekološka, 2 ordinacije opšte medicine, 1 poliklinika).
- Promet lekova se vrši u državnoj apoteci (u 7 naseljenih mesta) i u 3 privatne apoteke (Kanjiža, Horgoš).
- Bolničko lečenje u opštini Kanjiža se bazira na prirodno bogatstvo termalne vode i blata
- prisutan je razvojni prioritet za banjski i zdravstveni turizam na lokalnom i pokrajinskom

- Finansijski plasmani i obaveze zdravstvenih ustanova ukazuju na visok nivo zaduženosti sa izrazitim porastom
- Dom zdravlja Kanjiža po dotrajalosti opreme je na prvom mestu u regionu (68,99%). Vrednost opreme po radniku je najniža u ovoj ustanovi u poređenju sa ostalim domovima zdravlja. Specijalna bolnica za rehabilitaciju „Banja Kanjiža“ je takođe jedna od ustanova sa najsiromašnijom opremom (stepen istošenosti je 66,48%).
- U slučaju Doma zdravlja Kanjiža finansijski transferi iz opštinskog budžeta (2,35%) ne dostižu republički prosek (2,86%), a zaostaju i od pokrajinskog proseka (2,48%).
- Stanovništvo opštine Kanjiža pripada grupi opština sa „dubokom demografskom starošću“, gde se prosečna starost stanovništva kreće između 40-43 godine života. U tri sela (Velebit, Doline, Mali Pesak) prosečna starost stanovništva je iznad 45, dok udeo stanovništva starijeg od 65 godine je izrazito visoko.
- Posebna pažnja se posvećuje sledećim korisnicima zdravstvene zaštite: deca (4.896), odraslo stanovništvo (17.154), lica starija od 65 godina (4.704), žene preko 15 godina života (11.613), trudnice (144).
- Vitalne statistike stanovništva opštine Kanjiža su nepovoljne u regionalnom poređenju. Konstantan je pad broja stanovništva 1971-2008: -8.560 osoba. Negativan demografski trend je prouzrokovao negativnim prirodnim priraštajem (-7,8‰). Vitalni indeks stanovništva je 51,3. Očekivano trajanje života je nisko (71,22), naročito kod muške populacije (67,69) u opštini Kanjiža.
- Najčešća oboljenja odraslog stanovništva opštine Kanjiža su: bolesti sistema za disanje (16,98%), bolesti sistema krvotoka (15,63%), bolesti mišićno-koštanog sistema, vezivnog tkiva (10,85%), bolesti mokraćno-polnog sistema (10,15%) i povrede, trovanja i posledice delovanja spoljnih faktora (7,86%).
- U Kanjiži je u 2008. godini u 71% slučajeva je uzrok smrti bio bolest kardiovaskularnog sistema, a 15% maligno oboljenje.
- 30,7% građana su svakodnevni pušači (zdravstveni radnici su na prvom mestu u pušenju), prosečan broj nedeljno popijenih doza pića je 6,6 u APV

Karakteristike zdravstvene zaštite u opštini Kanjiža

U opštini Kanjiža u 2008. godini registrovano je 90.348 poseta kod lekarima opšte medicine. Prema svojsvu osiguranika udeo radnika je 41% (nosioci prava 26%), zemljoradnici 5%, i ostale kategorije pacijenata 54% (romi, nezaposlena lica, itd.). Opređenost pacijenata (izbor lekara) u opštini Kanjiža se permanentno povećava, u 2010. godini iznosi 87% (10. mesto u Srbiji). Prosečna potrošnja leka na recept u oblasti opšte medicine je 1.533,15 dinara, u oblasti pedijatrije 228,40 dinara. Procenat preventivnih aktivnosti lekara opšte prakse u opštini je 3,45%, dok preventiva u oblasti rada pedijatrije 22,12%.

Stomatološkom zdravstvenom zaštitom su obuhvaćene populacije do 18. godine života i osiguranici stariji od 65 godina. U opštini Kanjiža u privatnom sektoru je najjača upravo stomatološka zdravstvena zaštita, koja funkcioniše sa 5 privatnih stomatoloških ordinacija i zapošljava preko 10 zaposlenih. Državna stomatološka ordinacija u 6 naseljenih mesta zapošljava 18 zdravstvenih radnika (7 stomatologa).

Vojvodina zaostaje u pogledu kadra (najpre broj specijalista, zatim farmaceuta i stomatologa). Severno banatski okrug kao region je takođe manje razvijen u visokokvalifikovanim radnicima. U opštini Kanjiža je daleko najmanji broj lekara, naročito lekara specijalista 0,81 na 1.000 stanovnika (u RS 2,09, APV 1,63). Dom zdravlja Kanjiža mogao bi da zaposli još po 11 lekara (specijalista).

Socijalna zaštita

Centar za socijalni rad ima najšira ovlašćenja u pružanju usluga socijalne zaštite zagarantovano zakonskim odredbama. U toku svake godine oko 4000 korisnika sa teritorije opštine Kanjiža ostvari neki oblik prava u Centru za socijalni rad.

Broj korisnika na kraju 2009. godine:

Kategorija korisnika	Broj
Materijalno ugrožene porodice	1877
Osobe sa invaliditetom	470
Deca bez roditeljskog staranja	32
Deca sa poremećajima u ponašanju	60
Porodice u disfunkciji	647
Lica pod starateljstvom	85
Žrtve nasilja u porodici	45
Ostarela lica bez porodičnog staranja	926

Otvoren je dnevni boravak „Gneздо“ koji se bavi prihvatom i privremenim zbrinjavanjem dece iz marginalizovanih grupa, tu se sprovodi obuka hraniteljskih porodica, osnovan je klub samohranih roditelja, odvijaju se kontaktiranja između dece i roditelja koji su u brakorazvodnom ili postrazvodnom sporu.

Gerontološki centar

Centar pruža usluge smeštaja za nezavisna, poluzavisna i zavisna, psihički očuvana stara i odrasla lica. Na smeštaju je trenutno 80 korisnika. Centar svojim korisnicima pruža usluge stanovanja, ishrane, nege, zdravstvenu zaštitu, kulturne, zabavne, rekreativne i radno okupacione aktivnosti, usluge socijalnog rada i druge usluge u zavisnosti od potreba korisnika.

Centar za pružanje usluga socijalne zaštite opštine Kanjiža

Opštinska ustanova socijalne zaštite koja je osnovana sa strane Skupštine opštine Kanjiža. U okviru svoje delatnosti Centar pruža usluge dnevnog boravka i usluge personalne asistencije, organizuje edukaciju za integraciju u radnu i životnu sredinu. Okuplja i sarađuje sa organizacijama, koje se bave zaštitom interesa osoba sa različitim vrstama invalidnosti.

Nevladine organizacije i udruženja građana sa poljem delovanja u oblasti socijalne zaštite

Crveni krst u Kanjiži organizuje redovne aktivnosti u okviru zdravstvene delatnosti: promocija zdravlja, prva pomoć, akcije dobrovoljnog davanja krvi, briga o zdravlju ljudi u zajednici, rad sa podmlatkom i omladinom, razvoj volonterizma kod mladih, akcije u oblasti socijalne zaštite.

Udruženja građana sa delatnošću na polju socijalne zaštite aktivno rade na projektima, i stabilno pružaju adekvatan oslonac državnom sektoru. Njihov broj se kreće oko 15 među kojima se nalaze lokalna i opštinska udruženja, kao i nekoliko brojeva međuopštinskih NVO.

Deca i mladi - Dijagnoza stanja i zaključak o ciljnoj grupi

Prema evidenciji Centra za socijalni rad pravima iz oblasti dečije zaštite obuhvaćeno je 1340 dece. Godišnji rast broja dece korisnika stručne pomoći Centra za socijalni rad je od 30 do 40%. Materijalno obezbeđenje porodice preko Centra za socijalni rad koristi 597 porodica sa oko 693 dece.

Deca sa invaliditetom su nedovoljno uključena u društvene tokove. Rad na njihovoj zaštiti i zbrinjavanju u našoj opštini odvija se pri Centru za pružanje usluge socijalne zaštite, NVO „Pužić“ i „S tobom za njih“, u Osnovnoj školi „J.J. Zmaj“, u Centru za socijalni rad, Domu zdravlja, Crvenom krstu, itd.

U Centru za socijalni rad uspešno se realizuje projekat „Resocijalizacija maloletnih delikvenata u opštini Kanjiža“. Projekat se sprovodi u partnerstvu sa policijskom stanicom Kanjiža i stručnim licima iz oblasti psihologije, pedagogije i zdravstvene zaštite.

U CSR se kontinuirano sprovodi evidentiranje slučajeva nasilja u porodici, obavlja se savetodavni rad sa žrtvama i nasilnicima, kao i zbrinjavanje žrtava.

Velik broj dece živi u porodicama na ivici socijalne sigurnosti sa nehygienjskim uslovima života, sa nedostatkom uslova za redovno školovanje.

Porodica - Dijagnoza stanja i zaključak o ciljnoj grupi

Svake godine se beleži porast broja porodica koje su obuhvaćene nekim oblikom socijalne zaštite. Ove porodice karakteriše ekstremno siromaštvo, niski obrazovni status, nezaposlenost, prisutna je maloletnička delikvencija, kao i nasilje među odraslima, prema deci i starima. Članovi ovih porodica nisu u stanju da sami zadovolje svoje egzistencijalne potrebe.

Prema poslednjem popisu stanovništva broj domaćinstava iznosi 10.721, i to 4.025 gradskih i 6.696 seoskih domaćinstava. Od toga, najviše je dvočlanih domaćinstava, i to 3.160, a najmanje desetočlanih, a njih je svega 5. U evidenciji Centra za socijalni rad su u proseku najzastupljenije četvoročlane porodice, pogotovo kao korisnici materijalnog obezbeđenja porodice. Najmnogobrojnije porodice (od po 6-7 članova) su uglavnom romske porodice.

Broj sklopljenih brakova u Kanjiškoj opštini u 2009. godini je iznosio 149, dok je broj razvoda bio 70.

U opštini postoje NVO koje okupljaju mnogočlane porodice i bave se problemima porodice

Stari - Dijagnoza stanja i zaključak o ciljnoj grupi

U ukupnom broju stanovnika opštine 24 % čine osobe starije od 65 godina života. Ova brojka svrstava Kanjižu među „starije“ opštine u celoj Srbiji.

Broj ostarelih lica preko 60 godina života beleži porast. U toku 2009. godine kod CSR je registrovano 963 osoba starijih od 60 godina, korisnika nekih usluga socijalne zaštite.

Oblik zaštite	Broj korisnika u 2009.
Bez porodičnog staranja	143
Bez sredstava za život	315

Teže hronično obolela i invalidna lica	505
--	-----

Populaciju starih opterećuje niz problema koja karakteriše društvo u celini, ali su oni nešto izraženiji kod ovog dela stanovništva – siromaštvo, loši uslovi stanovanja, samačka staračka domaćinstva.

Populaciji starih u našoj opštini trenutno su dostupne usluge koje pruža Centar za socijalni rad (dodatak za pomoć i negu, jednokratne pomoći) odnosno institucionalno zbrinjavanje starih u Gerontološkom centru, gde se godišnje obrati na planu pružanja usluga smeštaja u ustanovu tridesetak lica. U toku je izgradnja Doma za starije i nemoćne osobe «Battyáneum» u Kanjiži, ukupan kapacitet će biti oko 30 korisnika.

Četiri zaposlena pružaju uslugu pomoći i nege u staračkim, samačkim domaćinstvima 58 osoba u Kanjiži i u Horgošu.

Osobe sa invaliditetom - Dijagnoza stanja i zaključak o ciljnoj grupi

Broj deca i omladina ometena u psihičkom i fizičkom razvoju je 150: Teško mentalno ometena (30), teže mentalno ometena (12), umereno mentalno ometena (14), lako mentalno ometena (59), slepa (1), gluva (1), sa telesnim smetnjama (3), višestruko ometena u razvoju (30).

Na teritoriji opštine postoji dnevni boravak za decu sa smetnjama u razvoju pod nazivom "Svetlosna barka", koji funkcioniše u okviru Centra za pružanje usluga socijalne zaštite u opštini Kanjiža. Dnevni boravak obuhvata 55 dece.

Najzastupljeniji oblik zaštite kod ove grupe korisnika su domski smeštaj i dodatak za pomoć i negu drugog lica.

Duševno obolela lica koja nemaju srodnika su u najvećem broju smeštena u domove u Molu, Moravici, Starom Lecu i Čurugu.

Kretanje osoba sa invaliditetom je otežano jer u gradu ne postoje rampe i rukohvati za invalidna lica.

Prisutne su izrazite teškoće pri zapošljavanju OSI.

Siromašni i nezaposleni - Dijagnoza stanja i zaključak o ciljnoj grupi

Unazad nekoliko godina opština Kanjiža suočava se sa pojavom osiromašenja širokih slojeva stanovništva, sa velikom stopom nezaposlenosti, gubitka socijalne sigurnosti i pojavama, pogoršanja opšteg zdravstvenog stanja stanovništva.

U protekloj godini registrovano je 597 porodica korisnika materijalnog obezbeđenja porodica. Ukupan broj korisnika prava je bio 1512.

Najveći problem i dalje je visoka stopa nezaposlenosti, broj nezaposlenih u avgustu 2010. godine u našoj opštini je bio 13,07%. Po godinama starosti u strukturi nezaposlenih oko 25% predstavljaju kategorije od 50 i više godina. Najveći je broj nezaposlenih koji su bez ikakve stručne spreme ili sa obrazovanjem srednjeg stepena. Lica sa višim ili visokoškolskim obrazovanjem čine zanemarljiv deo populacije nezaposlenih.

Sport

Opštinska samouprava ima sledeće zadatke, odnosno, ona je u sledećim domenima preuzela – preko Sportskog saveza – određene zadatke:

Ona pomaže nastanak opštinskih sistema takmičenja, njihovo funkcionisanje, organizaciju sportskih priredaba, - uzima učešće u bazičnom obrazovanju sportskih stručnjaka i u njihovom usavršavanju,

Nabrojani red zadataka je veoma bitan, odgovornost je ogromna, posebno ukoliko znamo da je modifikovana koncepcija sporta države, da je došlo do naglašavanja novih akcenata, da su se prioriteti promenili. Stoga valja promisliti ponovo i to polazeći od državne, vojvođanske i opštinske situacije celinu domena sporta. Zato je bitno, prevazilazeći jasno određene obavezne (i verovatne preuzete) zadatke, formulisanje namere planiranja kao i koncepcije sporta koja omogućava izvršavanje, realizaciju, kontrolu, sagledavanje za naselja opštine.

Opštinska slika u domenu sporta

Posle dubljeg ispitivanja pojedinih sportskih grana pokazuje se da četiri sportske grane karakterišu sport Kanjiže: fudbal, atletika, kajak-kenu i rvanje. Kanjižu možemo napisati da pripada grupi onih opština gde se može prihvatiti stopa participacije sportista u odnosu na ukupni broj stanovnika. Naime, ukupan broj registrovanih sportista u odnosu na ukupan broj stanovništva opštine se ne može smatrati odgovarajućim. U srednje razvijenim zemljama srazmera populacije koja se bavi sa sportom iznosi 20-25% stanovništva. U slučaju Kanjiže ta srazmera čini samo 8-9%.

Uslovi objekata u Kanjiži

U svim naseljima opštine postoji najmanje jedan sportski objekat (u otvorenom prostoru) koji služi za treniranje stanovništva, a objekti su u velikoj većini u državnoj svojini. Uprkos tome opskrbljenost opštine sa sportskim objektima i njihova tehnička konstelacija se može odrediti prosečnim u vojvođanskim okvirima, ali su kvalitativni uslovi objekata daleko od potrebnog. Slika o školskim objektima je takođe veoma šarena. Najveći broj postojećih fiskulturnih sala je pogodna samo za prihvatanje malih grupa. Prema površinskoj disperziji vojvođanski prosek je 2,52 m² sportske površine per capita, u Kanjiži je to 1,43 m². Ukupna površina svih sportskih objekata je 70856 m². Značajan pokazatelj je odnos između pokrivenih i otvorenih sportskih objekata. Pokriveni sportski objekti koji obezbeđuju mogućnosti za celu godinu za organizovano obavljanje sportskih aktivnosti, za treniranje tela čine 5, 2% sportskih objekata u opštini. Od svih sportskih objekata površina fudbalskih terena je najveća, blizu 75%.

Može se tvrditi da se takmičarski sport opštine usredsređuje na dva grada, Kanjižu i Horgoš.

Omladina

Ukupan broj stanovnika Opštine Kanjiža na osnovu podataka popisa stanovništva iz 1991. godine iznosi 30692 ljudi, od kojih je procenat mladih ljudi od 15-30 godina starosti 21% (6415 ljudi). Na osnovu popisa stanovništva iz 2002. godine ukupan broj stanovnika je 27510, od kojih su 5251 mladi ljudi i predstavljaju 19% stanovnika.

09. maja 2008.godine Vlada Republike Srbije usvojila je na osnovu Nacionalne strategije za mlade lokalnu strategiju za mlade, odnosno za osobe od 15-30 godina starosti. Mlade ljude koje žive u opštini možemo grupisati na osnovu sledećih aspekata:

1. Studenti (uče u srednjem ili visokoobrazovnim institucijama)
2. Mladi sa završenom školom, bez porodice
3. Mladi koji su osnovali porodicu.

U toku aprila-maja 2010. godine putem opštinskog omladinskog saveta urađeno je istraživanje anketom za mlade od 15 do 30 godina starosti.

54% ispitanika pohađa stručne sekcije u školi, dok privatnu školu pohađa 24%. Važno je naznačiti da 10% ne učestvuje ni u kakvom vanškolskom obrazovanju. Veliki nedostatak je neznanje državnog i stranih jezika (engleski, nemački), kao i nedostatak neformalnog obrazovanja na naseljima. Od mladih koji žive u opštini 31,4 % pohađa školu, od kojih 94 % u Srbiji, dok 6 % u srednjoj ili visokoobrazovanoj instituciji u Mađarskoj.

Ispitanici imaju skoro jednoglasno mišljenje (97 %) o tome da mladi uopšte ne ili u nedovoljnoj meri poznavaju i brinu za okolinu.

Veliki procenat ispitanika (68%) traži pomoć od porodice i prijatelja u vezi zapošljavanja. 5% ispitanika ne raspolaže potrebnim informacijama, što otežava njihovo zapošljavanje. Na osnovu podataka iz Službe za zapošljavanje osobe od 18-30 godina u 12,5% nemaju stalno radno mesto na teritoriji opštine.

Skoro svi ispitanici imaju pristup internetu, 82 % od kuće, a 14 % od prijatelja. Iz odgovora se jasno vidi da se mladi aktivno informišu o raspoloživim izvorima informacija.

Visok procenat mladih (27%) bira sport kao slobodnu aktivnost, dok su na visokom nivou i pozorište i bioskop. 13 % ispitanika učestvuje u radu nekog kulturnog udruženja. Samo 45% mladih koji su popunili anketu putuju više puta u inostranstvo, što predstavlja nizak procenat. 56% ispitanika bi bez ikakve naknade, a 26% bi za naknadu učestvovao u nekom dobrovoljnom radu. 78% mladih su spremni da aktivno učestvuju u rešavanju problema mladih ljudi njihovih uzrasta.

Na osnovu statističkih podataka Socijalnog centra Kanjiže u opštini živi 515 mladih na minimalnom životnom nivou ili ispod.

Prema 58% ispitanika postoji diskriminacija, koja je usmerena prema nacionalnim manjinama, invalidima i bolesnicima. Prema 38% ispitanika najviše problema treba rešiti unutar porodice, a prema 28% ispitanika obrazovne institucije treba da učestvuju u rešavanju problema. Izuzetno je velik broj onih koji očekuju da im problem reši opština.

Informatika

2008. godine informatičke poslove je preuzeo DOO Info-Kanjiža, koja je osnovana od strane same lokalne samouprave, i kao uslugu vrši održavanje institucionalnog sistema cele Opštine. Zadaci podrazumevaju moguće aktivnosti vezane za informatiku: izgradnja mreže od kanalizacija do podešavanja rutera i vatrene zida, održavanje servera svih tipova, popravka hardvera, štampanje, razvoj web stranica i jednostavnijih softvera, stručno savetovanje, edukacija korisnika, posredovanje između firmi koji izrađuju integrisane softverske sisteme i naručioca.

Broj i stručnost informatičara nije dovoljan za završavanje pojedinih radova u roku, zbog čega se često dešavaju kašnjenja u izvođenju.

Zbog opterećenosti često nije moguće postaviti konkretne osobe da budu odgovorne za dato polje, pošto je većina intervencija hitna, pa potrebne radove započinje onaj saradnik koji je najbrže na raspolaganju.

Za rukovanje informatičkih i drugih narudžbina, uveden je takozvani „ticketing“ sistem, koji omogućava efektivno kontrolisanje odrađivanja narudžbina, ali ga ne koriste sve stranke.

Informatički uslužni procesi nisu regulisani (osim razvoja softvera).

U Samoupravi i institucijama opštine Kanjiža funkcionišu aplikacije raznoraznih funkcija, starosti i tehnologija. Do sada je bilo specifično izolovano funkcionisanje sa redundantnim bazama podataka. U Samoupravi je započet uvođenje planski izrađenog integralnog sistema, ali u većem delu institucija na ovom polju nije bilo razvoja.

Elektronsko rukovanje dokumentima i softver za pisarnicu koristi samo Samouprava.

Finansijske aplikacije koji su u upotrebi su većinom stari, bazirani na DOS operacionom sistemu, tehnološki zaostali, funkcionišu izolovano, nemoguće ih je integrisati, ali su funkcionalno zadovoljavajući. DOO Info-Kanjiža koristi integrisanu finansijsku aplikaciju u koju je moguće integrisati neograničeni broj pravnih lica, omogućavajući kontrolu poslovanja institucija. Sistem je potpuno integrisan, koristi zajedničke baze registara i dokumente sa pisarnicom, sistemima za rukovanje ljudskim resursima, evidencijom radnog vremena

Samouprava i institucije aktivni su na različitim oblastima i nadležnostima, koje treba pokriti aplikacijama. Neke oblasti, pojedina odeljenja Samouprave i socijalna zaštita raspolažu aplikacijama kojima mogu biti deo integrisanog sistema, ali drugim oblastima nedostaju ove aplikacije.

Zvanični sajt opštine Kanjiže može se naći na web adresi www.kanjiza.rs. Nudi mnogobroje usluge, ali je pretežno informativnog karaktera. Nudi prvi i drugi nivo elektronske administracije, tojest omogućuje pristup informacijama vezanih za administraciju i preuzimanje formulara. Sadržajno odgovara zahtevima jedne web stranice, ali funkcionalno zaostaje za zahtevima „elektronskog naselja“. Unutar ove stranice, Samouprava ima „e-Upravu“ koja je povezana sa informacionim sistemom i pisarnicom Samouprave. Ovaj sistem komunicira sa strankama preko elektronske pošte i SMS-a. Nedostaju interakcije između stranaka i informacionog sistema u interesu elektronske administracije.

Prošlih godina je dolazilo do razvoja na polju hardvera iz budžeta Samouprave, dakle većina opreme odgovara minimalnim zahtevima. Opštinska uprava u zadnjim godinama kupuje brendirane radne stanice, institucije vrše ad-hoc nabavke u zavisnosti od novčanih okvira, obično kao kompromisno rešenje.

Samouprava raspolaže sa serverima i nabavljena je samo brendirana oprema.

1. Unutrašnje mreže: Trenutno je svugde mreža brzine 100 Mbit/s sa UTP kabliranjem. Većinom su u upotrebi jeftini switchevi niske kategorije, obično su strukturalno raspoređeni, ali na nekim mestima čine lanac. U Samoupravi prostoriju za servere i glavna čvorišta opslužuju Cisco uređaji.
2. Gradska mreža za povezivanje institucija: 2010. godine izgrađena je optička mreža Samouprave velikog kapaciteta. Optička mreža omogućuje pružanje sledećih usluga:
 - intranet, korišćenje zajedničkog informacionog sistema
 - centralizovani internet i usluga telefoniranja preko interneta
 - centralizacija video nadzora zgrada
 - centralizacija alarmnih sistema
 - korišćenje kamera za video nadzor visokih rezolucija
 - kopiranje bezbednosnih arhiva preko mreže
 - kolokacija servera (postavljanje sekundarnih servera u drugoj zgradi – kao mera odbrane od katastrofe – npr. požar)
 - snabdevanje industrijskog parka sa komunikacionom infrastrukturuom velikog kapaciteta
3. Opštinska mreža za povezivanje naselja: Izgrađena je 2006. godine koristeći bežičnu opremu na 5GHz. Obezbeđuje komunikaciju između Samouprave i isturenih kancelarija institucija, omogućuje lokalnu administraciju i u selima. Pošto je polaganje optičkog kabla ogroman trošak, i na teritoriji opštine su već druge telekomunikacione kompanije investirale u takvu infrastrukturu, isplativije je iznajmljivati postojeće kapacitete. Kao rezultat toga, od 2010. naselje Horgoš je povezan već i širokopojasnim optičkim vlaknom sa Samoupravom.

U Samoupravi se koriste Microsoftovi operacioni sistem, dok se u institucijama koriste Microsoftovi operacioni sistemi kombinovano sa operacionim sistemima otvorenog koda. Uveden aktivni direktorijum (Windows Active Directory) je ispunio sva očekivanja u vezi njega na polju bezbednosti, kao i na polju centralizovane administracije i nadzora.

Samouprava i institucije Opštine Kanjiža ne raspolažu sa kontrolom informacione bezbednosti. Fizička bezbednost server u opštinskoj upravi je na zadovoljavajućem nivou: klimatizovana prostorija, protivpožarni aparati, zaštita od prenapona i kratkog spoja, stabilizovana i neprekidna napajanja, generator. Mnogo je gore stanje u institucijama, pošto su serveri smešteni u kancelarijama ili učionicama. Na mreži je kreiran jedan Windows Active Directory domen, stoga na svakom računaru se loguje uz lozinku. Integrirani sistemi su zaštićeni lozinkom. Mreža i serveri su vatrenim zidovima, ali nisu konstruisani protiv inteligentnih napada. Bezbednosno arhiviranje se vrši svakog meseca.

Većina zaposlenih u Samoupravi ne raspolaže sa adekvatnim kompjuterskim veštinama.

Finansiranje informatike potiče iz budžeta, uspešnih konkursa Samouprave i institucija i od prihoda „DOO Info-Kanjiža“ koje je stekao vršeći usluge nebudžetskim korisnicima. Od ukupnog budžeta se izdvaja otprilike 2% za finansiranje informatike, što pokriva i investicije i troškove održavanja.

Opštinska uprava

Opštinska uprava:

1. priprema nacрте propisa i drugih akata koje donosi Skupština opštine i predsednik opštine,
2. izvršava odluke i druge akte Skupštine opštine i predsednika opštine,
3. rešava u upravnom postupku u prvom stepenu o pravima i dužnostima građana, preduzeća, ustanova i drugih organizacija iz izvornog delokruga opštine,
4. obavlja poslove upravnog nadzora nad izvršavanjem propisa i drugih opštih akata Skupštine opštine,
5. izvršava zakone i druge propise čije je izvršenje povereno opštini,
6. obavlja stručne i druge poslove koje utvrdi Skupština opštine i predsednik opštine.

Opštinskom upravom opštine Kanjiža rukovodi načelnik opštinske uprave, a poslovi opštinske uprave, u skladu sa odredbama Odluke o opštinskoj upravi, obavljaju se u okviru sledećih osnovnih organizacionih jedinica:

1. *Kabinet predsednika opštine*
2. *Odeljenje za opšte poslove i privredu*
3. *Odeljenje za inspekcijско- nadzorne poslove*
4. *Odeljenje za budžet i finansije i lokalnu poresku administraciju*

U proteklom periodu u opštinskoj upravi povećan je broj i procenat zaposlenih sa visokom stručnom spremom, znanjem stranog jezika, a osnovno poznavanje rada na računaru je opšte.

Zaposlenima je omogućeno stručno osposobljavanje i usavršavanje.

Zasnovan je i radni odnos sa pripravnicima i to sa visokom, višom i srednjom stručnom spremom.

Opšta ocena stanja, stručnosti, funkcionisanja je zadovoljavajuće, promene uglavnom su pozitivne.

Funkcioniše i **opštinski uslužni centar** u zgradi opštine, sa ciljem da građani mogu dobiti sve informacije na jednom mestu o nadležnostima i radu lokalne samouprave.

Obrazovana je **mesna kancelarija** i u Totovom Selu sa ciljem da građani tog mesta u mestu stanovanja ostvaruju svoja prava iz nadležnosti opštinske uprave.

Pokrenut je **rad pravne pomoći** u okviru opštinske uprave, kao i sprovođenje **projekta besplatno zastupanje pred sudovima**.

Uvođenjem sistema „**otvoreni dani lokalne samouprave**“, građani opštine imaju prilike da lično postavе svoja pitanja, predloge čelnicima Opštine.

Lokalna samouprava je radi bolje komunikacije sa stanovnicima opštine Kanjiža, uspostavila **besplatnu info liniju** za građane opštine Kanjiža. Građani mogu 24 sata dnevno da ostave primedbe, sugestije, pitanja u vezi rada opštine.

U opštini funkcioniše internet portal **E-uprava**, koji daje mogućnost podnošenja zahteva, proveru stanja predmeta, informacije o opštinskim službama kao i aktuelnosti, ali mali broj građana koristi uslugu.

II. Razvojna strategija Opštine Kanjiža

1. SWOT analiza

Snage	Slabosti
- pogodan geografski položaj Opštine Kanjiža u pogledu ekonomije - teritorije, koje se mogu privredno iskoristiti, bogatstvo u pogledu prirodnog blaga - Prisustvo regionalnog razvojnog centra, administracija koja je pozitivno orijentisana u odnosu na ulaganje - povoljne prirodne, biosloške pogodnosti i okolnosti, kvalitetan priplodni materijal, velika površina oranica za proizvodnju žitarica i krmnog bilja - tradicija u poljoprivrednoj, prerađivačkoj odnosno prehrambenoj proizvodnji, u vinogradarstvu i proizvodnji vina - relativno jeftina radna snaga - pokrivenost organizovanog sakupljanja komunalnog otpada 100% - dugogodišnja tradicija promocije zaštite životne sredine, održavanje parkovskog i uličnog javnog zelenila - postojeći projekti izvodljivosti - bogato i raznovrsno multietničko kulturno istorijsko nasleđe okoline - tradicija turizma i gostoprimstva - bogati sadržaji kulturno, sportskog i manifestacionog turizma - Dobra zaštita od spoljnih štetnih uticaja vodenih resursa - Visoki stepen izgrađenosti mreže - Blizina vodoprijemnika - Znanje i iskustvo u upravljanju i održavanju mreže - Izostanak industrije sa «prilivim tehnologijama» - Renovirani građevinski objekti u zdravstvenoj zaštiti - Prisutnost zdravstvene zaštite na 10 naseljenih mesta - Dugogodišnje iskustvo, jak timski rad - Dostupni prirodni resursi za lečenje - Postojanje Strateškog plana razvoja socijalne zaštite opštine Kanjiža 2008-2012, institucija u oblasti socijalne zaštite - Saradnja između institucija i lokalne samouprave, zaštita osoba sa invaliditetom - Aktivne NVO, volonterizam u okviru Crvenog krsta - prisutnost socijalnih davanja - sigurna finansijska podrška sportu - veliki broj sportskih udruženja i programa - organizacija lokalnih i međunarodnih i sportskih programa - izgrađene veze sa drugim udruženjima	- Nedostatak visokokvalifikovanih radnika među, nizak nivo znanja srpskog i stranih jezika - Nedostatak industrijskih grana koje koriste visoko razvijenu tehnologiju - sitna gazdinstva, veliki broj starih i mešoviti gazdinstava, zastareli vinogradi i voćnjaci - ekstenzivna proizvodnja, nizak prinos, slaba infrastruktura i tehnička opremljenost poljoprivrede - nerešenost zalivnog sistema - nizak stepen organizovosti proizvođača i nedostatak pokretnog kapitala u poljoprivredi - slaba efikasnost podizanja ekološke svesti, nedovoljno razvijeni ekološki svest - neizgrađene kanalizacione mreže i kapaciteti prečišćavača otpadne vode, nedostatak materijalnih sredstava - nedostatak regulativa za korišćenje alternativnih energenata - relativno zastarela turistička infrastruktura i nedovoljna signalizacija - nedostatak međunarodnog marketinga - nedostatak stručnjaka u turizmu - Neadekvatan kvalitet isporučene vode - Neekološka eksploatacija vodenih resursa, ograničenost količina - Velika starost mreže, gubici vode u mreži - Nedovoljna izgrađenost mreže za kanalisane otpadnih i atmosferskih voda, nejasni vlasnički odnosi - Zastarellost školskih zgrada i kontinuirano pogoršanje stanja, nedovoljni kapaciteti, mali broj socijalnih prostorija za odrasle - Zastarela oprema, broj i kvalitet igara u dvorištu - Negativna demografska kretanja, povećavanje broja dece sa poteškoćama u razvoju i napredovanju - Nedostatak stručnjaka sa specijalnim kvalifikacijama u obrazovanju - zapuštenost građenog kulturalnog nasleđa, loše stanje domova kulture - finansijske poteškoće, nedostatak adekvatnog prostora za organizovanje manifestacija na otvorenom - neorganizovanost u kulturnom životu - Policentričan razvoj - Finansijski problemi, visoki troškovi održavanja, dotrajala oprema, problemi u vezi rentabilnosti i održivosti zdravstvene zaštite i apoteka

- institucijama - Stručna pripremljenost nastavnika, visoka kultura metodološkog pristupa, prelazak iz predškolskog sistema obrazovanja u školski sistem bez prepreka - Inovativnost, tolerancija, programi protiv diskriminacije - Inkluzivna škola, kvalitetna briga o deci sa posebnim potrebama, sopstveni pedagoški programi koji dobro funkcionišu - Igračke i pribori odgovarajućeg kvaliteta - partnerstvo sa drugim institucijama i stanovnicima - bogat programski sadržaj kulturnih programa - adekvatna, osposobljena kulturalna radna snaga, podrška od strane civilnih organizacija - međunarodna saradnja - adekvatni materijalni uslovi (zgrada, oprema)	- nedostatak preventivnih aktivnosti - nedostatak integrisanog informacionog sistema - nedovoljna saradnja institucija, nedovoljna podržanost - Manjak obrazovanog kadra, nedovoljna opremljenost pružalaca usluga u socijalnoj zaštiti - neadekvatna infrastruktura i opremljenost sportskih objekata - nedostatak finansijske podrške - loše stanje zastarelih fiskulturnih sala, neopremljenost - nedostatak marketinga sporta
Mogućnosti	Pretnje
- Preduzetnički razvoj baziran na tradicije turizma, stvaranje logističkog centra, stvaranje bezcarinske zone - Razvoj Centri znanja koji daju podršku za razvoj preduzetništva - realizacija okoline koja inspiriše preduzetništvo - Eksploatacija alternativne energije - Pojavljivanje regionalnih i EU fondova i sredstava, nalaženje i korišćenje konkursnih mogućnosti - iskorišćavanje prednosti mikroregije iz aspekta razvoja vinogradarstva o voćarstva - povećanje izvoza poljoprivrednih proizvoda - povećanje učinkovitosti proizvodnje i prerade - povećanje površina pod intenzivnim kulturama, iskorišćavanje kvalitetnih prostranih pašnjaka i mogućnosti za stvaranje novih ribnjaka - oblikovanje ekološkog razmišljanja stanovništva u cilju razvoja - početak rada regionalne deponije otpada, vršenje selektivnog sakupljanja smeća na nivou domaćinstva - obezbeđivanje materijalnih sredstava za izgradnju kanalizacione mreže, mernog mesta i povećanje kapaciteta prečišćaća otpadne vode, izrada projektne dokumentacije - obezbeđivanje podsticajnih sredstava za korišćenje alternativnih izvora energije - restauracija etno sadržaja turizma, povećanje banjskog turizma - edukacija stanovništva regije - razvoj preduzetništva - regulisanje statusa reke Tise, kao međunarodnog plovnog puta - Intenzivnije bavljenje racionalnim korišćenjem, prelazak na regionalne sisteme vodosnabdevanja - Povećanje kvaliteta isporučene vode - Zaštita kvaliteta vode reke Tise i resursa	- Zavisnost od energije u slučaju industrijskih potrošača - Starenje populacije, migracija radne snage - Ograničeni finansijski izvori odnosno nedostatak obrtnih sredstava u privredi - učestalost sušnih godina ili česte padavine, opasnost od unutrašnjih voda - poteskoće u stočarstvu - spori proces nastanka granskih udruženja, nekonkurentnost domaćih proizvoda - malo pokretnog kapitala u poljoprivredi - nedostatak Evropskih standarda - pojava divljih deponija, povećanje aerozagađenja - eutrofizacija pijaće vode - pogorsanje staništa zaštićenih vrsta - usled nepotpunih podataka pogrešno preuzete mere zaštite životne sredine - odliv stručnih kadrova turizma iz opštine - nedostatak poverenja u brend opštine - Dugoročna neodrživost sadašnjeg resursa - Povećane cene usluga za stanovništvo - Nerešavanje otpadnih vode industrije - Poskupljenje uređenja urbanog prostora - Nedostatak finansijskih sredstava - Brza promena pravnih propisa, povećanje administrativnih zadataka - Infrastrukturni nedostaci - nedostatak omladine - odlazak stručnih kadrova - Demografsko propadanje u vidu zdravstvene zaštite - Odlazak visokokvalifikovanog kadra, Nemogućnosti reprodukcije visokokvalifikovanog kadra - Uvećanje broja u stanju socijalne potrebe

podzemnih voda - adekvatno kanaliziranje atmosfere vode - Integrirano obrazovanje - Školski autobus, škola sa kapacitetom da prihvati decu sa posebnim potrebama - Kontinuirano proširavanje partnerstava, Povećanje broja donatora - Dalje unapređenje lokalnih programa i usluga obrazovanja - Učestvovanje u ekološkim i zdravstveno zaštitnim programima i projektima - bogato kulturno nasleđe - stvaranje novih javnih prostora za kulturne programe - uspostavljanje novih međunarodnih odnosa - stručno osposobljavanje i usavršavanje - izrada zajedničke kulturne strategije - opremljena stomatološka i specijalističko-konsultativna služba, hitna služba koja pokrije teren opštine Kanjiža - Preventivne aktivnosti, svest građana o zdravom načinu života - zdravstveni turizam - Povećanje energetske efikasnosti - Razvoj veza sa inostranim partnerima i donatorskim organizacijama iz inostranstva u socijalnoj zaštiti - razvoj sportskog turizma, proširivanje lokalnih, državnih, međunarodnih sportskih događaja, građenje odnosa, dalje unapređenje sportske diplomacije, saradnja između udruženja - ugrađivanje sportskih vrednosti u marketing grada - realizacija sportskog muzeja, sportske knjige, infrastrukturni razvoj, izrada koncepcije - proširenje sportskih aktivnosti hendikepiranih i lica sa posebnim potrebama	- Smanjenje materijalnih i novčanih sredstava - Neodrživost projekata - odseljavanje sportista i stručnjaka - smanjenje broja sportista - izostanak sportskog razvoja - smanjenje finansijske podrške sportu
--	--

2. Strateški ciljevi

Tabelarni pregled

Misija

Strateški
ciljevi

Prioriteti

Oblasti intervencije

Opština Kanjiža iskorišćava date mogućnosti Evropske integracije, na regionalnom i pokrajinskom nivou je dominantan ekonomski, kulturni i turistički centar.						
Održiva životna sredina		Inovativna i konkurentna privreda			Složno i receptivno društvo	
Prioritet I Razvijanje infrastrukture	Prioritet II Maksimaliza cija energetske efikasnosti	Prioritet III Modernizacij a poljoprivred e	Prioritet IV Konkurentni turizam	Prioritet V Otvaranje novih radnih mesta	Prioritet VI Stvaranje doma	Prioritet VII Modernizacij a javnih usluga
I.1. Razvijanje saobraćajne infrastrukture	II.1. Energetska modernizacija nekretnina u javnom vlasništvu	III.1. Razvoj zadruga za proizvodnju i trgovinu	IV.1. Razvoj usluga medicinsko zdravstvenog turizma	V.1. Organizovanje i razvoj obuka van školskog sistema	VI.1. Program izgradnje objekata za izdavanje stanova	VII.1. Pобољшanje kvaliteta osnovnih javnih usluga
I.2. Razvijanje društvene infrastrukture	II.2. Analiza dostupnosti alternativnih energenata, posebno na pažnjom na termalnu energiju	III.2. Razvoj prerađivačke industrije	IV.2. Stvaranje okvirnih uslova za seoski i ekoturizam	V.2. Usklađivanje lokalnih mogućnosti obrazovanja i obuka sa tržištom rada	VI.2. Unapređenje imidža naselja preko malih infrastrukturnih koraka	VII.2. Razvoj zdravstvenih usluga
I.3. Razvijanje infrastrukture životne sredine	II.3. Prerada poljoprivrednog i komunalnog otpada u cilju energetske eksploatacije	III.3. Razvoj bio- organske i ekološke poljoprivrede	IV.3. Turistička regija i marketingška kampanja	V.3. Program javnih radova na osnovu dostignuća	VI.3. Razvoj lokalnog kulturnog života	VII.3. Program prevencije kriminala i bezbednost građana
I.4. Razvijanje infrastrukture telekomunika cije	II.4. Analiza opravdanosti izgradnje elektrane alternativnih energenata	III.4. Razvoj lokalnih brendova i robnih marki	V.4. Podržavanje delatnosti I+R+I	V.4. Podržavanje formiranja lokalnih klastera	VI.4. Zeleni program stanovanja	VII.4. Razvijanje hitne službe
I.5. Razvijanje turističke infrastrukture	II.5. Realizacija elektrane alternativnih energenata	III.5. Razvoj intenziteta znanja i kapitala lokalnih poljoprivrednik a	V.5. Podržavanje formiranja lokalnih klastera	V.5. Podržavanje formiranja lokalnih klastera	VI.5. Akcije jednakih mogućnosti	VII.5. Rukovanje i prevencija vanrednih situacija
I.6. Razvijanje industrijske infrastrukture	II.6. Podrška ekološke svesti	III.6. Program pošumljavanja	IV.6. Formiranje konkurentnih turističkih proizvoda i njihovo uključivanje u međunarodnu ponudu	V.6. Uključivanje preduzetnika u internacionalnu privredu	VI.6. Kompleksni razvojni program osnovnoškolskog i srednjoškolskog obrazovanja	VII.6. Kompleksni razvojni program osnovnoškolskog i srednjoškolskog obrazovanja
	II.7. Smanjenje emisije ugljen- dioksida			V.7. Podržavanje Spin-off preduzeća		VII.7. Razvoj sistema unapređenja individualnih kompetencija u predškolskim ustanovama
				V.8. Podrška inicijativi za izgradnju mreže partnerstva i obuke putem razvijanja procesa pisanja programa i projekata		VII.8. Jaka socijalna mreža

I. Prioritet – Razvijanje infrastrukture

I.1. Razvijanje saobraćajne infrastrukture

Prioritet	I. Prioritet – Razvijanje infrastrukture
Oblast intervencije	I.1. Razvijanje saobraćajne infrastrukture
Strateški cilj	Održiva životna sredina
Obrazloženje	Bezbedni, dinamični saobraćaj i dostupnost je osnovni, ali ne jedini uslov za stabilan i održljivi razvoj jedne regije. Razvoj saobraćajne infrastrukture utiče na svakodnevni život lokalnih stanovnika, odnosno na količinu kapitala, znanja i turista koja dolaze u opštinu. S obzirom na to da u opštini postoji puno neiskorišćenih mogućnosti u trgovini, poljoprivredi i u uslužnim delatnostima, važno je istaći princip dostupnosti, da bi kapital dinamično i u dovoljnoj količini stigao u mikroregiju u cilju povećavanja zaposlenosti i životnog standarda. Investitori pre investiranja prvenstveno analiziraju logističke i prevozne mogućnosti. Dostupnost Opštine Kanjiža je zadovoljavajući posmatrajući aktuelne privredne potrebe. Centar opštine, grad Kanjiže je udaljen od Evropskih koridora (E-75) 14 km, ali nedostatak predstavlja tranzitni saobraćaj kroz centru grada, koji uzrokuje visoki stepen zagađenja vazduha i buke. Nedostatak intermodalnih mogućnosti saobraćaja (RORO, ROLA) može da uspori dinamični protok kapitala i znanja. Bitno je strateško planiranje logističke infrastrukture, s obzirom na kombinovane mogućnosti prevoza robe i prilagoditi privrednim razvojem. Nedostaju zaobilaznice, a postojeći putevi ne ispunjavaju Evropske kriterije. Centar pokrajine, Novi Sad je vozom dostupan za 210, autobusom za 180 i automobilom za 120 minuta. Razvoj javnog saobraćaja doprinosi mobilnosti lokalnog društva. U Opštini Kanjiža ne postoje biciklistički putevi, koja u slučaju potrebe može zameniti javnog saobraćaja. U centru opštine ne postoji adekvatna ukrasnica javnog saobraćaja za kontrolisanje autobusnog saobraćaja. Glavni grad je autobusom dostiživ za 5,5 sati preko Novog Sada. Centar opštine je izolovan od glavnih železničkih pruga. Brzina šinobusa prema Subotici je ograničen na 40 km/h, i trajanje putovanja je 90 minuta dva puta dnevno. Glavni grad, Beograd je dostiživ za 5,5 sati, a glavni gradovi okolnih zemalja, Bukurešt za 20, Zagreb za 13, Ljubljana za 15,5, Sofija za 15,5, Podgorica za 14,5, Skopje za 15, Budimpešta za 5, Sarajevo za 15 sati, što ne stimuliše lokalce na ekološke varijante saobraćaja, odnosno na mobilitet. Internacionalni aerodrom u Beogradu je udaljen 195 km drumskim saobraćajem, približno 3 sati, a aerodrom u Budimpešti 187 km, u zavisnosti od opterećenosti graničnih prelaza put traje od 2,5 do 4 sati. Uprkos tome da reka Tisa teče u opštini, vodni saobraćaj je neiskorišćen na nivou

	prevoza robe i putničkog saobraćaja. Ne postoje pristaništa i skladišta, odnosno mreža puteva, koja uzrokuje nepovezanost sa drumskim saobraćajem.
Opis oblasti intervencije	U oblastima saobraćajnog infrastrukturnog razvoja možemo navesti sledeće aktivnosti: a) Razvoj međumnog saobraćaja b) Razvoj opštinskih puteva c) Razvoj autoputeva d) Povezivanje Evropskim koridorima e) Razvoj društvene saobraćajne infrastrukture f) Razvoj železničkog saobraćaja g) Realizacija intermodalne saobraćajne infrastrukture h) Razvoj vodnog saobraćaja
Indikatori	Dužina obnovljenih i izgrađenih puteva međumnog saobraćaja (km) Dužina obnovljenih i izgrađenih opštinskih puteva (km) Dužina obnovljenih i izgrađenih autoputeva (km) Smanjenje dužine putovanja (minuta, satovi) Broj novih priključaka na Evropske koridore (komad) Broj putnika javnog saobraćaja (osoba) Dužina obnovljenih pruga (km) Broj izgrađenih intermodalnih čvorova (komad) Broj izgrađenih i obnovljenih pristaništa za brodove (komad) Rast vodnog saobraćaja (količina robe, broj putnika)

I.2. Razvijanje društvene infrastrukture

Prioritet	I . Prioritet – Razvijanje infrastrukture
Oblast intervencije	I.2. Razvijanje društvene infrastrukture
Strateški ciljevi	Održiva životna sredina
Obrazloženje	Na svakodanašnji život lokalnih stanovnika i turista markantno utiče građeno okruženje, odnosno infrastrukturno stanje javnih institucija. Najznačajniji resurs opštine Kanjiža je radna snaga, jer motor privrede je sam čovek i proizvedene robe. Produktivnošću doprinosi i društvena infrastruktura koja je na zadovoljavajućem nivou dostupna za radnu snagu. S obzirom na fakt da za opštinsku upravu svaki uzrast je bitan, mora se okrenuti ravnopravna pažnja na starije generacije i na generacije budućnosti. U ovim oblastima su od istaknutog značaja infrastruktura zdravstvenih usluga i obrazovanja. Očuvanje identiteta kroz sanaciji i restauraciji nasleđa, simbola, objekata prezentuje raznovrsnost opštine, zato mora se okrenuti istaknuta pažnja na razvoj navedenih oblasti. Kulturalni život Opštine Kanjiža je raznovrsna i stabilna podloga za dalji razvoj.

	Putem raznovrsnosti je obezbeđen popunjavanje novih infrastrukturnih ulaganja sadržajima putem lokalnih kulturalnih organizacija, što je neophodno za održljivost. Sistem obrazovanja je na zadovoljavajućem nivou u centru opštine, ali u interesu konkurentnog obrazovanja je neophodno dalji infrastrukturni razvoj i nabavka opreme. Na okolnim naseljima opštine je infrastruktura i oprema obrazovanja dotrajala, i mora se obratiti poseban pažnja na ove ustanove, odnosno vredi razmotriti institucionalnu racionalizaciju u interesu održljivosti i integrovanog razvoja. Na regionalnom nivou može se reći da je infrastruktura zdravstvene zaštite niska, odnosno dotrajalost opreme je među prvima u regionu. Shodno tome mora se izvršiti sveobuhvatni razvoj opreme i infrastrukture zdravstvene zaštite, da usluge budu na odgovarajućem nivou dostupne za stanovnike.
Opis oblasti intervencije	U oblastima društvenog infrastrukturnog razvoja možemo navesti sledeće aktivnosti: a) Razvoj kulturalne infrastrukture b) Restauracija infrastrukture javnih institucija c) Razvoj sistema zdravstvene zaštite, zamena opreme d) Modernizacija opreme obrazovanja e) Razvoj građene kulturne nasleđe
Indikatori	Broj restauriranih i modernizovanih kulturnih institucija (komad) Broj restauriranih i modernizovanih javnih institucija (zabavište, škola, srednja škola, ordinacije, zdravstvene ustanove) (komad) Zamenjena i nabavljena zdravstvena oprema, i uređaji (broj, tip i funkcija) Nabavljena i modernizovana oprema obrazovanja (broj, tip i funkcija) Broj restauriranog građene kulturnog nasleđa (komad)

I.3. Razvijanje infrastrukture životne sredine

Prioritet	I. Prioritet – Razvijanje infrastrukture
Oblast intervencije	I.3. Razvijanje infrastrukture životne sredine
Strateški cilj	Održiva životna sredina
Obrazloženje	Najznačajniji vrednosti naše planete su prirodni resursi. U opštini Kanjiža moraju se poduzeti odlučne mere u oblastima upravljanja poljoprivrednim otpadom, u zaštiti voda i životne sredine. Rekonstrukcija vodovodne mreže, dostupnost čiste pijaće vode i adekvatno pročišćena otpadna voda je preduslov održive životne sredine. Selektivno prikupljanje i odvoženje otpada u opštini je razrešen, što služi kao dobar primer. Potrebna je rekonstrukcija vodovodne mreže, jer mreža dosad nije dearsenifikovana. Na naseljima opštine vodovodna mreža je izgrađena, ali vodene rezerve nisu razrešene, nedostaju rezervni bunari. Kanalizaciona mreža u centru je izgrađena, ali je neophodno povećati broj priključaka. Na okolnim naseljima jedino Horgoš poseduje kanalizacionu mrežu, gde je broj priključaka veoma

	skromna, što ne smanjuje zagađenje tla. Na ostalim naseljima kanalizaciona mreža nije izgrađena, pa otpadna voda i srednjoročno ugrožava kvalitet tla, a uzrokuje i druge vrste zagađenja okoline. Sistem odvođenja atmosferskih voda na opštinskom nivou je nisko izgrađena. Pored puteva na mnogim mestima nedostaju jarkovi, a zatvoreni sistemi odvođenja su minimalno izgrađeni. Sa putnih mreža voda ulazi na njive, bašte, prirodne vode, zelene površine i uzrokuje zdravstvene, poljoprivredne probleme i probleme životne sredine. Sistem nasipa funkcioniše. Visok nivo podzemnih voda uzrokuje probleme u poljoprivredi i u saobraćaju. Trenutno je pod izgradnjom sistem posmatranja i predviđanja visok nivo podzemnih voda i poplava, i mora da se nastavi usavšavanje opreme i infrastrukture sistema.
Opis oblasti intervencije	U oblastima infrastrukturnog razvoja životne sredine možemo navesti sledeće aktivnosti: a) Razvoj i proširavanje vodovodne mreže – razvoj sistema odvođenja atmosferskih voda – razvoj sistema odvođenja otpadne vode – poboljšanje kvaliteta pijaće vode b) Izgradnja i razvoj sistema protiv poplava i podzemnih voda c) Razvoj sistema selektivnog upravljanja otpadom
Indikatori	Dužina i kapacitet izgrađenog sistema za odvođenje atmosferskih voda (km, m³) Dužina, kapacitet i broj novih priključaka proširenog kanalizacionog sistema (km, m³, broj domaćinstva) Poboljšanje kvaliteta pijaće vode Dužina pojačanih i izgrađenih sistema protiv poplava (km) Broj i kapacitet uređaja za podzemnih voda (komad, m³) Nove funkcije i funkcionaliteti uređaja predviđanja poplava i visokog nivoa podzemnih voda Količina selektivno prikupljenog i tretiranog otpada (tona)

I.4. Razvijanje telekomunikacione infrastrukture

Prioritet	I. Prioritet – Razvijanje infrastrukture
Oblast intervencije	I.4. Razvijanje telekomunikacione infrastrukture
Strateški cilj	Održiva životna sredina
Obrazloženje	Sposobnost pronalaženja informacije je dominantan deo privrede zasnovanog na znanju. Evropska Unija već dugo vreme radi na razvoju Evropskog informacionog društva i na plasiranju Evropskog digitalnog društva na čelo u globalnom smislu. U cilju realizacije ovog misla potrebna je modernizacija i razvoj informacione mreže, postizanje brze razmene podataka i podsticanje društva na upotrebu elektronskih usluga. Na Evropskom nivou su postignuti ozbiljni rezultati u prošlim godinama. Digitalno društvo je formiran od strane države i privrede. Stranice, dostupne preko

	interneta koja pružaju društvene i privredne informacije čine administraciju udobnom i brzom, odnosno smanjuju zagađenje okoline uzrokovano putovanjem, jer je svakome dostupan od kuće ili sa radnog mesta. Izrazitog je značaja i sa aspekta preduzetništva, jer predstavlja proizvode i usluga i čini ih pristupnim na globalnom nivou. Jedan od najefikasnijih načina je upotreba eBusiness-a i eCommerce-a u preduzetništvu. Razvoj elektronskih sistema uprave (eGovernment) čini upravu efikasnijom, dinamičnom, bez upotrebe papira. U Opštini Kanjiža je dostupna infrastruktura optičkog kabla za internet između Kanjiže i Horgoša. Penetracija interneta na ovim naseljima može se karakterisati prosečnim. Potrebno je raširiti informatičku infrastrukturu na druga naselja, s obzirom na nizak nivo dostupnosti i na broj priključaka. Na područjima, koja nisu isplativija za pružaoce usluga, opštinskoj upravi je potrebno preduzeti delatnosti. Izgrađenost telefonske mreže je odgovarajuća, potrebne radove mogu realizovati pružaoce usluga. Mobilna mreža na teritoriji opštine je na zadovoljavajućem nivou. Digitalna pismenost je osiguran u dovoljnoj meri preko obrazovnog sistema na časovima informatičkog obrazovanja. Za zaposlene je potrebno organizovati raznovrsne akcije za promovisanje informacionog društva. Potrebno je izraditi strategiju u oblasti javnih usluga, da bi izbegli izolovani razvoj i povezivali razne institucije u kompleksan sistem. Potrebno je staviti sistem na raspolaganje stanovništvu. Strateško razmišljanje uzrokuje efikasnu realizaciju pri razvoju hardvera i softvera. Lokalna televizija emituje kvalitetne kulturalne i društvene programe, što predstavlja siguran temelj za dalji razvoj. Glavni cilj je da lokalna televizija postane samoodrživa.
Opis oblasti intervencije	U razvoju telekomunikacione infrastrukture sledeći oblasti intervencije su preporučeni: - Proširivanje i dostupnost usluga kablovske televizije, - Razvoj internetskih usluga - Razvoj usluga telefonije - Proširivanje softvera i kompleksnih sadržina
Indikatori	Pokrivenost kablovskom televizijom (stanovništvo) Povećanje brzine internetske usluge (Mbit/s), pokrivenost (stanovništvo) Pojavljivanje novih telefonskih usluga (komad), povećanje pokrivenosti (stanovništvo) Broj dostupnih funkcija javnih elektronskih usluga (komad) Broj i vrednost nabavljenih i modernizovanih hardver i softver sistema (komad, EUR/RSD)

I.5. Razvijanje turističke infrastrukture

Prioritet	I. Prioritet – Razvijanje infrastrukture
Oblast intervencije	I.5. Razvijanje turističke infrastrukture
Strateški cilj	Održiva životna sredina
Obrazloženje	Turističko tržište se konstantno razvija na Evropskom nivou. Različiti, turističko frekventovani regioni ulagaju ozbiljnih sredstava u konstantni razvoj i u promovisanje istih na globalnom tržištu. Cilj konkurentnosti Evropskog turizma se javlja u konkursnim mogućnostima. Aktivno provođenje slobodnog vremena, sportski i zdravstveni turizam, kulturni turizam, turizam gastronomije, ruralni i etno turizam, odnosno termalni turizam poseduje jak potencijal zapošljavanja, ako se sredstva fokusiraju strateškim razmišljanjem. Turizam je tipična grana privrede, gde javni sektor može ispuniti ulogu katalizatora sa dedikovanim infrastrukturnim razvojem i marketingom naselja. Razvoj turizma ima tradiciju u razvoju Opštine Kanjiža. Termalni izvori, banje, ruralna prenoćišta, prirodni resursi, bliskost Tise i dostupnost drumskim saobraćajem predstavljaju čvrst temelj za budući razvoj. S obzirom na realizovanu infrastrukturu, glavni prioriteti razvoja su naznačeni, te je potrebno nastaviti put kratkoročnih, srednjoročnih i dugoročnih ciljeva. Pažnja usredsređena na razvoj preduzetništva, inspiracija preduzetnika, ulaganje mogu predstaviti pozitivan rast zaposlenih i razvoj lokalnog preduzetništva. Lokalni klasteri se još ne formiraju dovoljno svesno, pa Opštinski Savet mora poduzeti mere i generisati projekte, da bi isplativost izgrađene infrastrukture bila providna, odnosno da se popunjava sa odgovarajućim uslugama, jer sama infrastruktura ne doprinosi razvoju. Lokalni poljoprivredni proizvođači su u mogućnosti da se pojave kvalitetnim proizvodima na lokalnom tržištu pojedinačno ili u ugostiteljstvu. Kvalitet i sadržaj kulturalnih sadržaja je u mogućnosti da privlači mase. Potrebno je organizovati više tematskog događaja, da bi svaki uzrast našao odgovarajuće programe. Potrebno je proširiti broj mesta za prenoćenje u cilju privlačenja turista koja će ostati više od jedne noći. Spomenutih proširenja treba realizovati na tržišnoj bazi, ali Samouprava opštine može doprineti razvoju banje. Oko banje prisutan mogućnost realizacije prenoćišta, za čega je prisutna potreba na narodnom, pokrajinskom i regionalnom nivou. Razvoj banje generiše brojna dalja tržišna ulaganja i pozitivno eksploatiše druga ulaganja Samouprave, štaviše doprinosi neiskorišćenosti obale Tise, gde se takođe realizuju ulaganja.
Opis oblasti intervencije	U razvoju turističke infrastrukture sledeći oblasti intervencije su preporučeni: a) Razvoj održive banje b) Turistička rehabilitacija obale Tise c) Realizacija tematičkih puteva za turiste

	d) Realizacija lokacije za turističke programe e) Povećanje broja prenoćenja f) Organizacija tematskih programa koja su primamljiva za turiste
Indikatori	Broj banja za raspolaganje (komad), povećanje broja kapaciteta (osoba) Dužina rehabilitovane obale Tise (km) Broj i dužina novih tematičkih puteva za turiste (komad, km) Broj i kapacitet novih turističkih programa (komad, osoba) Povećanje broja prenoćenja (noć x osoba) Broj novih tematičkih programa (komad)

I .6. Razvijanje industrijske infrastrukture

Prioritet	I . Prioritet – Razvijanje infrastrukture
Oblast intervencije	I .6. Razvijanje industrijske infrastrukture
Strateški cilj	Održiva životna sredina
Obrazloženje	Jedan od osnovnih horizontalnih očekivanja Evropske Unije je da izgrađena industrijska i ostala infrastruktura ne uzrokuje veću materijalnu štetu u životnoj sredini od dodate vrednosti. Zato je važno realizacija industrijskih parkova, gde su energetski i logistički uslovi ekološki, odnosno merljiv je ekološki otisak pojedinih industrija. Industrijske zone se moraju realizovati na područjima udaljenim od stanovništva zbog mogućih zagađenja bukom. Neophodna je aktualizacija investicionog kompendija opštine, mora da se uzima u obzir školovanost stanovništva, mogućnosti obrazovanja na tržištu rada, i mora da se odredi konačno mesto zone, gde će se realizovati Inteligentni Inovacioni i Tehnološki Park Opštine Kanjiža. Kombinovani prevoz robe nije rešeno, a teretni saobraćaj se odvija na lokalnim javnim putevima. Železnički i vodni saobraćaj nije uključen u proces prevoza robe. Potrebna je gradnja skladišta u cilju privlačenja investitora i mobilnosti proizvoda. Regionalno istraživanje još ne postoji u vezi pridruživanja sistemu velike industrijske proizvodnje na Balkanu i Istočnoj Evropi. Ovaj proces se može sanirati sa koncepcijom svesnog industrijskog parka i investicione kompendije, koja razmatra logistički potencijal. Potrebno je izvršiti mere koncepcije na polju infrastrukture saobraćaja, logistike i industrije srednjoročno i dugoročno. Postojeći veliki proizvodni pogoni mogu raširiti kapacitet ako ima dovoljno prostora, što osigurava da će ostati u opštini. Pridruživanje tržištu zajednice je mogućnost i izazov ujednom, što se može pozitivno iskoristiti u slučaju spremnosti. Sanacija napuštenih industrijskih lokacija još nije izvršena. Ove lokacije treba ponovo iskoristiti za proizvodnju, ili treba da se nađe drugi oblik eksploatacije.
Opis oblasti intervencije	O oblasti intervencije industrijske infrastrukture sledeće aktivnosti je neophodno spomenuti: a) Podrška brownfield i greenfield investicija putem infrastrukturnih razvoja

	u industrijskim parkovima – Određivanje zone industrijskog parka – Razvoj komunalne infrastrukture u industrijskim parkovima – Razvoj saobraćajne infrastrukture unutar industrijskog parka – Revitalizacija napuštenih industrijskih objekata b) Korišćenje ekoloških energenata, dostupnost u industrijskim parkovima c) Realizacija logističkog centra d) Realizacija parkinga za teretna vozila e) Izrada i aktualizacija kompendija opštine
Indikatori	Površina industrijske zone (km²) Broj i površina realizovanih industrijskih lokacija (komad, km²) Dužina puteva izgrađenih u industrijskim zonama (km) Broj i površina revitalizovanih industrijskih lokacija (komad, km²) Energetski kapacitet alternativnih energija u industrijskim parkovima (MW, KW) Kapacitet i površina izgrađenog logističkog centra i parkinga za teretna vozila (komad, km²) Tiraža izrađene kompendije opštine (komad)

II. Maksimalizacija energetske efikasnosti

II.1. Energetska modernizacija nekretnina u javnom vlasništvu

Prioritet	II. Prioritet - Maksimalizacija energetske efikasnosti
Oblast intervencije	II.1. Energetska modernizacija nekretnina u javnom vlasništvu
Strateški cilj	Održiva životna sredina
Obrazloženje	Prema strategiji EU 2020 efikasnost energetike treba povećati sa 20%. Ovaj strateški cilj je značajan sa aspekta zaštite životne sredine i zbog finansijskih razloga. Finansijsko efikasni rad javnog sektora postaje sve značajniji zbog globalne finansijske krize. Smanjivanje i racionalizacija troškova mora biti osnovni cilj za svaku Evropsku regiju. Smanjivanjem energetske troškova, putem racionalizacije energetike može da se dostigne velika ušteda, s obzirom da na globalnom nivou se ne očekuje smanjivanje cena energenata, i tendencija beleži stalni uspon. U javnim institucijama opštine Kanjiža nije izvršena energetska racionalizacija. U starijim zgradama različitih institucija nije izvršena modernizacija i zamena hlađenja, grejanja, prozora i izolacije ni u planskom smislu. Potrebno je dakle izvršenje energetskog audita, koja obuhvata sadašnje stanje energetske potrošnje opštine, odnosno markira oblasti u kojima treba izvršiti infrastrukturnu i opremnu restauraciju, da bi potrošnja energije dostigla ekonomski nivo, i predstavlja nove tehnologije povećanja efikasnosti.
Opis oblasti intervencije	U procesu energetske modernizacije javnih institucija sledeće aktivnosti su neophodni: a) Izrada kompleksnog energetskog audita zgrada

	b) Modernizacija izolacije c) Modernizacija siteme grejanja i hlađenja d) Modernizacija prozora i vrata e) Modernizacija osvetljenja
Indikatori	Broj obuhvaćenih zgrada izrađenim energetske auditom (komad) Broj institucija sa modernizovanom izolacijom (komad), postignuto smanjenje troškova (EUR/RSD/godina) Broj modernizovanih sistema grejanja i hlađenja (komad), postignuto smanjenje troškova (EUR/RSD/godina) Broj modernizovanih prozora i vrata (komad), postignuto smanjenje troškova (EUR/RSD/godina) Postignuto smanjenje troškova modernizacijom osvetljenja (EUR/RSD/godina)

II.2. Analiza dostupnosti obnovljivih energenata, posebnom pažnjom na termalnu energiju

Prioritet	II. Prioritet - Maksimalizacija energetske efikasnosti
Oblast intervencije	II.2. Analiza dostupnosti obnovljivih energenata, posebnom pažnjom na termalnu energiju
Strateški cilj	Održiva životna sredina
Obrazloženje	Po principu 20-20-20 strategije EU 2020 do 2020. godine treba povećati korišćenje obnovljivih energenata sa 20%. Evropska Unija obraća posebnu pažnju na energenata iz sakupljanja otpada. Različita regija su bogata u različitim obnovljivim energentima, pa se razvoj mora bazirati na dostupne resurse, ali pre toga su potrebni temeljni istraživački i projektni radovi. Velika regionalna deponija mogu primiti najveći deo otpada stanovništva, ali na Evropskom nivou postoje primeri sakupljanja i korišćenja otpada koja nisu primljena od strane deponija. U Opštini Kanjiža termalna energija je dostupna u velikoj razmeri, koja se može ekonomično iskoristiti. U cilju eksploatacije višeg volumena potrebno je dalje bušenje bunara, odnosno treba izgraditi vodovodnu mrežu za eksploataciju termalne vode za jeftinije grejanje i distribuciju tople vode za domaćinstva. Mora se ispitivati eksploatacija energije vetra, odnosno sunčane energije, za koje su potrebna studija i istraživanja. Energija kanizacionog mulja se isto može iskoristiti, koja dolazi iz lokalnog prečištača otpadne vode, koja ima dupli efekat: smanjuje opterećivanost životne sredine i može se iskoristiti kao tečna biomasa.
Opis oblasti intervencije	U slučaju analize dostupnosti alternativnih energenata posebnom pažnjom za termalnu energiju sledeće mere su neophodne: a) Analiza eksploatacije komunalnog otpada b) Analiza eksploatacije solarne energije c) Analiza eksploatacije termalne energije d) Analiza eksploatacije biomase za energetske proizvodnju

Indikatori	Broj izrađenih analiza (komad) u oblastima energetske eksploatacije komunalnog otpada, solarne energije, termalne energije i biomase
-------------------	--

II.3. Prerada poljoprivrednog i komunalnog otpada u cilju energetske eksploatacije

Prioritet	II. Prioritet - Maksimalizacija energetske efikasnosti
Oblast intervencije	II.3. Prerada poljoprivrednog i komunalnog otpada u cilju energetske eksploatacije
Strateški cilj	Održiva životna sredina
Obrazloženje	Prema principu 20-20-20 Strategije EU 2020 do 2020. treba povećati eksploataciju alternativnih energenata sa 20%. Poljoprivredni otpad služi za snabdevanje sistema različitih razmera u Evropskim regionima, u zavisnosti od dostupnosti količine sirovine. Za teritoriju opštine Kanjiža karakteristična je poljoprivredna proizvodnja, pa je poljoprivredni otpad dostupan u slučaju razrešenja sakupljanja i izrade planske dokumentacije od strane Opštine. Kvalitet i kvantitet poljoprivrednog zemljišta osigurava prinose, koja se u slučaju proizvodnje energetske biomase može iskoristiti za snabdevanje sistema proizvodnje energije. Ukoliko struktura poljoprivrede ostaje nepromenjen, poljoprivredni otpad se može briketirati i spaliti ili gasifikovati. Sakupljanje otpada može rešiti energetske potrebe poljoprivrednih proizvođača, ako su lokalne gazde otvoreni ka novim tehnologijama i voljni su za kratkoročno isplativu ulaganja. Za popularizaciju spomenutih ulaganja potrebno je organizovanje informativnih akcija od strane Opštine. Ovo je interes i Opštine, pošto doprinosi zaštiti životne sredine, i ima direktan uticaj na stanovništvo.
Opis oblasti intervencije	U oblasti intervencije prerade poljoprivrednog i komunalnog otpada u energetske sirovine sledeći aktivnosti su neophodni: a) Separacija reciklabilnih materija od otpada b) Eksploatacija prerađenog komunalnog otpada c) Eksploatacija biorazgradivog komunalnog otpada – Izdvajanje biogasa od biloškog otpada – Iskorišćavanje ostataka posle ragrađenja
Indikatori	Volumen izdvojenog reciklabilnog otpada (tona, m³) Količina korišćenog komunalnog otpada (tona, m³) Količina izdvojenog biogasa (m³)

II.4. Analiza opravdanosti izgradnje elektrane alternativnih energenata

Prioritet	II. Prioritet – Maksimalizacija energetske efikasnosti
Oblast intervencije	II.4. Analiza opravdanosti izgradnje elektrane alternativnih energenata
Strateški cilj	Održiva životna sredina
Obrazloženje	Prema principu 20-20-20 Strategije EU 2020 do 2020. treba povećati eksploataciju alternativnih energenata sa 20%. U cilju realizacije ovih principa neizbežna je izgradnja i instalacija elektranu alternativnih energenata, što podrazumeva ozbiljne preliminarne analize i radove.. Najznačajniji elmenat preliminarne radova je analiza opravdanosti izgradnje elektrane putem pripremanja studije izvodljivosti. Izrada studije izvodljivosti je važan deo planiranja elektrane, jer u ovim studijama se utvrđuju i izračunaju tačni ekonomski indeksi poput povratka, ekonomičnosti, odnosno veoma važni energetski podaci, emisija ugljen-dioksida, indeksi proizvodnje energije i troškovi. Za Opštinu Kanjiža je bitno predvideti, analizirati i izabrati odgovarajući način eksploatacije alternativnih energenata u smislu ekonomičnosti i ekologije, odnosno emisije štetnih materija, u cilju održivog razvoja i rasta.
Opis oblasti intervencije	U oblasti analize opravdanosti izgradnje alternativne elektrane potrebno je poduzeti sledeće mere: Izrada studija izvodljivosti: – Energetska eksploatacija termalnih izvora – Eksploatacije solarne energije – Energetska eksploatacija biomase
Indikatori	Broj izrađenih studija izvodljivosti (komad) i tip (termalna, solarna i biomasa)

II.5. Realizacija elektrane alternativnih energenata

Prioritet	II. Prioritet – Maksimalizacija energetske efikasnosti
Oblast intervencije	II.5. Realizacija elektrane alternativnih energenata
Strateški cilj	Održiva životna sredina
Obrazloženje	Prema principu 20-20-20 Strategije EU 2020 do 2020. treba povećati eksploataciju alternativnih energenata sa 20%. U cilju realizacije ovih principa neizbežna je izgradnja i instalacija elektranu alternativnih energenata.

	Opština poseduje važan potencijal energetske eksploatacije vetra. Realizacija proizvođača alternativne energije u značajnoj meri povećava korišćenje alternativne energije u opštini, istovremeno igra ne zanemrljivu ulogu u uštedama i održivosti javnih institucija, odnosno u zadovoljavanju lokalnih energetskih potreba i u generisanju novih poreza. Realizacija proizvođača energije privlači i drugih investicija sličnih karakteristika, što dalje povećava ekonomičnost, nivo snabdevanja jeftine i ekološke energije, odnosno doprinosi stvaranju novih radnih mesta i industrije sličnih karakteristika.
Opis oblasti intervencije	U oblasti realizacije proizvođača alternativne energije možemo imenovati sledeće mere: a) Realizacija vetrovske elektrane b) Realizacija hidrotermalne elektrane
Indikatori	Broj izgrađenih proizvođača alternativne energije (komad) Količina proizvedene energije (MW, KW) Povećanje lokalnih poreza (RSD/godina) Stvorena radna mesta (osoba)

II.6. Podrška ekološke svesti i načina života stanovništva

Prioritet	II. Prioritet – Maximalizacija energetske efikasnosti
Oblast intervencije	II.6. Podrška ekološke svesti i načina života stanovništva
Strateški cilj	Održiva životna sredina
Obrazloženje	Energetski ciljevi Strategije EU 2020: smanjivanje emisije ugljen-dioksida sa 20%, povećanje energetske efikasnosti sa 20%, i povećanje korišćenja alternativnih energenata sa 20% do 2020 je efikasan način povećanja ekološke svesti, razvoja i podrške zelenog načina života stanovništva. U Opštini Kanjiža trenutno funkcioniše sistem selektivnog sakupljanja otpada, čime su napravili prve korake prema razvoju energetske svesti stanovništva. U cilju podizanja energetske svesti potrebno je informisanje stanovništva, odnosno promena stava, koja se može podržavati i stimulisati putem organizovanja predstava i promovisanjem korišćenja alternativnih energenata.
Opis oblasti intervencije	U oblasti podrške ekološke svesti stanovništva sledeće intervencije su relevantne: a) Promovisanje korišćenja alternativnih izvora energije b) Organizovanje predstava za podizanje energetske svesti
Indikatori	Broj organizovanih predstava za podizanje energetske svesti (komad) Broj učesnika na predstavama (osoba) Tiraža marketinškog materijala (komad) Veličina dostignute ciljne publike (osoba)

II.7. Smanjenje emisije ugljen-dioksida

Prioritet	II. Prioritet – Maksimalizacija energetske efikasnosti
Oblast intervencije	II.7. Smanjenje emisije ugljen-dioksida
Strateški cilj	Održiva životna sredina
Obrazloženje	Među Evropa 2020 energetskim strateškim ciljevima na prvom mestu je smanjenje emisije ugljen-dioksida u proseku od 20% do 2020 godine. Zagađenje vazduha i visok nivo emisije ugljen-dioksida i njene posledice koje uzrokuju klimatske promene su jedan od generalnih problema modernog doba koje su uglavnom specifične za industrijske zone, veće sagrađajne raskrsnice i linije. Ovi negativni procesi, zagađenje vazduha utiču i stanovnike opštine Kanjiže zbog posteljećih i operativnih fabrika, proizvodnih pogona, blizina prometnih ulica, izgradnje autoputa i značajnog teretnog saobraćaja. Da bi se smanjila emisija ugljen-dioksida neophodne je da se preuzmu i sprovedu akcije na opštinskom nivou. Prvobitno važno je da opština ima tačne i pouzdane podatke o posteljećem zagađenju vazduha preko instalacije merne opreme i nakon određenja većih zagađivača vazduha instalacija opreme za filtriranje i javne akcije koje podržavaju smanjenje zagađenja paralelno sa organizacijom eko-prijateljskim prezentacijama za stanovništvo.
Opis oblasti intervencije	Za smanjenje emisije ugljen-dioksida sledeće delatnosti su potrebne: a) Instalacija opreme za merenje zagađenja vazduha b) Smanjenje industrijskog zagađenja vazduha – Razvoj opreme za filtriranje c) Smanjenje zagađenja vazduha od strane stanovništva d) Eko-prijateljske prezentacije
Indikatori	Broj instaliranih oprema za merenje (komad) Nivo smanjenja industrijskog zagađenja vazduha (CO₂ tona ekvivalent/godina) Nivo smanjenja zagađenja vazduha od strane stanovništva (CO₂ tona ekvivalent/godina) Broj organizovanih prezentacija za stanovništvo (komad) Broj učesnika na prezentacijama (osoba)

III. Prioritet – modernizacija poljoprivrede

III.1. Razvoj zadruge za proizvodnju i trgovinu

Prioritet	III. Prioritet – modernizacija poljoprivrede
Oblast intervencije	III.1. Razvoj zadruge za proizvodnju i trgovinu

Strateški cilj	Inovativna i konkuretna ekonomija
Potvrda	U Evropskoj Uniji skoro polovinu proizvoda prodaju zadruge za proizvodnju i trgovinu, ali igraju jako važnu ulogu i u koordinaciji i regulisanju tržišta za voća i povrća. U zadrugama za proizvodnju su odgovorni poljoprivrednici, trgovina i prodaja zajedno proizvedene robe je odgovornost zadruge, koji tako koncentrisano sa većim količinama može da se poljavi na tržištu da izbori bolje cene za proizvođače i da predstavljaju i štite interese poljoprivrednika. U slučaju Kanjiže Agrarna Unija opštine predstavlja lokalne poljoprivrednike, proizvođače, međutim u krugovima manjih poljoprivrednika još nije popularna ova forma grupacije. Međutim u interesu opstanka poljoprivrede Kanjiže, finansijske sigurnosti i budućim perspektivama poljoprivrednika izuzetno važno je da funkcioniše jedna konkuretna zadruga za proizvodnju i trgovinu koja može da garantuje odgovarajuće količine za snabdevanje, koja može da obezbedi dugoročnu, održivu i profitabilnu poljoprivrednu proizvodnju za lokalne poljoprivrednike. U tom cilju je neophodno razviti, proširiti već postojeću Agrarnu Uniju, promovisanjem saradnje među zadrugama i poljoprivrednicima, pomažući poljoprivrednicima sa savetodavnim uslugama, razvojem infrastrukture, kao što je izgradnja hladnjače, procesni pogon u industrijskom parku, razmena informacija i iskustva kao i organizacija studijskih putovanja.
Opis oblasti intervencije	Razvoj zadruge za proizvodnju i trgovinu: a) Promocija Agrarne Unije opštine Kanjiža b) Promocija civilnih organizacija koji stvaraju uniju c) Povezivanje poljoprivrednika sa ekonomskim i tehnološkim inkubatorima d) Organizacija seminara i obuka u vezi poljoprivrede e) Razvoj infrastrukture (hladnjača, procesni pogon) f) Razvoj razmene informacije i iskustva između raznih organizacija g) Razvoj savetodavnih usluga h) Organizacija studijskih putovanja
Indikatori	Broj novih članova u Agrarnoj Uniji (osoba) Broj održanih obuka i seminara (komad) Broj učesnika seminara i obuka (osoba) Broj organizovanih studijskih putovanja (komad) i broj učesnika (osoba) Broj infrastrukturnih razvoja Povećanje prodane količine od strane zadruge po proizvodnoj vrsti (tona, EUR/RSD/godina)

III.2. Razvoj prerađivačke industrije

Prioritet	III. Prioritet – modernizacija poljoprivrede
Oblast intervencije	III.2. Razvoj prerađivačke industrije
Strateški cilj	Inovativna i konkuretna ekonomija

Potvrda	Prerađivačka industrija ima veliku značajnost i u Evropskoj Uniji, sa više desetina radnika, većina izvoznog i istraživačkog i razvojnog rashoda dolazi iz ovog sektora. Postojeći industrijski kapaciteti, pogoni i prerađivačke jedinice igraju veliku ulogu u životu Kanjiže i u lokalnim ekonomskim aktivnostima. Prehrambena industrija je od posebnog značaja opštini, pošto predstavlja dve trećine lokalne proizvodnje, značajni su još proizvodnja ploča, cigle, crepa i izolativnog materijala. Značajan odsto zaposlenih u opštini, 26%, radi u prerađivačkoj industriji. Prisustvo i delatnost prerađivačke industrije je od vitalnog značaja za budućnost i industrijske proizvodnje opštine, zbog toga njen razvoj, održavanje, pa čak i poboljšanje konkurentnosti, lokalna inovacija, proširenje i poboljšanje istraživanja i razvoja su isto bitni faktori u održavanju ekonomskog razvoja. Razvoj prerađivačkih jedinica u opštini, podstakivanje daljih investicija i proširenje njihovih delatnosti pomažu lokalnoj industriji, velikim, malim i srednjim preduzećima u opstanku.
Opis oblasti intervencije	Razvoj prerađivačke industrije najviše cilja sledeće postojeće ili tradicionalne industrije: a) Industrija tekstila b) Proizvodnja keramičkih pločica c) Proizvodnja cigle i crepa d) Proizvodnja izolacionih materijala e) Kožna industrija f) Prehrambena industrija
Indikatori	Broj industrijskih razvoja (komad) Nove investicije u prerađivačkoj industriji (EUR/RSD/godina) Broj novih radnih mesta (osoba) Proširenje lokalne proizvodnje (EUR/RSD/godina)

III.3. Program bio-organske i ekološke poljoprivrede

Prioritet	III. Prioritet – modernizacija poljoprivrede
Oblast intervencije	III.3. Program bio-organske i ekološke poljoprivrede
Strateški cilj	Inovativna i konkurentna ekonomija
Potvrda	Bio-organska poljoprivreda označava strogo kontrolisanu formu poljoprivrede u Evropskoj uniji, u kojoj se ne koriste hemikalije, veštačka đubriva, održiva poljoprivreda, izvrstan kvalitet, u interesu proizvodnje bez hemikalnih ostataka. Poljoprivredna proizvodnja igra veliku ulogu u ekonomiji opštine Kaniže, velike površine su pod kultivacijom, bio-organska poljoprivreda, međutim, je zanemarljive količine, s obzirom da jako mali broj poljoprivrednika se bavi takvim ekološkom poljoprivredom na manjim površinama. U proširenje obio-organske poljoprivrede spada povećanje volumena kvalitetnog lokalnih proizvoda, sa većom dodatnom vrednošću za potrošače kao i za poljoprivrednike. To će obezbediti alternativu stanovnicima, koji se bave sa poljoprivredom sa većim cenama na tržištu sa

	posebnim potrebama.
	Proširenje i promocija bio-organske poljoprivrede u Kanjiži se može ostvariti preko organizacije reklamne kampanje, podrškom poljoprivrednika, motivacijom, organizacijom obuka i integrisanjem proizvođača. Obuka bio-organskog poljoprivrednika pruža neophodno znanje zainteresovanim poljoprivrednicima o poboljšanju zemljišta, snabdevanju hranjivog materijala, organskom voćarstvu i povrćarstvu, organskom pčelarstvu i biodinamičkoj poljoprivredi, pružajući dovoljno velik uvid za početak bio-organske poljoprivredne proizvodnje.
Opis oblasti intervencije	U oblasti intervencije u bio-organskom programu treba da se preuzmu sledeće delatnosti:: a) Organizacija reklamne kampanje – Za potrošače – Za poljoprivrednike b) Podrška proizvoda na tržištu c) Integracija proizvođača d) Podrška u troškovima proizvodnje – tranzicija – sertifikacija – kontrola e) Stvaranje reprezentativne bio-organske privrede f) Povećanje površine korišćene za bio-organsku poljoprivredu g) Promovisanje bioloških pesticida h) Organizacija obuka i seminara i) Ostvaranje prerađivačke industrije
Indikatori	Broj podelenih reklamnih materijala (komad) Broj novih bio-organskih poljoprivrednika (osoba) Nova zemljišta koje se koriste za bio-organsku poljoprivredu (km²) Broj organizovanih seminara i obuka (komad) Broj učesnika seminara i obuka (osoba)

III.4. Razvoj lokalnih brendova i robnih marki

Prioritet	III. Prioritet – modernizacija poljoprivrede
Oblast intervencije	III.4. Razvoj lokalnih brendova i robnih marki
Strateški cilj	Inovativna i konkurentna ekonomija
Potvrda	Lokalni brendovi i robne marke igraju veliku ulogu u uspehu lokalne ekonomije, doprinose profitabilnosti raznih lokalnih industrija, pod uslovom da marketing novih ili već postojećih robnih marki, njihova promocija uspostavljanje i ojačanje kredibiliteta dobiju dovoljno pažnje i stručno posvećenost, čime mogu dobiti nove kupce i tržišta. To stvara funkcionalnu sferu privatnih privrednika, koji se oslanjaju na stabilna tržišta, bazu potrošača, može da se proširi, stvarajući nova radna mesta, povećavajući lokalne poreske prihode i obezbeđujući tržište lokalnim

	dobavljačima sirovine kao i malim i srednjim privredama. Lokalni ili regionalni poznati i uspešni brendovi, robne marke i zaštitni znaci osnažuju lokalne ekonomske vodnose, lokalne ekonomske uloge, omogućujući ovim brendovima da izađu na internacionalno tržište sa svojim konkurentnim proizvodima i uslugama, da osvoje nova tržišta i potrošače, da prošire svoju ulogu u ekonomiji. Razvoj marke i zaštitnih znakova promoviše saradnju i zajedničke marketinške strategije u unapređivanju kredibiliteta.
Opis oblasti intervencije	U okviru oblasti intervencije u razvoju lokalnih brendova i robnih marki sledeće delatnosti su potrebne a) Razvoj saradnje b) Zajdnički marketing (grupisanje proizvođača) c) Razvoj ofenzivnih strategija (stvaranje novih zaštitnih znakova) d) Podizanje svesti, poboljšanje kredibiliteta e) Povećanje broja korisnika zaštitnih znakova f) Stvaranje klubova zaštitnih znakova
Indikatori	Broj novih saradnja između privreda (komad) Broj privreda, proizvođača koji učestvuju u zajedničkom marketingu (komad/osoba) Poljava novih marki (komad) Ostvareno povećanje prihoda (EUR/RSD/godina) Broj novih radnih mesta (osoba)

III.5. Razvoj intenziteta znanja i kapitala lokalnih poljoprivrednika

Prioritet	III. Prioritet – modernizacija poljoprivrede
Oblast intervencije	III.5. Razvoj intenziteta znanja i kapitala lokalnih poljoprivrednika
Strateški cilj	Inovativna i konkurentna ekonomija
Potvrda	Poljoprivredna delatnost predstavlja značajan deo ekonomskog života Kanjiže, ne samo zbog velikog broja malih poljoprivrednika, već i zbog postojanja prehrambene industrije i proizvodnje koji stvaraju značajno tržište poljoprivrednim proizvodima na lokalnom i regionalnom nivou. Neophodno je u interesu povećanja prihoda iz poljoprivrede, poreških prihoda i otvaranja novih radnih mesta da se razvije intenzitet znanja i kapitala lokalnih poljoprivrednika. To može jedino da funkcioniše dugoročno i trajno sa saradnjom, integracijom poljoprivrednika i ako postoji organizovana zadruga. Zahtevima ovim modernim i brzo promenljivim vremenima jedino se može odgovarati sa stabilnom

	pozadinom, stalno širećim bazom znanja, novim saznanjima, tehnologijama, kapitalnim sredstvima, mašinama i opremom. Da se to ostvari neophodan je razvoj intenziteta znanja i kapitala lokalnih poljoprivrednika, da bi dostigli moderne tehničke standarde i saznanja neophodne za poljoprivredu u modernom veku.
Opis oblasti intervencije	U oblasti intervencije razvoja intenziteta znanja i kapitala sledeće delatnosti su potrebne: a) Organizacija seminara i obuka za promociju novih proizvodnih tehnologija, metoda i inovacija. b) Priprema i distribucija brošura, informativnih i kratkih edukativnih materijala c) Razvoj poljoprivrednih mašina, olakšanje nabavke novih mašina, opreme
Indikatori	Broj organizovanih obuka i seminara (komad) Broj učesnika (osoba) Nivo podrške u kupovini mašina i opreme (EUR/RSD/poljoprivrednik) Broj i tipovi nabavljenih mašina i opreme

III.6 Program pošumljavanja

Prioritet	III. Prioritet – modernizacija poljoprivrede
Oblast intervencije	III.6. Program pošumljavanja
Strateški cilj	Inovativna i konkurentna ekonomija
Potvrda	Opština Kanjiže je postavila cilj smanjenja zagađenosti vazduha i emisije ugljen-dioksida. Međutim treba da pomenimo štetne efekte eolske erozije na poljoprivredna zemljišta, koje se najefikasnije mogu sprečiti ili ublažiti kroz pošumljavanje. Razmatrajući to, i dreži u umu 2020 Evropske Strateške ciljeve o održavanju životne sredine, program pošumljavanja doprinosi stanovnicima i poljoprivredi na mnogo načina. Preko šumskih zasada može se smanjiti erozija tla, negativni efekti eolske erozije na poljoprivredna zemljišta. Pošumljavanje povećava zelenu površinu po stanovniku (m²), poboljšava kvalitet vazduha i indirektno životni standard stanovnika, pozitivno promenjuje pejzaž, javljaju se novi ekosistemi, životne sredine za autohtone vrste životinja, biljaka.
Opis oblasti intervencije	U oblasti intervencije pošumljavanja sledeće delatnosti su opravdane: a) Merenje i označenje oblasti pogodnih za pošumljavanje b) Definisanje vrsta drveća za pošumljavanje

	c) Razvoj plana za pošumljavanje d) Sađenje drveća
Indikatori	Veličina oblasti pogodnih za pošumljavanje (km²) Veličina pošumljene oblasti (km²) Vrste i broj zasađenih drveća

IV. Prioritet – Konkurentni turizam

IV.1. Razvoj usluga medicinsko zdravstvenog turizma

Prioritet	IV. Prioritet – Konkurentni turizam
Oblast intervencije	IV.1. Razvoj usluga medicinsko zdravstvenog turizma
Strateški cilj	Inovativna i konkurentna ekonomija
Potvrda	Turizam je strateška ekonomska aktivnost u Evropskoj Uniji koja se očekuje da u narednim godinama dodatno ojača svoju ulogu u okviru ekonomije Evropske Unije. Turizam ima veliki potencijal da doprinosi ekonomskoj i socijalnoj koheziji i brojnim EU ciljevima, kao što su održiv razvoj, ekonomski rast, zaposlenost. Opština Kanjiže ima tradiciju u ugostiteljstvu i medicinskom turizmu kao i u uslugama zdravstvenog turizma. U sadašnjim infrastrukturnim okvirima najtipičniji je domaći zdravstveni turizam, koji može da se razvija na internacionalni nivo, kroz koherentno i znatno razvijanje infrastrukture. Pored moderne turističke strukture evropskog standarda u 21. veku neophodno je razviti i medicinske, zdravstvene turističke usluge da se postigne željeni složeni paket zdravstvenih usluga. Pored postojeće infrastrukture druga glavna atrakcija je kvalitet i širok asortiman ponuđenih usluga, preko kojih uz efikasan i snažan marketing mogu da se privuku domaći kao i inostrani turisti koji traže relaksaciju i lečenje.
Opis oblasti intervencije	U oblasti razvoja medicinsko zdravstvenog turizma potrebne su sledeće delatnosti: a) Procena trenutnih paketa usluga i infrastrukture u zdravstvenom turizmu b) Sprovođenje razvoja infrastrukture c) Uvođenje novih usluga u medicinsko zdravstvenom turizmu d) Stvaranje i marketizacija složenih paketa usluga
Indikatori	Sprovedeni infrastrukturni razvoji u zdravstvenom turizmu (EUR/RSD) Broj novih usluga (komad) Broj stvorenih složenih paketa usluga (komad)

	Povećanje broja turista (komad) Porast broja prenoćišta (komad)
--	--

IV.2. Stvaranje okvirnih uslova za seoski i ekoturizam

Prioritet	IV. Prioritet – Konkurentni turizam
Oblast intervencije	IV.2. Stvaranje okvirnih uslova za seoski i ekoturizam
Strateški cilj	Inovativna i konkurentna privreda
Obrazloženje	Seoski i ekoturizam podrazumeva turističku aktivnost u seoskoj kući, koja se najčešće odvija u uređenoj, atraktivnoj, mesnoj i regionalnoj okolini. Suština seoskog i ekoturizma je povezanost sa prirodom, jer ona privlači sa svojim pojavama, karakterističnim pejzažima, zaštićenim prirodnim vrednostima, dostupnim močvarama, jezerima i rekama. Na osnovu procene Evropske Unije, delatnost seoskog turizma je stvorila blizu 500 000 posrednih i neposrednih radnih mesta, sa prihodom više od 80 milijardi evra. Održavanje funkcionisanja seoskog i ekoturizma je vezano za određene uslove, čiji nedostatak ili neispunjenje će ovoj grani, u opštini, onemogućiti priliv novih turista, porast broja noćenja i porast dosadašnjih prihoda. Odlike seoskog turizma su: mogućnost opstanka, ne predstavlja masovni turizam, njegova atrakcija je bazirana na malim lokalitetima, porodičan je i human, stanovnike vezuje za prebivalište, obezbeđuje dodatni prihod koji se obrće u istom mestu. Za seoski turizam treba obezbediti uređenu okolinu, postojanje mesnih i regionalnih atrakcija, prenoćišta, slobodno vreme sa sadržajem, međusobnu saradnju lokalnih institucija, lokalnih samouprava i uslužnika.
Opis oblasti intervencije	Da bi se stvorili okvirni uslovi za seoski i ekoturizam, na području delovanja, potrebno je obaviti sledeće aktivnosti: a) Razvoj i poboljšanje uređene seoske okoline b) Razvoj i uvećanje mogućnosti smeštaja c) Razvijanje paketa usluga d) Delotvorna saradnja i organizacija između javnih institucija, lokalnih samouprava, mesnih zajednica i uslužnika
Indikatori	Broj poboljšanih i novih smeštaja (komad) Broj novih programa, rekreativnih aktivnosti (komad) Broj novih paketa usluga (komad) Broj novih javnih institucija, mesnih zajednica i uslužnika, kao učesnika u

	saradnji.(komad)
--	------------------

IV.3. Turistička regija i marketinška kampanja

Prioritet	IV. Prioritet – Konkurentni turizam
Oblast intervencije	IV.3. Turistička regija i marketinška kampanja
Strateški cilj	Inovativna i konkurentna privreda
Obrazloženje	Održavanje konkurentnosti jedne turističke regije,odnosno sticanje konkurentnosti na području turizma i turističkih usluga je moguće efikasnom i moćnom marketinškom kampanjom,razvijenom,odgovarajućom marketinškom strategijom i aktivnom multifunkcionalnom promotivnom aktivnošću. Turistički marketing u velikoj meri doprinosi porastu popularnosti turizma jedne regije i naselja,povećanju broja turista posetioca ili zadržavanje istog,održavanju prihoda iz turizma,eventualnom uvećanju i povećanju broja stanovnika koji žive od turizma. U prilog tome,pre organizacije i sprovođenja marketinške kampanje,koja prikazuje turističku regiju i opštinu,potrebna je izrada,rasprava,prihvatanje dobro smišljenog strateškog,turističkog marketinškog plana koji se bazira na lokalnim vrednostima i turističkim aktivnostima. Na ovaj način će biti obezbeđeno sprovođenje marketinškog plana tokom organizacije kampanje koji je baziran na obimnoj saradnji institucija i uslužnika u kojoj ce svaka zainteresovana strana sebe zastupati,jedanko učestvujući i u očekivanju pozitivnih rezultata i u povećanju broja turista,i u popularnosti dobrog glasa regije,i u napretku međunarodnog turističkog prometa,i u povećanju prihoda iz turizma..
Opis oblasti intervencije	U okviru oblasti intervencije turističke regije i marketinške kampanje možemo spomenuti obavljanje sledećih aktivnosti: a) Usaglašavanje institucija i uslužnika u vezi sa strateškim,turističkim,marketinškim planom. b) Izrada,rasparava i prihvatanje strateškog,turističkog,marketinškog plana. c) Sprovođenje marketinškog plana u organizaciji marketinške kampanje. d) Priprema,kreiranje,<u>širenje</u>,marketinškog materijala.
Indikatori	Izrađen,strateški,turistički,marketinški plan. Organizovana turistička,marketinška kampanja. Broj marketinškog materijala (komad)

IV.4. Uključivanje lokalnog preduzetništva

Prioritet	IV. Prioritet – Konkurentni turizam
Oblast intervencije	IV.4. Uključivanje lokalnog preduzetništva
Strateški cilj	Inovativna i konkurentna privreda
Obrazloženje	Od celokupne radne snage Evropske Unije više od 4% je angažovano u turizmu.(oko 8 miliona radnih mesta)proizvodeći 4% od GDP-a EU.Međutim,uzimajući u obzir srodne sektore,procenjuje se da je doprinos GDP-u znatno veći-turizam posredno proizvodi oko 11% od GDP-a EU i obezbeđuje oko 12 % radne snage . U cilju stvaranja inovativne i konkurentne lokalne privrede,veoma je bitno uključiti lokalno preduzetništvo u aktivnosti turističkog sektora,kao_dobavljače,uključiti lokalne male i srednje privrednike,obezbeđujući im nova tržišta,radna mesta i dugoročne izvore prihoda. Lokalno prduzetništvo se može uključiti posredstvom prehrambenih proizvoda,kožne galanterije,tekstilne industrije i pružanja usluga na lokalnom nivou,od čega se najviše očekuje jačanje lokalne privrede,preduzetništva,malih preduzeća i očekuje se integralno uključenje u integralnofunkcionisanje turističkog sektora.Sa uključivanjem lokalnog preduzetništva,mogu se iskoristiti sinergije interaktivne prednosti čiji rezultati mogu dovesti do povećanja standarda turističkih usluga i ponuđenih kompleks paketa dok će sa pristupačnim cenama sektor turističkih usluga ostati konkurentan.
Opis oblasti intervencije	U okviru oblasti intervencije uključivanja preduzetništva možemo spomenuti obavljanje sledećih aktivnosti: a) Procena i pronalazak potencijalnih dobavljača u sektoru turizma. b) Izrada uslova saradnje lokalnih preduzetnika i <u>pružalaca turističkih usluga</u>. c) Kreiranje kompleksnih uslužnih paketa u odrazu dobavljačkih i interaktivnih uslova
Indikatori	Broj novih preduzeća koji su se uključili u turizam.(komad) Rast prihoda preduzeća(EUR/RSD/godina) Broj novorazvijenih paket usluga.(komad) Poboljšanje kvaliteta turističkih usluga.

IV.5. Formiranje klastera

Prioritet	IV. Prioritet – Konkurentni turizam
Oblast intervencije	IV.5. Formiranje klastera
Strateški cilj	Inovativna i konkurentna privreda
Obrazloženje	Turistički klaster,odnosno formirana dobavljačka mreža funkcionalnih firmi usluga,javnih institucija,nevladinih organizacija i srodnih industrija jednog turističkog područja,nakon uključivanja lokalnih preduzeća, je logičan i neophodan korak ka saradnji lokalnih uslužnih i dobavljačkih preduzeća,sa ciljem da doprinese razvoju grane turizma i cele privrede na teritoriji općine. Formiranje lokalnih klastera će dodatno ojačati poziciju preduzeća na tržištu,koja su uključena u turistički sektor,proširiće mogućnosti korporativne prodaje robe i usluga domaćih proizvođača,dobavljača i preduzetnika,daje mogućnost eksploataisanja novih sinergija,pospešujući nivo kvaliteta i konkurentnosti proizvedene robe i usluga,na lokalnom,nacionalnom,pa čak i na međunarodnom nivou.Sve u svemu,formiranje klastera u velikoj meri doprinosi inovativnosti i konkurentnosti lokalne privrede,čini prvi korak ka stvaranju moderne dobavljačke mreže 21.veka,koja garantuje produktivnost,kvalitet i konkurentne cene.
Opis oblasti intervencije	U okviru intervencije u oblasti osnivanja klastera, predlaže se realizacija sledećih aktivnosti: a) Inventar i procena lokalnih preduzeća i <u>uslužnika</u> b) Mapa mreža potencijalnih dobavljača. c) Određivanje potencijalnih sinergija. d) Mreža dobavljača,formiranje klastera,utvrđivanje uslova,osnivanje partnerstva e) Funkcionisanje formiranog klastera
Indikatori	Broj preduzeća uključenih u klastere(komad) Broj potencijalnih preduzeća koja bi se priključila klasteru(komad) Broj formiranih klastera (komad)

IV.6. Formiranje konkurentnih turističkih proizvoda i njihovo uključivanje u međunarodnu turističku ponudu

Prioritet	IV. Prioritet - Konkurentni turizam
Oblast intervencije	IV.6. Formiranje konkurentnih turističkih proizvoda i njihovo uključivanje u međunarodnu turističku ponudu
Strateški cilj	Inovativna i konkurentna privreda
Obrazloženje	Turistički proizvodi su zapravo kompleksna turistička ponuda, uključuju sve usluge koje turisti koriste. Turistički proizvodi, obuhvataju i usluge van osnovnih usluga (prevoz, smeštaj, ishrana) koje pospešuju turističku atrakciju, proširuju i razvijaju mogućnost prijema turista. U opsegu turističkih proizvoda primarno one ponude spadaju koje nose jedinstvenost. Glavne komponente turističkih proizvoda su atrakcija, mogućnost pristupačnog prevoza, smeštaj, ishrana, zabava i druge usluge, javna bezbednost, gostoprimstvo stanovništva i cene usluga. Kanjiškoj opštini su takođe potrebni konkurentni turistički proizvodi sa kojima se može povećati interesovanje turista, kvalitet pružanih usluga i paleta mogućnosti zabave, koja će doprineti povećanju prihoda od turizma i reputaciji opštine na nacionalnom i međunarodnom nivou, u cilju primamljivanja što većeg broja turista na teritoriju opštine, noćenja i jačanju lokalne privrede.
Opis oblasti intervencije	U okviru oblasti intervencije u vezi razvijanja konkurentnih turističkih proizvoda i njihovog uključivanja u međunarodnu turističku ponudu možemo nabrojati obavljanje sledećih aktivnosti: a) U turistički servisni paket integrisati nove elemente, u vidu mapa, njihovu identifikaciju i izbor b) Formiranje novih, atraktivnih servisnih paketa c) Povećanje ponude zabavnih i rekreativnih aktivnosti
Indikatori	Nove turističke usluge, broj proizvoda (komad) Broj novih servisnih paketa (komad) Broj novih mogućnosti za zabavu i razonodu

V. Prioritet - Otvaranje novih radnih mesta

V.1. Organizovanje i razvoj obuka van školskog sistema

Prioritet	V. Prioritet - Otvaranje novih radnih mesta
Oblast intervencije	V.1. Organizovanje i razvoj obuka van školskog sistema
Strateški cilj	Inovativna i konkurentna privreda
Obrazloženje	Jedan od glavnih uslova konkurentnosti Evropske Unije je doživotno stručno usavršavanje. S obzirom da Evropska Unija na globalnom nivou ima ozbiljnu privrednu konkurenciju, rukovodstvo Unije organizuje konkretne akcije u cilju usavršavanja, obnove i razvoja znanja, da stime zadovoljiti potrebe tržišta rada. Za postizanje ovog cilja potrebno je naklonost pojedinaca i inovativnost obuka van školskog sistema, kao i harmonizacija obuka sa potrebama tržišta rada. U Opštini Kanjiža organizovanje i sprovođenje obuka van školskog sistema je uzorna, kao i vrednost diploma na tržištu rada. Infrastruktura i opremljenost postojećih zgrada je zadovoljavajuća i jak temelj za dalji razvoj, što osigurava regionalnu ulogu spomenutih obuka. S obzirom na spomenute činjenice realni strateški cilj je postizanje uloge centra za obuke van školskog sistema. Da bi postigli ovaj cilj potrebno je izraditi internacionalne analize, imajući u vidu internacionalne i nacionalne tendencije zapošljavanja, odnosno lokalni konkurentnost. Potrebna je usklađivanje projekata sa tržištom rada u saradnji sa lokalnim institucijama. Bitna je komunikacija sa lokalnim stanovnicima, što uzrokuje povećanje naklonosti prema doživotnom usavršavanju.
Opis oblasti intervencije	Intervencije u oblasti intervencije organizovanja i razvoja obuka van školskog sistema su sledeće: a) Analiza međunarodnog radnog tržišta b) Analiza lokalnih prednosti i potražnje c) Izrada projektnih sadržaja lokalnog karaktera d) Organizacija i implementacija obuka
Indikatori	Broj izrađenih studija analize radnog tržišta (komad) Broj generisanih projekata (komad) Broj organizovanih i implementisanih obuka (komad) Broj učesnika na obukama (osoba)

V.2. Usklađivanje lokalnih mogućnosti obrazovanja i obuka sa tržištom rada

Prioritet	V. Prioritet - Otvaranje novih radnih mesta
Oblast intervencije	V.2. Usklađivanje lokalnih mogućnosti obrazovanja i obuka sa tržištom rada
Strateški cilj	Inovativna i konkurentna privreda
Obrazloženje	U centru obrazovne politike Evropske Unije stoji sposobnost učenja. U skladu stime zajednica teži ka eksploataciji znanja na tržištu rada. Spomenuta praksa ima kompetencije i elemenata koja su specifična za lokacije, i mora se uzeti u obzir lokacioni prednost regija, odnosno grane privrede koja su dostupna pri izradi strategije. Javni i non-profitni sektor Opštine Kanjiža mora aktivno učestvovati u razvijanju malih i srednjih preduzeća, znaja, intenziteta kapitala u cilju povećanja konkurentnosti regije. Mala i srednja preduzeća su motor lokalne ekonomije i razvoja, stoga potrebno je podržavati oblasti koja povećavaju konkurentnost opštine. U interesu cilja, da opština Kanjiža postane odgovarajuće mesto za priliv kapitala, strategiju za obrazovanje i obuku mora da formira tako, da bi obučeni kadar prvenstveno bio upijen od strane lokalnih preduzetnika i novih dolazećih proizvodnih jedinica. Osnovni uslov za ostvarivanje ovog cilja je usklađivanje obrazovnih struktura institucija za obrazovanje i obuku sa tržištom rada, odnosno procena zahteva tržišta i ugrađivanje dobijenih rezultata istraživanja u obrazovnu tematiku, sa posebnom pažnjom na srednju stručnu spremu koja daje zanate. Ovo istraživanje širokog obima mora da sadrži detaljno sve potrebe za razvijanje institucija za obrazovanje i obuku, na nivoima infrastrukture, metodologije nabavke sredstava i metodologije obrazovanja, da bi mogao da se izmeri povraćaj razvitaka na srednje staze.. Obrazovne institucije u opštini Kanjiža su u različitim stadijumima napretka, međutim spremnost na saradnju koja postoji među institucijama i napredni način razmišljanja u lokalnom savetu pruža odgovarajuću osnovu za planove integrisanog razvijanja.
Opis oblasti intervencije	U oblasti intervencije usklađivanja lokalnog obrazovanja i obuka sa tržištom rada potrebno je obavljati sledećih delatnosti: a) Izeada strategije obrazovanja i obuka b) Razvijanje infrastrukture obrazovnih ustanova c) Održivi i kompleksni program nabavke sredstava

	d) Konformiranje tematike obrazovanja sa Evropskom Unijom, usklađivanje sa lokalnim i regionalnim potrebama e) Organizovanje stručnih radionica u cilju promovisanja lokalne stručnosti usmerenim na kapital
Indikatori	Broj izrađenih strategija obrazovanja i obuka (komad) Broj i vrednost realizovanih infrastrukturnih aktivnosti (komad), (EUR/RSD) Broj i vrednost nabavljene opreme (komad), (EUR/RSD) Broj EU konformnih tematika (komad) Broj organizovanih stručnih radionica (komad)

V.3. Program javnih radova na osnovu dostignuća

Prioritet	V. Prioritet - Otvaranje novih radnih mesta
Oblast intervencije	V.3. Program javnih radova na osnovu dostignuća
Strateški cilj	Inovativna i konkurentna privreda
Obrazloženje	Siromaštvo je sve rasprostranjenije u evropskoj zajednici, a i dalje se pogoršava zbog rastuće globalne ekonomske krize. Razdor između nerazvijenih regija koje se i dalje proširuju i razvijenih dobara nastavlja da se povećava. Prema pokazateljima Evropske strategije 2020, u 27 članica zemalja, 80 000 000 ljudi, među njima 20 000 000 dece živi u siromaštvu ili u situaciji blizu siromaštva, što iznosi 8% ukupne zajednice. EU je formirala "Platformu protiv siromaštva", čiji su glavni ciljevi, da se smanji broj siromašnih i socijalno ugroženih sa najmanje 20 miliona, odnosno broj onih, kod kojih je siromaštvo i socijalna ugroženost realna pretnja. Izlaz iz siromaštva pruža rad, međutim marginalizovani pojedinci koji se nalaze na ivici tržišta rada teško mogu da se integrišu u takmičarsku sferu tržišta rada. U interesu cilja da se pojedinci sa nepogodnim položajem zaposle, mora da se formira hodnik između njihovih trenutnih životnih mogućnosti i mogućnostima odgovaranja zahtevima tržišta rada. Ovaj hodnik može da bude program javnih radova, u slučaju da tokom obavljanja radova, institucija koja je zadužena za izvođenje, meri postignuti rezultat. Pružanje pomoći je samo kratkoročno rešenje protiv siromaštva, pošto ne podstiče pojedince na rad i postizanje rezultata.. U opštini Kanjiža je potrebno da se proceni mogućnost u kakvoj ulozi može da se ukloni savez u program javnih radova. Izvršeni javni radovi imaju neposredni uticaj na poboljšanje slike naselja, a samim tim i na standard života njenih stanovnika. Strategijsko razmišljanje može da ima povoljan uticaj na nadnice i plate, na razne nabavke sredstava, i na obuke i treninge koje se vezuju za njih, koje je moguće formirati na nivou pojedinaca.

Opis oblasti intervencije	U okviru programa javnih radova možemo spomenuti sledeće aktivnosti: a) Izrada programa javnih radova b) Rekrutovanje osoba sposobna za javni rad c) Realizacija programa javnih radova u praksi
Indikatori	Broj osoba angažovanih osoba na javni rad (osoba) Potrošena finansijska sredstva na javni rad (EUR/RSD)

V.4. Podržavanje delatnosti istraživanja, razvoja i inovacija

Prioritet	V. Prioritet - Otvaranje novih radnih mesta
Oblast intervencije	V.4. Podržavanje delatnosti istraživanja, razvoja i inovacija
Strateški cilj	Inovativna i konkurentna privreda
Obrazloženje	U Evropskoj zajednici, Skandinavske zemlje koriste najveći procenat svog GDP na delatnosti istraživanja, razvijanja i inovacija. Motor mogućnosti takmičenja u Evropi je prisustvo proizvoda i usluga sa velikom dodatnom vrednošću, o čemu svedoče pokazatelji količine prodatih proizvoda na svetskom tržištu. Na polju delatnosti vezanim za I+R+I, mora da se formira čvrsta saradnja među različitim sektorima privrede, pošto takmičarska mogućnost ima uticaja na sve sektore podjednako. Dobijanje informacija je van svake sumnje takođe jedan od osnovnih stubova privrede zasnovane na obrazovanju, pored inovacija i volje za radom. EU ulaže više od 53 milijarde eura između 2007-me i 2013-te godine na podršku procesa istraživanja, razvoja i inovacije kroz 7. okvirni program (FP7). U privredi opštine Kanjiža je potrebno trenutno da se postave temelji za delatnosti I+R+I, za koje su dati okviri zbog prisutnosti ICR. Proces mora da se realizuje zajedno sa visokoškolskim institucijama, preduzećima, lokalnim jedinicama za proizvodnju. Mora da se formira jedna takva strategija za sve sektore, koja će proceniti lokalne mogućnosti, volju lokalnih preduzeća i proizvodnih jedinica za uvođenje inovacija, da bi se u dugoročnim planovima za razvijanje podstakla pojava dodatne vrednosti na poljima poljoprivrede, industrije i uslužnih delatnosti, jer bi se u tom slučaju osiguralo stalno i konsekvantno razvijanje lokalne privrede. Potrebno je organizovati zajedničke akcije, uključivanjem međunarodnih stručnjaka, koja će skrenuti pažnju lokalnih preduzeća i proizvođača na važnost delatnosti inovacija i istraživanje i razvoja. Na proizvode koje imaju visoku dodatnu vrednosti mogu da se baziraju čitave nove grane industrije, ukoliko je planiranje svesno i ako su organizacije zadužene za procese inovacije složne da se plasiraju ovakvi proizvodi i usluge na tržište, koje mogu da formiraju tržište novih proizvoda i kao rezultat toga da odrede nivo profita. ICR u ovom slučaju ima ulogu začetnika i katalizatora, a Lokalni Savet Kanjiže

	može da podrži ovu delatnost sa koncepcijom Inteligentnog inovacijskog i tehnološkog industrijskog parka.
Opis oblasti intervencije	Sledećih intervencija je neophodno realizovati: a) Podrška saradnji lokalnih proizvodnih jedinica, visokoškolskih ustanova i preduzeća b) Formiranje sektorialne strategije c) Organizovanje zajedničkih akcija u cilju uvažavanja istraživanja i inovacije
Indikatori	Broj proizvodnih jedinica, visokoškolskih ustanova i preduzeća u saradnji (komad) Broj formiranih sektorialnih strategija (komad) Broj organizovanih zajedničkih akcija (komad)

V.5. Podržavanje formiranja lokalnih klastera

Prioritet	V. Prioritet - Otvaranje novih radnih mesta
Oblast intervencije	V.5. Podržavanje formiranja lokalnih klastera
Strateški cilj	Inovativna i konkurentna privreda
Obrazloženje	Sa stanovišta razvijanja privrede, veliki evropski vrednosni lančevi (komore) imaju značajnu ulogu u takmičarskim mogućnostima evropske privrede. U Europa 2020 strategiji učestvuje inkluzivni, stalno rastući stub, koji pokazuje pravac kako da Zajednica bude sposobna da održi svoje učešće u svetskom tržištu kroz unutrašnji rast. Postoji puno pozitivnih primera u automobilske industriji, IKT sektoru, prehrambenoj industriji za uspešne komore. Proces formiranja komora uslovljava jaku volju za saradnjom među lokalnim preduzećima, ali nisu preduzeća jedini faktor u procesu zajedničkog, uspešnog funkcionisanja komora. Podjednako važnu ulogu imaju i institucije koje se bave istraživanjem i inovacijama, kao i institucije za obuku. Tesna saradnja, zajednički strateški koraci, podešeni razvoj vode do stabilnog tržišta i putem toga do stabilne mogućnosti zapošljavanja. Na teritoriji opštine Kanjiža, preduzeća koja uspešno posluju će dati okvir za proces formiranja komora. Uzimajući u obzir, da ova stavka stoji na raspolaganju, lokalna i nova mala i srednja preduzeća moraju da usluže cvetajuću industriju, tačnije da se pripreme da zajedničkim snagama usluže uloženi kapital, pošto investitorima koji formiraju nova preduzeća je važno, da mogu da nabave sirovine i polugotove proizvode iz što veće blizine, da bi smanjili troškove prevoza. Da bi proces formiranja komora bio svestan, proračunat i stabilan, neophodno je izvršiti odgovarajuća istraživanja, bazirana na dijalogu sa lokalnim preduzetnicima. Ključnu ulogu u ovome bi imao lokalni Savet, ICR, kao i institucije za obrazovanje i obuku podjednako.
Opis oblasti intervencije	U oblast podržavanja formiranja lokalnih klastera spadaju sledeće intervencije:

	Sprovođenje analize lokalnih preduzeća Formiranje kooperacije Organizovanje zajedničkih akcija
Indikatori	Broj izrađenih studija (komad) Broj formiranih kooperacija (komad) Broj organizovanih zajedničkih akcija (komad)

V.6. Uključivanje preduzetnika u internacionalnu privredu

Prioritet	V. Prioritet - Otvaranje novih radnih mesta
Oblast intervencije	V.6. Uključivanje preduzetnika u internacionalnu privredu
Strateški cilj	Inovativna i konkurentna privreda
Obrazloženje	Unapređivanjem kvaliteta već postojećih lokalnih proizvoda, pravljenjem novih i inovativnih proizvoda, razvijanjem kapaciteta preduzeća, ulazak na lokalna i regionalna tržišta je mogući strateški cilj. U opštini Kanjiža već postoje preduzeća koja dostavljaju svoje proizvode van lokalnog tržišta, ali većina preduzeća zavisi od mogućnosti kupovine lokalnog stanovništva. Proizvode koji mogu da se takmiče na tržištu je lakše napraviti u okviru komora, tako da odgovarajući procesi formiranja komora mogu da osiguraju šire rasprostranjivanje lokalnih proizvoda u privrednom smislu na srednje staze. Kratkoročno moraju da se vode odgovarajuća istraživanja na nivou nacionalnog tržišta, uzimajući u obzir ona tržišta, na koje dostava može da se vrši sa najmanjim troškovima i najkompetentnije putem lokalnih malih i srednjih preduzeća. Analizom kriterijuma opštinskog tržišta, može da se kaže da bez obzira na blizinu granice, malo preduzeća ima iskustva sa spoljnom trgovinom i prevozom. Ovo je moguće poboljšati putem odgovarajućih obuka organizovanih od strane lokalnih organizacija za obuku. Proces se može ubrzati realizovanjem projekata izgradnje partnerstva, finansiranim kroz programe vengranične saradnje, pošto mađarska preduzeća funkcionišu u okruženju unije od 2004-te, a rumunska od 2007-me, tako da je moguće razmeniti prikupljena iskustva putem transfera znanja, a lokalna preduzeća bi uspešno mogla i da ih primene.
Opis oblasti intervencije	U oblasti uključivanja lokalnih preduzetnika u internacionalnu privredu sledeće intervencije je neophodno realizovati:: Analiza opštinskog tržišta

	Organizovanje lokalnih obuka i stručnih treninga Izrada i realizacija programa za saradnju
Indikatori	Broj izrađenih analiza (komad) Broj organizovanih obuka i treninga (komad) Broj učesnika na obukama i treninzima (osoba) Broj programa za saradnju (komad)

V.7. Podržavanje Spin-off preduzeća

Prioritet	V. Prioritet - Otvaranje novih radnih mesta
Oblast intervencije	V.7. Podržavanje Spin-off preduzeća
Strateški cilj	Inovativna i konkurentna privreda
Obrazloženje	Sa fakulteta, institucija visokoškolskog obrazovanja, javno finansiranih organizacija za istraživanje dolaze odlična, tehnološki intenzivna preduzeća, koja sve više i više dolaze do izražaja u industrijski razvijenim zemljama. Ova preduzeća se formiraju korišćenjem istraživačkih rezultata, a ove rezultate uspevaju uspešno i da iskoriste i na tržištu. Iz ugla opštine Kanjiža, postojeća preduzeća moraju da obrate pažnju, pored razvijanja I+R+I delatnosti, na preduzeća ovog tipa, pošto su proizvodi i procesi spin-off preduzeća toliko napredni, da mogu da oforme tržište, i putem toga da omoguće i visok postotak prihoda. Spin-off preduzeća mogu da budu motori lokalnih komora na poljima istraživanja i razvoja. Potrebno je formirati i razne transnacionalne programe za obezbeđivanje transfera znanja i tehnologije, i uključiti u ovaj proces pokrajinske institucije za istraživanje, takođe i visokoškolske institucije, u kojima bi ICR ima presudnu ulogu. Inteligentni inovacijski i tehnološki industrijski park u izgradnji treba da obezbedi kuću za inkubaciju, koja će u početnoj fazi spin-off preduzeća obezbediti infrastrukturne okvire za mogućnost izlaska proizvoda na tržište, a takođe ih osposobiti da zadovolje zahteve za inovacijama i istraživanjem lokalnih komora.
Opis oblasti intervencije	U oblasti podržavanja spin-off preduzeća sledeće intervencije treba sprovesti: Izrada programa za transfer znanja i tehnologije Uključivanje pokrajinskih institucija Formiranje inkubatorske kuće za spin-off preduzeća
Indikatori	Broj izrađenih programa za transfer znanja i tehnologije (komad) Broj uključenih pokrajinskih institucija (komad) Realizovana inkubatorska kuća za spin-off preduzeća

V.8 Podrška inicijativi za izgradnju mreže partnerstva i obuke putem razvijanja procesa pisanja programa i projekata

Prioritet	V. Prioritet - Otvaranje novih radnih mesta
Oblast intervencije	V.8 Podrška inicijativi za izgradnju mreže partnerstva i obuke putem razvijanja procesa pisanja programa i projekata
Strateški cilj	Inovativna i konkurentna privreda
Obrazloženje	U razvijanju pojedinih evropskih regija i mikronaselja, ključnu ulogu ima Agencija za razvoj, koja funkcioniše kao partner u javnom sektoru. Ovakve organizacije izvršavaju razne programe i projekte vezane za realizaciju programa u okviru društveno definisanih razvojnih linija određenim od strane političke vlade. ICR u saradnji sa centrom iz Kanjiže je postigao značajne rezultate na nivou organizacije i realizacije projekata. Volja i mogućnosti sežu na polja pripreme donošenja odluka, planiranje projekata, pisanje studija vezanim za ostvarivanje projekata, sastavljanje dokumentacije za konkurse, izvođenje planova za razvijanje, uključujući i vođenje procesa za javne nabavke. Korišćenjem ove stabilne osnove, treba da se proširi profil delatnosti ICR, van pružanja informacija, razvijanja regija i preduzeća, na inovacije, razvijanje i istraživanje, takođe i davanjem saveta o razvoju usmerenim prema poljoprivrednim preduzećima, uključujući i podržavanje procesa formiranja komora i pronalaženje partnera. Da bi se postiglo proširenje profila delatnosti, potreban je razvoj infrastrukture i broja zaposlenih, dalje usavršavanje već postojećih stručnjaka, a i zapošljavanjem novih stručnjaka. Pored svega navedenog, takođe je potrebno proceniti i šta je sve potrebno od mašina i vozila, da bi institucija mogla da izvršava delatnosti u već postojećem svojstvu. ICR mora da nastavi sa formiranjem sopstvene mreže partnera, uklanjanjem u ili već postojeće ili evropske mreže partnera.
Opis oblasti intervencije	U oblasti podrške inicijativi za izgradnju mreže partnerstva i obuke putem razvijanja procesa pisanja programa i projekata sledeće intervencije je potrebno realizovati: - Proširivanje portfolije usluga ICR-a - Realizacija infrastrukturnih aktivnosti - Razvijanje i stručno usavršavanje radne snage - Formiranje partnerskih mreža, odnosno pridruživanje postojećim mrežama
Indikatori	Proširen portfolijo usluga Broj i iznos realizovanih infrastrukturnih aktivnost (komad) (EUR/RSD) Unapređena radna snaga Broj formiranih partnerskih mreža (komad)

VI. Prioritet - Stvaranje doma

VI.1. Program izgradnje objekata za izdavanje stanova

Prioritet	VI. Prioritet - Stvaranje doma
Oblast intervencije	VI.1. Program izgradnje objekata za izdavanje stanova
Strateški cilj	Složno i receptivno društvo
Obrazloženje	Na nivou opštine,program izgradnje objekata za izdavanje,garantovalo bi značajan napredak lokalnom tržištu nekratnina,rešavajući stambeno pitanje mladih parova sa malom decom i srednje klase,pružajući im mogućnost stanovanja u savremenim i modernim uslovima stanovanja,po pristupačnoj ceni.Program stanovanja bi bio važan korak u napredku razvoja opštinskih naselja, jer bi građevinskim firmama obezbedio anganžmane na dugoročnom planu,stvarajući nova radna mesta,a uloženi kapital bi se obrnuo u lokalnoj privredi,na bazi lični prihoda i poreza. Sprovođenje ovog programa će onima kojima je potrebna ozbiljna pomoć,socijalno ugroženim licima, obezbediti rešavanje stambenog pitanja po pristupačnim cenama,smanjujući siromaštvo,doprinoseći cilju Strategije za borbu protiv siromaštva Evropske Unije 2020,radi jednakih mogućnosti za razvoj.
Opis oblasti intervencije	U vezi oblasti delovanja programa stanovanja opravdano je obavljati sledeće aktivnosti: a) Procena broja ugroženih među potencijalnim podnosiocima zahteva. - b)Procene troškova i dizajn rada koji se obavlja - c)Sprovođenje programa stambene izgradnje.
Indikatori	Procena potreba Broj planiranih stanova(komad) Broj izgrađenih stanova(komad) Troškovi sprovođenja Programa izdavanja stanova (EUR/RSD/god)

VI.2. Unapređenje imidža naselja preko malih infrastrukturnih koraka

Prioritet	VI. Prioritet - Stvaranje doma
Oblast intervencije	VI.2. Unapređenje imidža naselja preko malih infrastrukturnih koraka
Strateški cilj	Složno i receptivno društvo

Obrazloženje	U cilju atraktivnije slike o naselju, vrše se male infrastrukturne intervencije na javnim područjima, ulicama, zgradama, javnim institucijama, povećavajući opšte zadovoljstvo stanovništva i u korist imidža naselja. Ove intervencije su od ključnog značaja u životu naselja jer imaju cilj da obnove značajna javna područja, arhitektonski vredne zgrade i pratećih komunalnih dobara. Infrastrukturnim koracima uglavnom se renoviraju i modernizuju objekti samouprave, neiskorišćene ili nedovoljno iskorišćene zgrade, igrališta na otvorenom, sportski tereni na otvorenom, parkovi, zelene površine, zatvorene pijace i pijace na otvorenom odnosno gde je potrebna osnovna infrastruktura. Gore navedenim intervencijama znatno se unapređuje imidž grada, prolepszavaju se trgovci, ulice pa čak i cela naselja se mogu unaprediti dobro usmerenom investicijom, renoviranjem osim koristi lokalnog stanovništva i za turiste će grad postati atraktivniji.
Opis oblasti intervencije	U okviru oblasti intervencije u vezi unapređenja imidža naselja možemo navesti obavljanje sledećih aktivnosti: a) Procena potrebe za razvojem, popis zgrada, javnih prostora za renoviranjem i registracija istih b) Prioritet razvoja koje treba sprovesti c) Procena troškova d) Sprovođenje poboljšanja i renoviranja
Indikatori	Registar javnih objekata, nekretnina, broj javnih područja za razvoj (komad) Broj renoviranih nekretnina i onih koje učestvuju u razvoju. (komad) Količina investicije (EUR/RSD/god)

VI.3. Razvoj lokalnog kulturnog života

Prioritet	VI. Prioritet - Stvaranje doma
Oblast intervencije	VI.3. Razvoj lokalnog kulturnog života
Strateški cilj	Složno i receptivno društvo
Obrazloženje	Razvoj kulturnog života u Kanjiži je nezamisliv bez renoviranja već postojećih obrazovnih ustanova, domova kulture i prostorija javnih institucija, odnosno proširenja, uređenja njihovog okruženja. Što se tiče lokalnog razvoja treba obratiti veliku pažnju da se sačuvaju znamenitosti, istorijsko i kulturno nasleđe, jer su u životu naselja od velikog značaja spomenici u javnom vlasništvu i prirodne vrednosti. Potrebno je obratiti pažnju da se sva navedena dobra renoviraju, očuvaju, zaštite i da se centralni trgovci obnove, da se uredi šetališta, da se uredi okolina objekata, kvalitetnim i estetskim elementima. Razvoju lokalne kulture analogno doprinose, postojeći kulturni programi, održavanje manifestacija, postojećih i novih, obezbeđenje organizacije tradicionalnih programa i

	organizovanje novih događaja i proširenje ponude novih programa, kreiranih za sve uzraste, generacije i promovisanje istih.
Opis oblasti intervencije	Prilikom oblasne intervencije u vezi sa razvojem kulturnog života određenog mesta treba obratiti pažnju na sledeće aktivnosti: a) Obnova postojećih kulturnih institucija i kuća b) Očuvanje i razvoj istorijskog i kulturnog nasleđa c) Organizovanje kulturnih programa d) Proširenje asortimana kulturnih programa
Indikatori	Broj renoviranih kulturnih institucija(komad) Organizovani kulturni programi(komad) Ponuda novih kulturnih programa(komad)

VI.4. Zeleni program stanovanja (Green home program)

Prioritet	VI. Prioritet - Stvaranje doma
Oblast intervencije	VI.4. Zeleni program stanovanja (Green home program)
Strateški cilj	Složno i receptivno društvo
Obrazloženje	Zeleni program stanovanja daje prednost strateškim ciljevima uštede energije EU 2020, što podrazumeva smanjenje energije u okviru potrošnje domaćinstva, efikasnost uštede energije treba povećati za 20% do 2020, odnosno za 20% povećati korišćenje obnovljenih izvora energije i 20% smanjiti emisiju ugljen-dioksida. U okviru zelenog programa stanovanja doći će do energetske racionalizacije i obnove stambenih nekretnina na teritoriji Kanjiže, koja obuhvata toplotnu izolaciju ovih zgrada, zamenu starih prozora i vrata, izvršenje unutrašnje i spoljne izolacije, modernizaciju upotrebljenih sistema grejanja i upotrebu nove energetske tehnologije (toplotne pumpe, solarni kolektori, solarne baterije, male vetrenjače) tamo gde je to moguće i ne dolazi u sukob sa fizičkim preprekama. Realizovanje zelenog programa će doprineti da se poveća ušteda energije u domaćinstvima, smanjiće se zavisnost od fosilnih goriva, koja će dovesti do smanjenja troškova, na taj način će indirektno biti povećan prihod a zagađenje vazduha i emisija štetnih materija će se smanjiti.
Opis oblasti intervencije	U okviru intervencije Green home programa treba sprovesti sledeće aktivnosti: a) Registracija stambenih objekata kojima je najhitnije potrebna energetska modernizacija b) Priprema procene troškova za unapređenje razvoja energetike c) Sprovođenje inovacija u energetici
Indikatori	Broj registrovanih stambenih objekata kojima je potrebna modernizacija energetike(komad)

	Procena troškova investicija za modernizaciju energetike Broj stambenih objekata, obnovljenih na polju energetike(komad) Smanjenje emisije štetnih materija(CO2 tona ekvivalent) Porast korišćenja inovativnih izvora energije(KW) Ostvarena ušteda(EUR/RSD/god)
--	---

VI.5. Akcije jednakih mogućnosti

Prioritet	VI. Prioritet – Stvaranje doma
Oblast intervencije	VI.5. Akcije jednakih mogućnosti
Strateški cilj	Složno i receptivno društvo
Obrazloženje	Princip jednakih mogućnosti znači zabranu diskriminacije. Osim zabrane diskriminacije princip jednakih mogućnosti uključuje konkretne mere za realizaciju. Jedan od istaknutih inicijativa Evropske Unije je da treba sprečiti diskriminaciju bilo kog tipa, etničkog i rasnog, vernu diskriminaciju, diskriminaciju invalida, diskriminaciju uzrasta ili zbog seksualne orijentacije. Izrađeno je više principa od strane Evropske Unije, na primer inicijativa protiv diskriminacije rasa, ili inicijativa jednakih mogućnosti pri zapošljavanju, odnosno jednakost polova. U Kanjiži je potrebno promovisanje jednakih mogućnosti, kao zajedničkog principa, organizovanje akcija, informativnih kampanja, pružati podršku, razviti toleranciju i sprečiti svaku vrstu diskriminativnog ponašanja.
Opis oblasti intervencije	U oblasti intervencije je neophodno realizovati sledeće: a) Organizovanje predstava i programa jednakih mogućnosti u obrazovnim ustanovama b) Izrada i širenje informativnih materijala za odrasle c) Organizovanje foruma, predstava za stanovništvo sa tematikom jednakih mogućnosti
Indikatori	Broj organizovanih programa, predstava i foruma (komad) Broj prisutnih (osoba)

VII. Prioritet – Modernizacija javnih usluga

VII.1. Poboljšanje kvaliteta osnovnih javnih usluga

Prioritet	VII. Prioritet – Modernizacija javnih usluga
Oblast intervencije	VII.1. Poboljšanje kvaliteta osnovnih javnih usluga
Strateški cilj	Složno i receptivno društvo
Obrazloženje	Najveći izazov javnog sektora 21. veka je poboljšanje kvaliteta javnih usluga, uzimajući u obzir aktuelnih procesa i mogućnosti, odnosno trendove i tendencije. Modernizaciju javnih usluga mora se izvršiti za kratko vreme i finansijski efikasno, bez pada kvaliteta usluga, izostataka ili prekida. Cilj poboljšanja kvaliteta osnovnih javnih usluga je olakšati proceduru administracije, snižavanje administracionih tereta stanovništva i preduzeća, snižavanje trajanja administracionih procesa, odnosno snižavanje finansijskih tereta administracije u korist stanovništva, institucija i preduzeća.
Opis oblasti intervencije	U oblasti intervencije poboljšanja kvaliteta osnovnih javnih usluga sledeće intervencije vredi pomenuti: a) Analiza procesa rada i javnih usluga b) Snižavanje administracionih tereta c) Snižavanje trajanja čekanja d) Skraćenje trajanja administracionih procesa
Indikatori	Sniženi finansijski administracioni terti (EUR/RSD) Sniženo trajanje administracionih procesa (sati, minuta) Skraćeno trajanje administracionih procesa (dan)

VII.2. Razvoj zdravstvenih usluga

Prioritet	VII. Prioritet – Modernizacija javnih usluga
Oblast intervencije	VII.2. Razvoj zdravstvenih usluga
Strateški cilj	Složno i receptivno društvo
Obrazloženje	Trenutni kvalitet i kvantitet zdravstvenih usluga Opštine Kanjiža je adekvatan. U budućnosti u cilju održavanja i podizanja kvaliteta usluga potrebno je osmišljeno, usklađeno i finansijski efikasno razvijanje ljudskih resursa Jedan od osnovnih uslova realizacije unapređenja adekvatnih mera i kvaliteta je analiza i poznavanje trenutnih nedostataka, potražnje i razvojnih potreba u cilju izbegavanja paralelnih razvijanja. Mora da se obrati posebna pažnja na modernizaciju i zamenu ostarele opreme i infrastrukture u cilju modernizovanja usluga zdravstvene zaštite: stacionarnog lečenja, zadovoljavanja potreba ordinacija, odnosno stručno usavršavanje zaposlenih, poboljšanje kvaliteta i

	efikasnosti interakcije sa pacijentima.
Opis oblasti intervencije	U oblasti intervencije zdravstvenih usluga sledeće aktivnosti je neophodno sprovesti:: a) Analiza trenutnog stanja zdravstvenih usluga, upoznavanje sa pristupnim potrebama: b) Razvijanje infrastrukture c) Nabavka potrebnih sredstava i uređaja d) Stručno usavršavanje ljudskog resursa
Indikatori	Statistika trenutnih potreba, pretenzija (komad) Broj i iznos realizovanih infrastrukturnih ulaganja (komad) (EUR/RSD) Broj nabavljenih uređaja, opreme (komad) Broj prisutnih na stručnim usavršavanjima (osoba)

VII.3. Program prevencije kriminala i bezbednost građana

Prioritet	VII. Prioritet – Modernizacija javnih usluga
Oblast intervencije	VII.3. Program prevencije kriminala i bezbednost građana
Strateški cilj	Složno i receptivno društvo
Strateški cilj	Bezbednost građana Opštine Kanjiža je na pokrajinskom i državnom nivou dobar. Veoma važno je izraditi jedan program prevencije kriminala i bezbednosti građana u skladu sa potrebama, koji uključuje unapređenje i modernizaciju ljudskih resursa i infrastrukture policije. Usled programa možemo očekivati rast efikasnosti prevencije kriminala, nabavke moderne opreme i informatičkog sistema, povećanje mogućnosti za stručno usavršavanje zaposlenih.
Opis oblasti intervencije	U okviru programa prevencije kriminala i bezbednost građana potrebno je realizovati sledeće intervencije: a) Izrada programa prevencije kriminala i bezbednosti građana b) Analiza razvojnih potreba policije c) Razvijanje infrastrukture d) Nabavka opreme e) Organizovanje stručnih obuka

Indikatori	Izrađen program prevencije kriminala i bezbednosti građana (komad) Analiza razvojnih potreba Realizovani infrastrukturni aktivnost (komad) Broj nabavljenih oprema (komad) Broj organizovanih obuka (komad)
-------------------	---

VII.4. Razvijanje hitne službe

Prioritet	VII. Prioritet – Modernizacija javnih usluga
Oblast intervencije	VII.4. Razvijanje hitne službe
Strateški cilj	Složno i receptivno društvo
Obrazloženje	Hitnoj službi u Opštini Kanjiža je potrebno dalje unapređivanje. Potrebno je istraživati potrebe, nedostatke, većinu ulaganja i troškova održavanja, odnosno mogućnost smanjivanja troškova u budućnosti. Za postizanje ciljeva potrebna je savremena oprema, koja ima niže troškove funkcionisanja i održavanja dok se kvalitet usluga, zadovoljstvo stanovništva i uslovi usluga hitne službe poboljšava, stime i brzina i efikasnost hitne službe.
Opis oblasti intervencije	U oblasti intervencije sledeće aktivnosti treba realizovati: a) Izrada razvojnog plana sa analizom potreba b) Realizacije infrastrukturnih radova c) Nabavka opreme
Indikatori	Izrađena razvojna studija Realizovani infrastrukturni radovi (komad, iznos) Nabavljena oprema (komad, iznos)

VII.5. Rukovanje i prevencija vanrednih situacija

Prioritet	VII. Prioritet – Modernizacija javnih usluga
Oblast intervencije	VII.5. Rukovanje i prevencija vanrednih situacija
Strateški cilj	Složno i receptivno društvo
Obrazloženje	U Opštini Kanjiža prisutna je brojna opsnost prirode, najznačajnija su podzemne vode, poplave i vatra. Grad poseduje vatrogasnu stanicu, ukoju radi dovoljan broj vatrogasnih kamiona, i adekvatan sistem posmatranja za prevenciju katastrofe i za efikasno rukovanje požarima. U daljem mora se razviti sistem, oprema i infrastruktura vatrogasne

	stanice u cilju poboljšanja efikasnosti vatrogasne stanice. Jednako je bitan stručno usavršavanje humanog kapitala u cilju spremnosti na neočekivane katastrofe.
Opis oblasti intervencije	U oblasti intervencije sledeće aktivnosti treba realizovati: a) Stručno usavršavanje humanog kapitala b) Razvoj infrastrukture c) Razvoj sistema posmatranja
Indikatori	Organizovane obuke (komad) Broj učesnika (osoba) Broj i iznos razvoja infrastrukture (komad, EUR/RSD) Unapređeni sistem posmatranja

VII.6. Kompleksni razvojni program osnovnoškolskog i srednjoškolskog obrazovanja

Prioritet	VII. Prioritet – Modernizacija javnih usluga
Oblast intervencije	VII.6. Kompleksni razvojni program osnovnoškolskog i srednjoškolskog obrazovanja
Strateški cilj	Složno i receptivno društvo
Obrazloženje	Obrazovanje u opštini trenutno može da zadovolji obaveze i kriterije. U opštini radi 3 osnovne škole sa više odeljenja i zgrada, odnosno jedna srednjoškolska ustanova. Cilj kompleksnog razvojnog programa osnovnoškolskih i srednjoškolskih ustanova je integrisani razvoj institucija, usavršavanje stručnog kadra, određivanje ciljeva infrastrukturnog razvoja, realizacija laboratorija, nabavka opreme i modernizacija obrazovanja
Opis oblasti intervencije	U oblasti intervencije možemo spomenuti sledeće aktivnosti: a) Kompleksno unapređenje humanog kapitala b) Analiza infrastrukturnih potreba c) Nabavka opreme za obrazovanje d) Realizacija laboratorija
Indikatori	Broj učesnika na usavršavanjima (osoba) Broj organizovanih obuka (komad) Broj i iznos nabavljene opreme za svrhe obrazovanja (komad) (EUR/RSD) Broj opremljenih laboratorija (komad)

VII.7. Razvoj sistema unapređenja individualnih kompetencija u predškolskim ustanovama

Prioritet	VII. Prioritet- Modernizacija javnih usluga
Oblast intervencije	VII.7. Razvoj sistema unapređenja individualnih kompetencija u predškolskim ustanovama
Strateški cilj	Složno i receptivno društvo
Obrazloženje	Bitno je podržavanje generacije budućnosti i predstavlja markantnu ulogu u svakom društvu. Razvoj najmlađih u uzrastu od 3 do 6 godina u velikoj meri određuje njihov ceo život. Kompetencije koje poseduju u ovoj dobi su merljivi. Ove kompetencije je moguće odrediti ako se svesno analiziraju. Sport, umetnost, logika, komunikacija su elementi koja se može unaprediti putem učenja kroz igara. Predznanje je siguran temelj za dalje unapređenje u školskoj dobi života.
Opis oblasti intervencije	Sledeće mere je neophodno realizovati: a) Restauracija infrastrukture institucija b) Nabavka opreme c) Stručno usavršavanje zaposlenih d) Formiranje programa za deca sa posebnim potrebama
Indikatori	Broj realizovanih restauracija infrastrukture (komad), iznos (EUR/RSD) Broj nabavljene opreme (darab), iznos (EUR/RSD) Organizovano stručno usavršavanje (komad) Broj formiranih programa (komad)

VII.8. Jaka socijalna mreža

Prioritet	VII. Prioritet – Modernizacija javnih usluga
Oblast intervencije	VII.8. Jaka socijalna mreža
Strateški cilj	Složno i receptivno društvo
Obrazloženje	U cilju reintegracije osoba koja su na periferiji društva potrebno je formirati jaku socijalnu mrežu, koja se zasniva na zajedničkim finansijskim teretima. Činjenica da Opština Kanjiža se ne odrekne vrednosti ni jednog stanovnika određuje suštinu formiranja programa. Ovim osobama je potrebna podrška, koja pored metodološkog nastupa daje psihički pomoć i otvara mogućnosti za vredan život. Mreža mora biti realizovana od strane NVO i lokalnih institucija u zavisnosti od datog zadatka. Uspešnost mreže se zavisi od zajedničke baze podataka i kooperacije, gde

	Opština Kanjiža može igrati ulogu generatora. Zajedničke analize, izrađene metodologije za sanaciju problema može predstavljati jačinu mreže u opštini. U cilju postizanja ciljeva potrebno je razviti humanog kapitala, infrastrukturu, odnosno organizovati zajedničke akcije. Mreža je sposobna da vodi brigu u ljudima od djetinjstva do starijeg doba života.
Opis oblasti intervencije	Sledeće intervencije je potrebno realizovati: a) Realizacija sistema institucija b) Formiranje zajedničke baze podataka c) Izrada lokalnih analiza i metodologija d) Realizacija infrastrukturnih radova
Indikatori	Formiran sistem institucija Formirana baza podataka (komad) Izrađene analiza i metodologije (komad) Broj realizovanih infrastrukturnih restauracija (komad), iznos (EUR/RSD)

III. Prilozi

1. Finansijski izvori

IPA Program prekogranične saradnje Mađarska-Srbija za period od 2007. do 2013. Hungary-Serbia IPA Cross-border Co-operation Programme	
Informacije o organizaciji	Naziv organizacije: VATI Adresa: H-1016, Budapest, Gellérthegey utca 30-32.; H-6722, Szeged, Gogol utca 3 E-mail: info@hu-srb-its.com Fax: + 36 1 224 3112
Dostupnost originala	Ovaj prevod ne može se smatrati zvaničnim. Prevodi su pripremljeni od strane stručnjaka Global Project & IT Cosulting d.o.o.-a. Originalni dokument se može naći na sledećoj internet stanici: http://www.hu-srb-ipa.com/en/download
Ciljevi i finansiranje	Cilj programa je realizacija održive i bezbedne sredine koja je spremna za saradnju. U cilju postizanja strateških ciljeva neophodno je realizovati pet specifičnih ciljeva: smanjenje segregacije granične zone putem povećanja dostupnosti, održivost i bezbednost životne sredine u graničnoj zoni, podrška sinergije i saradnje u privredi, sačuvanje zajedničkog kulturnog nasleđa putem predstavljanja zajedničkih vrednosti i tradicija, odnosno razvojem turizma i podrške saradnji u oblastima kulture, obrazovanja i istraživanja. Da bi se realizovao ukupni strateški cilj, definisano je pet specifičnih ciljeva: Specifični ciljevi: • Smanjivanje izolacije pograničnih oblasti poboljšanjem prekogranične pristupačnosti • Ekološka održivost i bezbednost u graničnoj zoni • Sinergije i saradnja u ekonomiji • Upravljanje zajedničkim kulturnim nasleđem radi unapređenja kulturnih vrednosti, tradicije i razvoja turizma • Intenzivna kulturna, obrazovna i istraživačka interakcija Program je finansiran od strane ERFA fonda u iznosu od 21 709 164 EUR od 2007. do 2009. godine, a ukupno u celom periodu je na raspolaganju 50 100 000 EUR od 2007. do 2013. godine. Minimalno i maksimalno finansiranje projekata se zavisi od pojedinih raspisa konkursa. Procenat finansiranja od strane Evropske Unije je 85 % na svaki prioritet.
Prioriteti	Prioritet 1 Infrastruktura i životna sredina Cilj ovog prioriteta je jačanje fizičkih veza između dve strane granice i pograničnih mikroregiona da bi se smanjila izolovanost ove oblasti i preuzela zajednička odgovornost za ekološko nasleđe i vodene puteve pograničnih oblasti. Tako ovaj prioritet ima za cilj podršku razvoju infrastrukture, životne sredine i vodoprivrede u srpsko-mađarskom pograničnom regionu. 1.1 Infrastruktura za fizičko povezivanje

	1.1.1 <i>Prekogranična infrastruktura, izgradnja, rekonstrukcija puteva</i> 1.1.2 <i>Planiranje transportnih linija, harmonizacija javnog saobraćaja</i> 1.2 Zajednička odgovornost za životnu sredinu 1.2.1 <i>Aktivnosti snabdevanja vodom manjeg obima</i> 1.2.2 <i>Monitoring zdravlja životinja, Aktivnosti poboljšanja kvaliteta životne sredine manjeg obima</i> Prioritet 2 Ekonomija, obrazovanje i kultura Cilj ovog prioriteta je da podrži međusobne aktivnosti aktera sa dve strane granice radi poboljšanja konkurentnosti, kao doprinosa privrednom rastu i otvaranju novih radnih mesta. Ovaj prioritet takođe ima za cilj i podršku zajedničkim nastojanjima u oblasti istraživanja i razvoja od strane istraživačkih ustanova i poslovnih partnera koji nastupaju u saradnji sa njima, kao i zajedničko planiranje i međusobne aktivnosti između obrazovnih, istraživačkih i kulturnih građanskih ustanova u cilju stvaranja zajedničkog obrazovnog i kulturnog prostora na srpsko-mađarskom graničnom prostoru. Podrška se daje i opštinama i nevladinim organizacijama koje su spremne da sarađuju da bi doprinele zajedničkom regionalnom identitetu. 2.1 Stimulisanje sinergične ekonomije, turizma, odnosno istraživanja i razvoja 2.1.1. <i>Obuka za iznalaženje poslovnih partnera</i> 2.1.2. <i>Razvoj tematskih puteva kulturnog nasleđa</i> 2.1.3. <i>Koordinisane studije teritorijalnog i sektorskog razvoja regiona</i> 2.1.4. <i>Istraživanje, razvoj i inovacija u vidu proizvoda</i> 2.2 Obrazovanje i kultura u cilju zajedničkog mišljenja 2.2.1. <i>Saradnja u obrazovanju</i> 2.2.2. <i>Međuljudska saradnja</i> Prioritet 3 Tehnička podrška
IPA Program prekogranične saradnje Rumunija-Srbija od 2007. do 2013. godine CROSS BORDER COOPERATION Romania-Serbia	
Informacije o organizaciji	Naziv organizacije: Regional Office for Cross-border Cooperation Timisoara Adresa: Proclamația de la Timișoara Street, no 5, 1st floor, 300054, Timișoara ROMANIA Tel.: +40.356.426.360 Fax: +40.356.426.361 E-mail: ipacbc@brct-timisoara.ro
Dostupnost originala	Ovaj prevod ne može se smatrati zvaničnim. Prevodi su pripremljeni od strane stručnjaka Global Project & IT Cosulting d.o.o.-a. Originalni dokument se može naći na sledećoj internet stanici: http://www.romania-serbia.net/index.php?option=com_content&view=article&id=54&Itemid=68&lang=en
Ciljevi, finansiranje	Strateški cilj Prekograničnog programa Rumunija - Srbija je da se, na osnovu zajedničkih prekograničnih projekata i zajedničkih akcija rumunskih i srpskih učesnika, postigne izbalansiran i održivi socio-ekonomski razvoj pograničnog područja. Za projekte iz drugog poziva u okviru Programa prekogranične saradnje IPA Rumunija - Srbija, EU je iz IPA fondova izdvojila sredstva u ukupnom iznosu od 15,3 miliona evra. Iznos pojedinačnih donacija po projektu kreće se u rasponu od 30.000 do 2 miliona evra, pri čemu Evropska unija maksimalno kofinansira 85 odsto prihvatljivih troškova, što u periodu od 2007. do 2011. godine iznosilo 36.005.685 EUR.

Prioriteti	Prioritet 1. Ekonomski i društveni razvoj Mera 1.1. Podrška lokalnoj i regionalnoj ekonomskoj i društvenoj infrastrukturi Mera 1.2. Razvoj turizma, uključujući i stvaranje regionalnog turističkog identiteta pogranične oblasti kao turističke destinacije Mera 1.3. Promocija razvoja malih i srednjih preduzeća Mera 1.4. Podrška višem nivou istraživačko-razvojnih aktivnosti i inovativnosti u pograničnoj oblasti Prioritet 2. Zaštita životne sredine i reagovanje u vanrednim situacijama Mera 2.1. Poboljšanje sistema i načina za određivanje prekograničnih ekoloških problema, zaštitu i upravljanje Mera 2.2. Razvoj i implementacija efikasnih strategija za tretiranje otpada i otpadnih voda Mera 2.3. Efikasniji sistemi i pristupi za reagovanje u slučaju vanrednih situacija Prioritet 3. Promocija akcije "Ljudi ljudima" Mera 3.1. Podrška razvoju civilnog društva i lokalne sredine Mera 3.2. Unapređenje saradnje u oblasti obrazovnih, kulturnih i sportskih aktivnosti Mera 3.3. Unapređenje lokalne samouprave u pograničnoj oblasti Mera 3.4. Poboljšanje društvene i kulturne integracije u pograničnoj oblasti Prioritet 4. Tehnička podrška za sprovođenje programa
Transnacionalni program Jugoistočna Evropa 	
Informacije o organizaciji	Naziv organizacije: Sekretarijat za evropske integracije E-mail: tijana.ljiljanic@mn.yu Telefon: 081/246-264
Dostupnost originala	Ovaj prevod ne može se smatrati zvaničnim. Prevodi su pripremljeni od strane stručnjaka Global Project & IT Consulting d.o.o.-a. Originalni dokument se može naći na sledećoj internet stanici: http://www.southeast-europe.net/en/
Ciljevi, finansiranje	Kao globalni cilj programa saradnje Jugoistočne Evrope uzima se razvoj transnacionalne saradnje, bazirane na strateškim važnostima, koje razvijaju teritorijalnu, ekonomsku i socijalnu integraciju i potpomažu koheziju, stabilnost i konkurenciju. Programska oblast obuhvata zemlje članice (Austrija, Bugarska,

	Grčka, Mađarska, Italija - dio teritorije, Slovačka, Slovenija i Rumunija) i zemlje koje nisu članice Evropske unije (Albanija, Bosna i Hercegovina, Crna Gora, Hrvatska, Makedonija, Moldavija, Srbija, Ukrajina - dio teritorije). Pod SEE transnacionalnim programom, projekti se kofinansiraju od strane ERDF i IPA fondova do 85%. Preostali dio budžeta treba da bude pokriven nacionalnim kofinansiranjem od strane svakog učesnika u projektu. Budžet alociran za Srbiju u prvom krugu je 1.114.228 EUR, a ukupan vrednost programa je 58.287.044 EUR.
Prioriteti	Prioritet 1: Jačanje inovacija i preduzetništva Ovaj prioritet će doprinijeti posebno budućem razvoju Jugo – istočne Evrope, kao mjesta pogodnog za inovacije i tehničko – tehnološki napredak. Cilj je jačanje preduzetništva, inovacija, ekonomskih znanja i povećanje integracija i ekonomskih relacija u programskom području. Mjera 1.1: Razvoj mreže tehnologije i inovacija u konkretnim oblastima Mjera 1.2: Razvoj odgovarajućeg okruženja za inovativno preduzetništvo Mjera 1.3: Povećanje okvirnih uslova i otvaranje puta inovacijama Prioritet 2: Zaštita i poboljšanje životne sredine Zaštita i poboljšanje životne sredine doprinose unapređenju životne sredine i boljem upravljanju zaštićenim i drugim oblastima. Cilj je da se pređe preko prepreka nametnutih nacionalnim barijerama i da se predvide buduće šanse i prijetnje, kao i da se razviju zajedničke transnacionalne akcije za zaštitu prirode i ljudi. Mjera 2.1: Unapređenje integrisanog upravljanja vodama i prevencija od poplava Mjera 2.2: Unapređenje prevencije od ekoloških rizika Mjera 2.3: Unapređivanje saradnje u upravljanju prirodnim dobrima i zaštićenim oblastima Mjera 2.4: Promovisanje efikasnosti energije i resursa Prioritet 3: Unapređenje dostupnosti Prioritet 3 ima za cilj da posebno doprinese unapređenju pristupačnosti lokalnih i regionalnih učesnika u evropskoj mreži. Oni uključuju fizičku infrastrukturu, kao i pristup informacionom društvu. Cilj je promovisanje koordinativnih priprema u cilju razvoja pristupačnosti mrežama i podršku multi modalitetu. Mjera 3.1: Unapređenje koordinacije u promovisanju, planiranju i iskorištavanju primarnih i sekundarnih transportnih mreža Mjera 3.2: Razvoj strategija za realizaciju „digitalnog dijeljenja“ Mjera 3.3: Unapređenje okvirnih uslova za multi modalne platforme Prioritet 4: Razvoj transnacionalne sinergije za održivi razvoj područja. Kod ovog prioriteta akcenat je stavljen na balansiranom i policentričnom modelu programskog područja. Cilj je razvoj i primjena integrisanih strategija koje će se ticati, sa jedne strane visoke koncentracije ekonomije, životne sredine, socijalnih i upravnih problema koji pogađaju velegradska područja i regionalni sistem sela; a

	<i>sa druge strane, uzimanje šansi koje optimiziraju datu policentričnu strukturu i ujednačavanje kulturnih vrijednosti koje mogu ponuditi brži razvoj područja u razvoju. Prioritet IV prikazuje specifičnu i jaku povezanost ekonomije, životne sredine, socijalnih i problema upravljanja.</i> Mera 4.1: Realizacija ključnih problema koji pogađaju velegradska područja i regionalne sisteme sela Mera 4.2: Promovisanje balansiranog modela atraktivnih i prihvatljivih područja u razvoju Mera 4.3: Promovisanje upotrebe kulturnih vrijednosti za razvoj
Program prekogranične saradnje Srbija-Bosna i Hercegovina 	
Informacije o organizaciji	Zajednički tehnički sekretarijat Ljiljana Ršumović ljiljana.rsumovic@srb-bih.org Šef Zajedničkog tehničkog sekretarijata Telefon: 00381 (0)31 512 394 Nemanjina 52 31 000 Uzice
Dostupnost originala	Ovaj prevod ne može se smatrati zvaničnim. Prevodi su pripremljeni od strane stručnjaka Global Project & IT Consulting d.o.o.-a. Originalni dokument se može naći na sledećoj internet stranici: http://www.srb-bih.org/index.php
Ciljevi, finansiranje	Povezivanje ljudi, zajednica i privreda pogranične oblasti kroz zajedničko učešće u razvoju oblasti saradnje koristeći ljudske, prirodne i ekonomske resurse i pogodnosti. Specifični ciljevi 1. unapređenje institucionalnog okvira za razvoj MSP u programskoj oblasti; 2. razvoj turizma kao ključnog privrednog sektora u oblastima obuhvaćenim prekograničnom saradnjom; 3. unapređenje prekogranične saradnje u oblasti trgovine i pristupa tržištima; 4. (ponovno) uspostavljanje prekogranične sinergije između organizacija za podršku razvoju preduzetništva i trgovine kako bi se promovisale zajedničke inicijative za saradnju; 5. očuvanje kvalitetne životne sredine u preprogramskoj oblasti kroz zajedničke inicijative za saradnju na zaštiti prirode i eksploataciji prirodnih resursa; 6. jačanje prekograničnih aktivnosti 'ljudi ljudima' kako bi se ojačale kulturne i sportske veze i zajednički učestvovalo u aktivnostima od obostranog interesa.

	Vrednost programa: 2007: 1,1 milion evra 2008: 1,1 milion evra 2009: 1,1 milion evra Ukupno: 3,3 miliona evra Teritorija obuhvaćena programom: U Republici Srbiji sremski, mačvanski, zlatiborski i kolubarski okrug. U BiH opštine koje ulaze u sastav sarajevskog i jugoistočnog ekonomskog regiona.
Prioriteti	Prioritet I Ostvarivanje društvene i ekonomske kohezije kroz aktivnosti kojima se unapređuju fizička, poslovna, društvena i institucionalna infrastruktura i kapaciteti. Ovako definisan prioritet omogućava korisnicima programa veoma širok kontekst u okviru koga mogu da predlože aktivnosti kojima će se ostvariti opšti cilj. Kako je ovo prvi program prekogranične saradnje između dve zemlje, zajednički stav je da ciljevi na višem nivou ne bi trebalo da nametnu previše ograničenja za ciljeve na nižem nivou. Ovaj prioritet podržava aktivnosti koje će pomoći ostvarenje svih specifičnih ciljeva i pruža logički kontekst za mere. <i>Mera I.1</i> <i>Mera I.1</i> Unapređenje produktivnosti i konkurentnosti ekonomskih, ruralnih i ekoloških resursa programske oblasti. Ova mera je formulisana tako da se ostvari unapređenje zajedničkih napora ka efikasnijoj iskorišćenosti resursa programske oblasti. <i>Mera I.2</i> Inicijative u okviru prekogranične saradnje koje su usmerene na razmenu ljudi i ideja kako bi se unapredila saradnja stručne javnosti i građanskog društva Ova mera je kreirana kako bi se ostvarila bliža saradnja između lokalnih zajednica na nivou opština i unapredili zajednički interesi stanovništva i stručnih grupacija. U okviru nje podrška će biti pružena manjim projektima i aktivnostima 'ljudi ljudima'. Od ove mere koristi će imati privredne aktivnosti u programskoj oblasti, a ona će pružiti i mogućnosti za unapređenje kulturnih, istorijskih, etničkih, obrazovnih i sportskih veza.

Pomoćem mape finansijskih izvora dobijamo sliku o tematici i veličini finansiranja o dostupnim finansijskim izvorima. Zahvaljujući mapi finansijskih izvora moguće je finansijsko planiranje projekata.

Naveli smo osnovne informacije koja su bitna i relevantna za planiranje i realizaciju projekatskih aktivnosti, odnosno pružaju podršku odlukama o projektima.

Mapa finansijskih izvora uključuje programe po stanju u 2011. godini, pa se informacije smatraju aktuelnim u vidu navedenog datuma, i predstavljaju obaveštajnu ulogu. Cilj mape finansijskih izvora je je obaveštenje i informiranje.

Pri izradi mape finansijskih izvora smo uzeli u obzir podatke programa od 2007. do 2013. godine, te je neophodno osveživanje mape u vidu novih programskih mogućnosti na kraju 2013. godine.

Mogući izvori finansiranja su navedena na nivou prioriteta i mera koja su finansirana od strane Evropske Unije, ali je potrebno iznalaženje unutrašnjih izvora zemlje takođe.

Za dalje informacije obratite informacionim tačkama pojedinih programa.